

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet br.: S 1 1 K 0013789 13 Kri

Datum: objavljivanja: 02.07.2015. godine
pismenog otpravka: 16.10.2015. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Darko Samardžić, predsjednik vijeća
sudija Davorin Jukić, član vijeća
sudija Jasmina Kosović, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Protiv optuženog
Aleksandra Cvetkovića

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Dubravko Čampara
Branioци optuženog: Petko Pavlović i Slobodan Perić

IZREKA.....	3
I. O B R A Z L O Ž E N J E.....	6
1. TOK POSTUPKA	6
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES.....	6
B. PPROVEDENI DOKAZI.....	6
2. Završne riječi.....	7
C. PROCESNE ODLUKE	10
1. Protek roka od 30 dana	10
2. Isključenje javnosti	10
3. Odluke o mjerama zaštite za svjedoke.....	11
4. Odluka o prijedlogu za prihvatanje utvrđenih činjenica.....	12
1. Uvrštavnju u dokazni materijal iskaza svjedoka datih pred MKSJ-om i izjava iz istraga MKSJ-a	22
2. Prihvatnje izjava Dražena Erdemovića.....	27
3. Izjave svjedoka Franaca Kosa.....	30
4. Izjava optuženog Aleksandra Cvetkovića data istražiteljima MKSJ-a.....	32
B. STANDARDI I GENERALNA OCJENA DOKAZA U POSTUPKU	33
C. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA	36
1. Kvalifikacija iz optužnice.....	36
2. Saizvršilaštvo	46
D. ČINJENJIČNI NAVODI OPTUŽNICE.....	47
1. Organizacija VRS.....	48
E. OKOLNOSTI KOJE SU PRETHODILE NAPADU	52
F. NAPAD NA SREBRENICU	55
1. Karakter izvršenog napada	58
2. Događaji u junu 1995. godine.....	59
3. 12- 16 juli 1995. godine	75
4. Odlazak pripadnika odreda iz baze u Dragasevcu dana 16. jula 1995.godine	79
5. Pogubljenje zarobljenih na farmi Branjevo	87
V. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA.....	103
VI. ODLUKA O IMOVINSKO PRAVNIM ZAHTJEVIMA	103

Broj: S1 1K 0013789 13 Kri
Sarajevo, 02.07.2015. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u Vijeću sastavljenom od sudija Darko Samardžić kao predsjednik vijeća, Davorina Jukića i Jasmina Kosović kao članovi vijeća, u krivičnom predmetu protiv optuženog Aleksandra Cvetkovića zbog počinjenja krivičnog djela genocid iz člana 171. tačka a) Krivičnog zakona BiH (u daljem tekstu KZ BiH) u vezi sa članom 22. istog zakona, nakon okončanog glavnog pretresa tokom kojeg je djelimično bila isključena javnost, u prisustvu optuženog Aleksandra Cvetkovića, njegovih branilaca Petka Pavlovića i Miloša Perića, tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine Dubravka Čampare, nakon tajnog vijećanja i glasanja, Vijeće je donijelo, a predsjednik vijeća dana 02.07.2015. godine, objavio

PRESUDU

OPTUŽENI Aleksandar Cvetković sin Rade i majke Živke rođene Maksimović, rođen 04.04.1968. godine u Tuzli, državljanin Bosne i Hercegovine i Izraela, nastanjen u Izraelu na adresi Morada Gaj 107, Karmiel, a u Bosni i Hercegovini na adresi Petra Petrovića Njegoša 25, Milići, JMBG 0404968183730, po narodnosti Srbin, po zanimanju građevinski tehničar, nezaposlen, oženjen, otac dva sina (jedan maloljetan), služio JNA 1988. godine u Kumanovu-Kičevo (Makedonija), lošeg imovnog stanja, nije odlikovan, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak protiv njega, lišen slobode u Izraelu dana 18.01.2013. godine po međunarodnoj potjernici od 14.04.2010. godine, izručen Bosni i Hercegovini iz Izraela dana 15.08.2013. godine, u pritvoru po rješenju Suda BiH broj S1 1 K 003969 10 Krn2 od 16.08.2013.godine, pa do 02.07.2015. godine;

Na osnovu člana 284. tačka c) ZKP BiH

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

Da je,

U toku juna i jula 1995. godine, za vrijeme oružanog sukoba u Republici BiH, kao pripadnik 10. diverzantskog odreda Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (GŠ VRS), zajedno sa drugim jedinicama VRS i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske (MUP RS), preduzimao širok i sistematičan napad na civilno bošnjačko stanovništvo Zaštićene zone UN Srebrenica, u sklopu kojeg napada je do 40,000 bošnjačkih civila prisilno preseljeno iz enklave Srebrenica, a više od 8,000 muškaraca i dječaka Bošnjaka pogubljeno po prijekom postupku, ukopano i ponovno ukopano, postupajući u skladu sa planom vojnog i civilnog rukovodstva Republike Srpske i u namjeri da potpuno ili djelimično istrijebi grupu bošnjačkog naroda, nanošenjem teških fizičkih i duševnih povreda i pogubljenjima muškaraca Bošnjaka, **Aleksandar Cvetković**, djelujući individualno i zajedno sa drugim pripadnicima 10. Diverzantskog odreda je:

Krajem juna 1995. godine učestvovao u izvođenju prvog napada na UN zaštićenu zonu Srebrenica i na bazu UNPROFOR-a s ciljem uznemiravanja bošnjačkog stanovništva kako bi isti napustili Srebrenicu te dana 11. jula 1995. godine, po naredbi komandanta 10. Diverzantskog odreda GŠ VRS, Pelemiš Milorada, zajedno sa drugim pripadnicima 10. Diverzantskog odreda i drugim jedinicama VRS, izveo drugi napad, tako što je učestvovao u vojnoj operaciji "Krivaja - 95", odnosno u zauzimanju zaštićene UN zone Srebrenica, pa je nakon ulaska u grad, jedan od pripadnika 10. diverzantskog odreda po naredbi Pelemiš Milorada zaklao muškarca Bošnjaka civila;

da bi, nakon zauzimanja Srebrenice od strane snaga bosanskih Srba i nakon što je cjelokupno bošnjačko stanovništvo protjerano iz zaštićene zone,

dana 16. jula 1995. godine, u periodu od 10,00 do 15,00 sati, u kojem vremenu je više

stotina, ali ne manje od devet stotina, muškaraca Bošnjaka dovoženo na Ekonomiju-farmu Branjevo, kao mjesto pogubljenja, iz škole u selu Gornja Pilica, općina Zvornik, u zoni odgovornosti Zvorničke brigade Drinskog korpusa, u kojoj školi su držani zarobljeni od 14. jula 1995. godine u nehumanim uslovima i izloženi nečovječnom postupanju, **Aleksandar Cvetković**, sa prethodnim znanjem da će zarobljeni muškarci Bošnjaci biti strijeljani, na lokaciji Ekonomija - farma Branjevo, u blizini sela Pilica, s namjerom da potpuno ili djelimično uništi Bošnjake Istočne Bosne koji su potražili utočište u enklavi Srebrenica, postupajući po naređenju majora Pećanac Dragomira i Pelemiš Milorada od 15. jula 1995. godine, zajedno sa Kos Francom, Kojić Stankom, Golijan Vlastimirom, Goronja Zoranom, Erdemović Draženom, Boškić Markom i Gojković Branom, također pripadnicima 10. Diverzantskog odreda, pucajući na zarobljenike iz automatske puške s namjerom da ih liši života, u grupama od po 10 zarobljenika, po prijekom postupku pogubio najmanje devet stotina zarobljenih muškaraca i dječaka Bošnjaka iz enklave Srebrenica, starosne dobi od 15 do 84 godina, od kojih su neki imali poveze na očima i rukama, koja pogubljenja su preživjela samo dva zarobljenika, da bi tokom strijeljanja Bošnjaka **Cvetković Aleksandar** naredio Goronja Zoranu da puca iz puškomitraljeza M-84 u zarobljene kako bi strijeljanje brže išlo, dok su Franc Kos i Stanko Kojić, zajedno sa još jednim pripadnikom 10. diverzantskog odreda, nakon izvršenog strijeljanja svake grupe zarobljenih, „ovjeravali“ strijeljane pucajući im u glavu kako bi se uvjerali da niko nije preživio,

čime bi počinio krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) i b) Krivičnog zakona BiH (KZ BiH), a sve u vezi sa članom 29. istog Zakona.

Optuženi se u skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH oslobađa naknade troškova postupka, tako da isti padaju na teret budžetskih sredstava.

Na osnovu člana 198. stav 1. ZKP BiH oštećeni se sa eventualnim imovinsko-pravnim zahtjevom upućuju na parnični postupak.

I. OBRAZLOŽENJE

1. TOK POSTUPKA

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Tužilaštvo BiH (Tužilaštvo) je dana 06.09.2013. godine podiglo optužnicu broj: T20 0 KTRZ 0007595 13, koja je potvrđena 12.09.2013. godine, kojom je optuženom Aleksandru Cvetkoviću na teret stavljeno počinjenje krivičnog djela Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 29. KZ BiH.
2. Na ročištu za izjašnjenje o krivnji koje je održano dana 10.10.2013. godine, optuženi se izjasnio da nije kriv za djelo koje mu se stavlja na teret, a glavni pretres je počeo dana 12.11.2013. godine.

B. PPROVEDENI DOKAZI

(a) TUŽILAŠTVO BiH

3. U toku dokaznog postupka, Tužilaštvo BiH je izvelo dokaze saslušanjem sljedećih svjedoka: Petar Salapura, Rajko Babić, Milorad Birčaković, Slobodan Đajić, Milovan Đokić, Mile Tejić, Slavko Perić, Savo Stević, Dragan Jovanović, Zoran Bojić, Mićo Manojlović, Bogoljub Gavrić, Dragan Todorović, Zoran Gajić, Franc Kos, Stanko Kojić, Milivoje Nikolić, Cvijetin Ristanović, Vinsensijus Brenardus Egbers, Vlastimir Golijanin, Zoran Gornja, te zaštićeni svjedoci C1, C2, C3, C4 i C6.
4. Tužilaštvo BiH je takođe izvelo dokaz saslušanjem vještaka dr. Rifata Kešetovića.
5. Spisak materijalnih dokaza koje je tužilac prezentirao i uveo u spis dati su u prilogu I. presude i čine njen sastavni dio.

(b) ODBRANA

6. U toku dokaznog postupka odbrana je izvela dokaze saslušanjem svjedoka: Milosav Tomić, Ratko Tomić, Nemanja Bobar, Željko Vuković, Miloš Matić, Vlastimir Golijanin, Zijad Žigić, Momir Ostojić, Veselin Došlić, Srđan Brezo, Zoran Goronja, Ozrenka Jakšić, Mile Jolović, Rade Ravnjaković
7. Odbrana je izvela dokaz saslušanjem vještaka Svetlane Radovanović.
8. Spisak materijalnih dokaza koje je odbrana prezentirala i uvela u spis dati su u prilogu broj la) presude i čine njen sastavni dio.

2. Završne riječi

(a) Tužilaštvo BiH

U izlaganju završnih riječi, Tužilaštvo BiH je navelo kako smatra da je u toku glavnog pretresa nesumnjivo dokazano da je optuženi Aleksandar Cvetković tokom juna i jula 1995 godine, za vrijeme oružanog sukoba u Republici BiH kao pripadnik 10. Diverzantskog odreda Glavnog štaba Vojske Repbulike Srpske, zajedno sa drugim jedinicama VRS počinio krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, a na način kako je to navedeno u optužnici Prije svega, Tužilaštvo, prednju tvrdnju temelji na iskazu zaštićenog svjedoka C-1 koji je svjedočio [REDACTED]

[REDACTED] Tužilaštvo navodi da se iskaz svjedoka C-1 podudara sa iskazima preživjelih svjedoka C-2 i C-5, te iskazima svjedoka Dražena Erdemovića i Dragana Todorovića. Nadalje, Tužilaštvo detaljno opisuje događaje neposredno pred napad na Srebrenicu, prezentirajući dešavanja 7.8.i 9 jula, te navodi da je s obzirom na sva dešavanja, optuženom Aleksandru Cvetković i tada trebalo biti jasno šta je plan dešavanja. Osim toga, Tužilaštvo navodi da tvrdnja odbrane prema kojoj vozači nisu učestvovali u akcijama, demantuje naredba za marš na kojoj se nalaze imena dva vozača i to Zoran Stupar i Vuković Željka. Analizirajući iskaz svjedoka C -1 Tužilaštvo navodi da je

isti nedvosmisleno na glavnom pretresu izjavio [REDACTED]

[REDACTED] Tužilaštvo se osvrće i na tezu odbrane optuženog koja se zasnivala na tome da je cijelo vrijeme proveo u štali sa Milivojem Nikolićem navodeći da je isti nekredibilan svjedok koji je na glavnom pretresu u potpunosti izmijenio iskaz u odnosu na ono što je prije izjavljivao i na pretresu tvrdio da je jedan vojnik bio cijelo vrijeme s njim u štali. U odnosu na svjedočenje ovog svjedoka Tužilaštvo navodi da je isti indikativan, te da je pokušaj prepoznavanja optuženog u sudnici, koje je izgledalo kao da svjedok misli da je njegova dužnost da potvrdi da je upravo optuženi bio s njim u štali, što je rezultiralo konfuznim odgovorima i skoro pa naručenim prepoznavanjem. U vezi sa pravnom kvalifikacijom djela datoj u optužnici, Tužilaštvo podsjeća da niti definicija krivičnog djela Genocid niti praksa MKSJ ne zahtijevaju postojanje plana ili politike da se izvrši genocid. Pretresna i žalbena vijeća ovog Suda, vijeća MKSJ i Evropski sud pravde su već utvrdili da su u julu 1995. godine VRS i MUP RS počinili genocid nad bošnjačkim stanovništvom enklave Srebrenica. Tužilaštvo podsjeća na kriterije koje su, prilikom utvrđivanja genocidne namjere, osmislila vijeća Suda BiH u predmetu *Stupar i dr.* i u predmetu *Trbić*: (1) opšti kontekst događaja u kojem je počinitelj djelovao, kao i plan počinjenja krivičnog djela, (2) upoznatost izvršioca sa tim planom, te (3) posebnu prirodu djela izvršioca. Prema optužnici, optuženi je znao za opšti kontekst u kojem djeluju mu je bilo poznato da će zarobljenici biti ubijeni, a priroda njegovog djela svjedoči o krajnjoj surovosti pri izvršenju i riješenosti da ubiju sve zarobljenike na ekonomiji Branjevo. Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Tužilaštvo BiH je predložilo da se optuženi Aleksandar Cvetković oglasi krivim te da mu se izrekne kazna dugogodišnjeg zatvora.

(b) Odbrana

Stav koji je odbrana iznosila tokom glavnog pretresa, te konačno i u završnoj riječi jeste da Tužilaštvo BiH nije uspjelo dokazati pravnu kvalifikaciju djela, kao ni krivicu optuženog Aleksandra Cvetkovića onako kako se to navodi u optužnici. Odbrana ostaje pri svojim tvrdnjama da je Cvetković bio obični vozač koji nije dužio pušku, nije išao u akcije i borbena dejstva, vrlo često se nalazio na teritoriji Srbije radi prikupljanja humanitarne pomoći, a za vrijeme inkriminisanog događaja na ekonomiji Branjevo bio je u štali i nije učestvovao u ubistvima za koja ga Tužilaštvo BiH tereti. U svojoj završnoj riječi odbrana se detaljno osvrnula na dokaze Tužilaštva, ističući da veliki broj dokaza nisu relevantni za ovaj predmet,

to jeste za dokazivanje konkretne krivice Aleksandra Cvetkovića.¹ Odbrana je analizirala i iskaze ključnih svjedoka saslušanih u toku dokaznog postupka, pa tako prije svega diskredituje iskaz svjedoka C-1 ističući da ovo lice [REDACTED]

[REDACTED] Osim toga, odbrana ukazuje i na i dokaze koji govore suprotno od tvrdnjama svjedoka C-1 [REDACTED]

[REDACTED] Takođe, analiziraju se izjave i transkripti svjedoka Dražena Erdemovića uloženi u spis, pa tako odbrana smatra da isti ne mogu biti prihvaćeni kao dokazi obzirom da odbrana nije imala priliku unakrsno ispitati Erdemovića, a akcenat se stavlja i na sukob koji još iz ratnog vremena postoji između svjedoka i optuženog, a tiče se ljubomore prema Cvetkoviću zbog njegovog susreta sa Erdemovićevom suprugom. Prigovor nemogućnosti unakrsnog ispitivanja važe se i za ostale svjedoke koji nisu saslušani na glavnom pretresu – Leenderta Cornelisa van Duijn, Vicentius Egbers, Momir Nikolić i Dragan Obrenović, a čije izjave/transkripti su uloženi kao dokazi u ovom predmetu .U završnim riječima osim što osporava krivicu optuženog odbrana osporava i pravnu kvalifikaciju krivičnog djela ističući da Cvetković na poziciji vozača i sa svojim zaduženjima nije mogao znati za širu sliku, naredbe i planove vezane za Srebrenicu, pa tako nije mogao ni imati genocidnu namjeru. Veliki broj svjedoka je potvrdio da su vojnici, pa tako i vozač, vjerovali da se na farmi nalaze ratni zarobljenici koji će se razmijeniti, a stvarno stanje su saznali tek kad su stigli na farmu i kada im je rečeno da te ljude moraju ubiti (ovo potvrđuju svjedoci: Rajko Babić, Mićo Manojlović, Bogoljub Gavrić, Zoran Bojić, Milorad Birčaković, Slobodan Đajić, Milovan Đokić, Mile Tejić, Slavko Perić, Savo Stević, Dragan Jovanović i Zoran Gajić).Nasuprot tvrdnjama Erdemovića i C-1 odbrana ukazuje na veliki broj svjedoka-učesnika događaja na Branjevu koji su potvrdili da je Cvetković u inkriminisano vrijeme bio u štali i da nije učestvovao u ubistvima (svjedoci: Dragan Todorović, Franc Kos, Stanko Kojić, Vlastimir Golijan, Zoran Goronja, Nemanja Bobar), dok je Milivoje Nikolić potvrdio da je sa njim u štali svo vrijeme bio nenaoružani vojnik koji izgleda kao Cvetković i koji se čudio veličini svinje koja je bila u štali (a isti svjedoci su potvrdili da se za Cvetkovića vezala anegdota oko svinje od 400 kg koju je vidio negdje) Konačno, odbrana je prigovara i korištenju izjave Aleksandra Cvetkovića datoj istražiteljima MKSJ od 18.10.2005.g. (dokaz T-

¹ Prema odbrani irelevantni dokazi su : T-1, T-5, T-6, T-10, T-11, T-12, T-13, T-14, T-15, T-16, T-17, T-19, T-20, T-21, T-22, T-23, T-24, T-25, T-29, T-30, T-31, T-34, T-35, T-36, T-37, T-39, T-44, T-45, T-59, T-62, T-65, T-66, T-67, T-69, T-70, T-72, T-71, T-75, T-78, T-81, T-84; .

55) obzirom da je ona u suprotnosti sa njegovim pravom na odbranu šutnju i neinkriminisanjem. Na kraju se predlaže da Sud donese oslobađajuću presudu i ujedno ukine pritvor prema optuženom Cvetković Aleksandru.

C. PROCESNE ODLUKE

1. Protek roka od 30 dana

9. Između ročišta održanih u dane 15.07. i 19.08.2014. godine, 28.10. i 02.12.2014. godine, 02.12.2014 i 13.01.2015. godine, 31.03. i 12.05.2015.godine, protekao je vremenski period duži od 30 (trideset) dana.

10. Odredba člana 251. stav 2. ZKP BiH propisuje da: "Glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju." Stranke u postupku i branioci optuženog su u smislu naprijed citirane zakonske odredbe dali svoju saglasnost za protek roka, tako da u navedenim slučajevima glavni pretres nije počinjao iznova, a Vijeće je prije svakog nastavka glavnog pretresa izvršilo uvid u sve do tada provedene dokaze.

2. Isključenje javnosti

11. Vijeće je po službenoj dužnosti isključilo javnost sa pojedinih dijelova glavnog pretresa primjenom člana 237. ZKP BiH koji propisuje da "*Odluku o isključenju javnosti donosi sudija, odnosno vijeće rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno*".

12. Isključenja javnosti opravdavali su razlozi zaštite interesa svjedoka kako zahtjeva član 235. ZKP BiH, a usljedili su u nastavcima glavnog pretresa koji su održani u dane 23.12.2013 godine i 25.02. 2014. godine.

13. Odluku o isključenju javnosti, Vijeće je donosilo radi raspravljanja i odlučivanja o mjerama zaštite za svjedoka C3 i Perić Slavka.

14. U ovim slučajevima, imajući u vidu da uvijek nije moguće predvidjeti i potpuno kontrolisati dinamiku izjašnjenja o pravnim i činjeničnim pitanjima čiji sadržaj bi dospijećem u javnost mogao izazvati štetne posljedice po prava i interese zaštićenih svjedoka i na taj način imati negativnog uticaja na sam tok postupka, odlučilo da isključi javnost sa dijelova glavnog pretresa prilikom rasprave o pitanjima koje se tiču mjera zaštite u skladu sa datim okolnostima. Svaki put nakon što je uključena, Vijeće je upoznalo javnost sa razlozima isključenja i donesenim odlukama.

3. Odluke o mjerama zaštite za svjedoke

15. Rješenjem pretresnog Vijeća broj S 1 1 K 013789 13 Krl od 08.11.2013. godine, odlučujući po prijedlogu Tužilaštva BiH, prema svjedocima C1, C2 i C4, određene su mjere zaštite proglašenjem svih ličnih podataka tajnim, dodjeljivanje pseudonima tim svjedocima, te zabranu objavljivanja slike ili fotografije svjedoka u televizijskom prenosu, štampanim medijima ili internetu. Osim toga u odnosu na svjedoka C1 određena je zabrana iznošenja sadržaja njegovog svjedočenja u javnosti.

16. Rješenjem pretresnog Vijaća broj S 1 1 K 013789 13 Krl od 08.04.2014.godine odlučujući po prijedlogu Tužilaštva BiH prema svjedoku C6 određene su mjere zaštite proglašenjem tajnim svih ličnih podataka i dodjelom pseudonima svjedoku C6, kao i da se slika ili fotografija sa likom zaštićenog svjedoka C6 neće objavljivati u bilo kojem televizijskom prenosu, štampanim medijima ili internetu, odnosno neće biti dostupna javnosti u štampanim ili elektronskim sredstvima informisanja.

17. Rješenjem pretresnog vijeća broj S 1 K 013789 13 kri od 4.02.2014. godine, odlučujući po prijedlogu Tužilaštva BiH prema svjedoku C3, određene su mjere zaštite proglašenjem svih ličnih podataka tajnim kao i pseudonim C3. Na nastavku glavnog pretresa održanom dana 25.02.2015. godine, svjedoku C3, dodjeljen su dodatne mjere zaštite i to zabrana objavljivanja sadržaja njegovog iskaza i slike ili fotografije sa njegovim likom u javnosti.

18. Dakle, u situacijama kada je našlo opravdanim, Vijeće je, u skladu sa odredbama člana 3. i 13 Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka (u daljem tekstu Zakon o zaštiti svjedoka), prema navedenim svjedocima odredilo navedene mjere zaštite, kojima se osigurava neotkrivanje njihovog identiteta i očuvanja interesa. Vijeće je u

svakom od navednih slučajeva, uzimajući u obzira opravdane razloga na strani svjedoka, status koji imaju u konkretnom predmetu, pri tom poštujući status i mjere zaštite koje su uživali u drugima predmetima u kojima su svjedočili pred Sudom BiH ili predmetima MKSJ-a, prema istima odredilo mjere zaštite, pri tom poštujući cilj i svrhu zaštitnih mjera kao i prava optuženog.

4. Odluka o prijedlogu za prihvatanje utvrđenih činjenica

19. Odlučujući po prijedlogu Tužilaštva BiH za prihvatanje utvrđenih činjenica broj T20 0 KTRZ 0007595 13 od 01.11.2013. godine, koje su utvrđene u predmetima *Tužilac protiv Krstića* broj: IT-98-33-T, i IT-98-33-A i *Tužilac protiv Blagojevića i Jokić* broj: IT-02-60-T, i IT-02-60-A, te činjenice koje su utvrđene u predmetu *Tužilac protiv Popović Vujadina i dr. (presuda pretresnog vijeća broj IT 05-88-T od 10.06.2010. godine)*, na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ-a, Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ-a u postupcima pred sudovima u BiH (Zakon o ustupanju), dana 30.01.2014. godine donio je Rješenje kojim se primjenom odredbe člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, prihvataju se kao dokazane činjenice koje su utvrđene u prvostepenim i drugostepenim presudama MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Krstića* broj: IT-98-33-T, presuda pretresnog vijeća od 02.08.2001. godine i presuda Apelacionog vijeća broj: IT-98-33-A od 19.04.2004. godine, te u predmetu *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića* broj: IT-02-60-T, presuda pretresnog vijeća od 17.01.2005. godine te presuda Apelacionog vijeća broj: IT-02-60-A od 09.05.2007. godine, na način kako slijedi:

1. *Između BiH i njenih oružanih snaga sa jedne strane i Republike Srpske i njenih oružanih snaga sa druge postojalo je stanje oružanog sukoba. /KT-481/ (redni broj 1)²*
2. *U Istočnoj Bosni oružani sukob je postojao između 11. Jula i 1. Novembra 1995. godine; /BT549/ (redni broj 2)*

² Redni broj činjenice naveden u tabeli dostavljenoj kao prilog prijedloga;

3. U martu 1995. godine, Radovan Karadžić, predsjednik Republike Srpske ("RS"), reagujući na pritiske međunarodne zajednice da okonča rat i stalne napore da se postigne mirovni sporazum, izdao je direktivu VRS-u u vezi sa dugoročnom strategijom snaga VRS-a u enklavi. Direktivom, koja je poznata i kao "Direktiva 7", precizirano je da VRS treba da završi sa fizičkim odvajanjem Srebrenice od Žepe što je prije moguće i da se spriječi čak i komunikacija između pojedinaca u te dvije enklave. Planiranim i dobro osmišljenim operacijama da se stvori nepodnošljiva situacija totalne nesigurnosti, bez ikakve nade za daljnji opstanak ili život stanovnika Srebrenice. /KT- 28/ (redni broj 41)
4. 31. marta 1995. godine, Glavni štab VRS-a je izdao Direktivu 7.1, koju je potpisao general Mladić. Direktiva 7.1 je bila donesena na "osnovu Direktive br. 7" i njome se Drinskom korpusu nalagalo da, između ostaloga, vodi "aktivna borbena dejstva... oko enklava" /KT- 29/ (redni broj 44)
5. Kao što je i predviđeno u tom ukazu (Direktiva 7), do sredine 1995. godine, humanitarna situacija civila i vojnog ljudstva bosanskih Muslimana u enklavi je bila katastrofalna. /KT-28/ (redni broj 42)
6. Početkom jula 1995. godine 28. divizija snaga ABiH (bosanskih Muslimana) u srebreničkoj enklavi podnijela je niz izvještaja u kojima se traži da se učine napori da se deblokira humanitarni koridor i u kojima su navedene posljedice humanitarne blokade, odnosno da civili umiru od gladi./ KT28/ (redni broj 43)
7. 2. jula 1995. godine, tadašnji komandant Drinskog korpusa, general major Milenko Živanović, potpisao je dva naređenja. Prvim su bili predviđeni planovi za napad na enklavu, a drugim je različitim jedinicama Drinskog korpusa bilo naređeno da se pripreme za borbu. Šifrovani naziv operacije bio je "Krivaja 95". /KT- 30/ (redni broj 47)
8. Ofanziva VRS-a na Srebrenicu je počela 6. jula 1995. godine. /KT- 31/ (redni broj 48)
9. Popodne 9. jula 1995. godine predsjednik Karadžić je izdao novo naređenje kojim je dao odobrenje Drinskom korpusu VRS-a da osvoji grad Srebrenicu. /KT- 33/ (redni broj 54)

10. *Do večeri 9. jula 1995. godine, Drinski korpus VRS-a je ušao četiri kilometra u dubinu enklave i zaustavio se na udaljenosti od samo jednog kilometra od grada Srebrenice. /KT- 33/ (redni broj 53)*
11. *Sljedećih dana pet UNPROFOR-ovih osmatračnica u južnom dijelu (srebreničke) enklave pale su jedna za drugom uoči napredovanja snaga bosanskih Srba. / KT 31/ (redni broj 49)*
- II.
12. *Neki od holandskih vojnika su se povukli u (srebreničku) enklavu nakon što su njihove osmatračnice bile napadnute, ali su se posade drugih osmatračnica predale bosanskim Srbima. / KT31/ (redni broj 50)*
- III.
13. *Kada je južna granica počela padati, oko 4.000 građana bosanskih Muslimana koji su živjeli u obližnjem švedskom izbjegličkom naselju, pobjeglo je u grad Srebrenicu. Vojnici holandskog bataljona izvještavali su o tome da bosanski Srbi koji su u nastupanju "čiste" kuće u južnom dijelu enklave. /KT 32/ (redni broj 52)*
14. *Glavnom štabu su bile neposredno podređene dvije samostalne jedinice 65. zaštitni puk i 10. diverzantski odred. /BT -37/ (redni broj 40)*
- IV.
15. *Dana 11. jula VRS je zauzela grad Srebrenicu. / PT 260/ (redni broj 58)*
16. *Kasno poslijepodne 11. jula 1995. godine general Mladić, u pratnji generala Živanovića (tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa), generala Krstića (tadašnjeg zamjenika i načelnika štaba Drinskog korpusa) i drugih oficira, trijumfalno je prošetao praznim ulicama grada Srebrenice. /KT-36/ (redni broj 59)*
17. *...11 jula na jednom kontrolnom punktu u Srebrenici bili su vojnici 10.div.odreda./KT278/ (redni broj 70)*
18. *Do večeri 11. jula 1995. približno 20.000 do 25.000 izbjeglica bosanskih Muslimana se okupilo u Potočarima gdje su zaštitu potražili u okviru UN-ove baze, u okolnim fabrikama i na poljima. /KT-37/ (redni broj 82)*

19. U Potočarima, uveče 11. jula 1995. godine, većina ljudi koja je potražila zaštitu u okviru UN-ove baze bile su žene, djeca, stariji i invalidi, a bilo je i najmanje 300 muškaraca u krugu UN-ove baze, te između 600 i 900 ljudi izvan tog kruga. /KT- 37/(redni broj 84)
20. 14. jula zatvorenici bosanski Muslimani autobusima su odvezeni iz Bratunca preko Zvornika do Pilice gdje su bili držani u fiskulturnoj sali škole u Pilici. /BT-347/ (redni broj 98)
21. Muškarci (Bošnjaci) bili su držani u školi u Pilici dvije noći. /KT- 233/(redni broj 101)
22. 16. jula zatvorenici u školi u Pilici ruke su bile vezane na leđima i autobusima su prebačeni na Vojnu ekonomiju Branjevo gdje su bili pogubljeni /KT- 233/ (redni broj 104 i 108)
23. 10. avgusta 1995. godine, Savjet bezbjednosti je bio o tome obaviješten od strane predstavnika SAD koji je Savjetu pokazao snimke načinjene iz vazduha koja su pokazivale postojanje masovnih grobnica u blizini Konjević Polja i Nove Kasabe. /BT-380/ (redni broj 138)
24. U aprilu 1996. godine, istražioci iz Tužilaštva MKSJ došli su na lokacije masovnih grobnica i iz analiza tragova guma i sastava zemljišta postalo je očigledno da su masovne grobnice bile prekopavane. /BT- 381/ (redni broj 142)
25. Forenzičkim dokazima je utvrđeno da su postojale dvije vrste masovnih grobnica, "primarne grobnice", u koje su lica bila stavljana nedugo nakon nastupanja smrti i "sekundarne grobnice", u koje su ta ista lica bila ponovo sahranjivana. /BT- 381/ (redni broj 143)
26. Operacija ponovnog sahranjivanja, koja je bila izvedena nekada u septembru i oktobru 1995. godine bila je naređena od strane Glavnog štaba VRS-a. /BT- 383/ (redni broj 151)
27. Primarna masovna grobnica na Vojnoj ekonomiji Branjevo je ekshumirana 1996. godine u kojoj su svi ostaci osim jednog nađeni u civilnoj odjeći. /PT548/ (redni broj 115)
28. Tijela u grobnicama na Vojnoj ekonomiji Branjevo i Kozluku odnijeta su u sekundarne grobnice duž puta u Čančarima. /BT- 382/ (redni broj 148)

29. U sekundarnoj grobnici duž puta u Čančarima, otkriveni su posmrtni ostaci ljudi koji su prvobitno bili sahranjeni na Vojnoj ekonomiji Branjevo. U jednom izvještaju spominje se da je najmanji broj lica pronađenih u sekundarnoj grobnici u Čančarima bio 283 žrtve. Za tri je bilo utvrđeno da su bile u dobi između 8 i 12 godina, za 49 da su bile u dobi između 13 i 24 godine i za 231 da su bile starije od 24 godine. Najmanje 269 žrtava su bili muškarci. /BT- 354/ (redni broj 118)

U preostalom dijelu prijedlog Tužilaštva broj: T 20 0 KTRZ-0007595 13 od 01.11.2013. godine odbijen je kao kao neosnovan.

Prijedlog Tužilaštva BiH

Na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, Tužilaštvo BiH je svojim prijedlogom broj T20 0 KTRZ 0007595 13 od 01.11.2013. godine, predložilo da se prihvate kao dokazane činjenice utvrđene u predmetu **Tužilac protiv Krstića, br. IT-98-33-T**, presuda Pretresnog vijeća MKSJ-a od 02.08.2001. godine ("Krstić"), a koje činjenice nisu pobijane ili oborene i/ili koje su potvrđene, odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu u **IT-98-33-A** od 19.04.2004. godine; u predmetu **Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, br. IT-02-60**, presuda Pretresnog vijeća od 17.01.2005. godine („Blagojević”) koje nisu pobijane, odnosno nisu oborene i/ili su potvrđene odnosno utvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu IT-02-60 –A od 09.05.2007. godine, te činjenice koje su utvrđene u predmetu **Tužilac protiv Popović Vujadina i dr.** presuda Pretresnog vijeća broj **IT 05-88-T** od 10.06.2010. godine.

U obrazloženju predmetnog prijedloga Tužilaštvo se poziva na Zakon o ustupanju predmeta (ZOUP) i njegove ciljeve, te navodi efekte prihvatanja utvrđenih činjenica.³ Umjesto pozivanja više svjedoka, čitanja drugih transkripata sa svjedočenja na sudu i izvođenja mnogobrojnih dokumenata koji dokazuju činjenice koje su već dokazane, Tužilaštvo smatra da bi sud, gdje je god to moguće, trebao prihvatiti predložene „utvrđene činjenice“ u cilju

promovisanja ekonomičnosti postupka i suđenja bez odlaganja. Princip adversarnog suđenja, prema stavu Tužilaštva, sačuvan je zadržavanjem prava odbrane da izvođenjem svojih dokaza osporava tačnost bilo koje činjenice koju Pretresno vijeće prihvati kao utvrđenu. Prema stavu Tužilaštva BiH prihvatanje utvrđenih činjenica neće uticati na pravično suđenje ukoliko Pretresno vijeće bude razmotrilo svaku činjenicu koja je predložena da bude prihvaćena kao utvrđena i cijenilo je u skladu sa objektivnim kriterijima koji pomažu da se ona utvrdi, izbjegavajući pri tom neopravdan uticaj na pretpostavku nevinosti i dužnost Tužilaštva da iznese dokaze kojima se utvrđuje da je optuženi odgovoran za krivična djela za koja se tereti. U svom prijedlogu, Tužilaštvo analizira svaki od kriterija⁴ zasebno, te kod kriterija da činjenica stvarno mora biti činjenično utvrđenje ističe da Sud može prihvatiti one činjenične nalaze koji sadrže pravne aspekte.

Tužilaštvo u Aneksu A prijedloga - Lista utvrđenih činjenica, predlaže „utvrđene činjenice“ iznesene u grupama, navodeći njihovu relevantnost za kontekst događaja navedenih u optužnici i ključnih elemenata genocida. Takođe, Tužilaštvo navodi da bi se prihvatanjem predloženih činjenica potvrdili i potkrijepili iskazi svjedoka koji će svjedočiti, te se, kao takve, utvrđene činjenice mogu koristiti bilo za potvrđivanje svjedočenja ili za jačanje vjerodostojnosti svjedoka.

Izjašnjenje odbrane optuženog Cvetković Aleksandra

Nakon što je prijedlog Tužilaštva BiH prosljeđen odbrani, advokat Petko Pavlović, branilac optuženog Aleksandra Cvetkovića dostavio je svoje izjašnjenje.

³ Efekti prihvatanja utvrđenih činjenica prema navodima Tužilaštva BiH su: A. Ekonomičnost postupka, B. Adversarno suđenje i C. Pravično suđenje;

⁴ Kriteriji za prihvatanje prema navodima Tužilaštva BiH: a) Relevantnost; b) Kriteriji za utvrđivanje da li prihvatiti predložene činjenice kao utvrđene: 1. Činjenica mora biti činjenica; 2. Činjenica mora da sadrži suštinske nalaze MKSJ-a i ne smije biti značajno promijenjena; 3. Činjenica mora biti utvrđena sa odgovarajućom preciznošću iz presude iz koje su predložene činjenice uzete; 4. Činjenica se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili duševno stanje optuženog; 5. Činjenica mora biti utvrđena pravosnažnom odlukom MKSJ-a, što znači da je ista potvrđena, utvrđena ili neosporavana u žalbi, a dalja žalaba više nije moguća; 6. O činjenici se mora presuditi prije postupka pred MKSJ-om u smislu da ne smije prozilaziti iz sporazuma o priznanju krivice ili klauzule o određenoj činjenici; 7. Uopšte, u interesu pravde je da se činjenica prihvati kao utvrđena; 8. Pretresno vijeće može obezbjediti ekonomičnost postupka, a u isto vrijeme očuvati pravo optuženog na pravično, javno i ekspeditivno suđenje;

U podnesku dostavljenom dana 02.11.2013. godine branilac se izjašnjava na predmetni prijedlog Tužilaštva, osporavajući ga, po nekoliko osnova. Kada je u pitanju prihvatanje činjenica iz predmeta Tužilac protiv Vujadina Popovića i dr., branilac ističe da bilo koja činjenica iz ove presude ne ispunjava navedene kriterije, imajući u vidu da pred MKSJ još uvijek nisu raspravljane žalbe na presudu strana u ovom predmetu, dok prihvatanje pojedinih činjenica iz predmeta Krstić i Blagojević i Jokić pojedinačno, odbrana namjerava osporavati jer većina činjenica iz prijedloga Tužilaštva ne ispunjava osnovni kriterij, da je činjenica koja može biti prihvaćena ograničena na činjenične zaključke i ne uključuje pravne kvalifikacije. Dalje, odbrana smatra da je prihvatanje činjenica utvrđenih u presudama MKSJ kršenje prava na prezupciju nevinosti optuženog, te da na odbranu prebacuje teret dokazivanja, tj. pobijanja određenih činjenica. Odbrana Cvetković Aleksandra takođe podsjeća da činjenice koje se nalaze u presudama MKSJ-a, predstavljaju stav određenog sudskog vijeća o dokazima koji su im prezentirani u određenom predmetu. Posebno je istaknuto da prihvatanje određenih činjenica kao utvrđenih, rješenjem na koje prema praksi Suda BiH na postoji pravo žalbe prije žalbe na presudu, te da optuženi nije u mogućnosti pobijati ove činjenice tokom postupka, upućuje na to da je presuda u određenom dijelu zasnovana na dokazima iz druge ruke. Takođe, odbrana smatra da bi suđenja pred Sudom BiH bila efikasnija kada bi strane u postupku imale na raspolaganju mehanizam sličan pravilu 73 (B) Pravilnika MKSJ, jer prema mišljenju odbrane u nekim situacijama je prekasno uložiti žalbu u okviru žalbe na presudu. Prema članu 318. stav 2. ZKP BiH nije dopuštena žalba na rješenja koja se donose radi pripremanja glavnog pretresa ili presude, a kako rješenja o prihvatanju utvrđenih činjenica ne spadaju niti u jednu od ove dvije kategorije rješenja, prema stavu odbrane, na ista treba postojati pravo žalbe.

Odbrana je u tom pravcu naznačila razloge svog protivljenja u odnosu na svaku činjenicu. Činjenice u prijedlogu navedene pod rednim brojem 3 prema stavu odbrane sadrže pravne navode o postojanju širokog i sistematičnog napada, činjenice pod rednim brojem 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 30, 98, 99, 100, 101, 102, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181 i 182 sadrže pravne kvalifikacije koje se tiču jednog od elemenata krivičnog djela genocida i to nanošenje teške tjelesne ozljede ili duševne povrede pripadnicima grupe ljudi, činjenice pod rednim brojem 5, 15, 16, 26, 27, 35, 64, 65, 66, 67, 116, 117, 118 i 119 sadrže pravnu kvalifikaciju ciljane grupe, činjenice pod rednim brojem 19, 25 i 132 sadrže pravnu kvalifikaciju osnovnog elementa krivičnog djela genocida, postojanje specijalne namjere, činjenice pod rednim brojem 24, 28, 29, 32, 33, 115, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131 i 133 sadrže pravne

kvalifikacije koje se tiču elementa krivičnog djela genocida i to fizičkog i biološkog uništenja, činjenice pod rednim brojem 4, 6, 7 i 23 sadrže pravne kvalifikacije koje se tiču napada na civilno stanovništvo, činjenica pod rednim brojem 17 sadrži pravne kvalifikacije koje se tiču opšteg konteksta dešavanja, uključujući i pravnu kvalifikaciju krivičnog djela istrebljenja, činjenice pod rednim brojem 21, 34, 41, 42, 43, 60, 62, 63, 97, 156, 157 i 158 sadrže pravne kvalifikacije koje se tiču postojanja opšteg plana, odnosno postojanje udruženog zločinačkog poduhvata, dok se činjenice pod rednim brojem 22, 31, 38, 39, 40, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 120, 121 i 155 prema stavu odbrane tiču direktno krivične odgovornosti optuženog, kao i pravne kvalifikacije koje se tiču odgovornosti, a činjenice pod rednim brojem 20, 36, 37, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 112, 113, 114, 122, 123, 124, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153 i 154 odbrana smatra apsolutno nerelevantnim za ovaj predmet.

Iz svih navedenih razloga odbrana Cvetković Aleksandra je predložila da se prijedlog Tužilaštva za prihvatanje određenih činjenica kao utvrđenih odbije, osim činjenica navedenih pod rednim brojevima 1 i 2 iz aneksa A Pretresnog podneska br.1 Tužilaštva BiH, koje je odbrana spremna prihvatiti alternativno, tj. da se odbrani dozvoli pravo žalbe na eventualno rješenje o prihvatanju određenih činjenica kao utvrđenih.

Nakon što je razmotrio podneseni prijedlog Tužilaštva, te navode odbrane optuženog, Vijeće odluku kao u dispozitivu donijelo iz slijedećih razloga.

Član 4. Zakona o ustupanju predmeta propisuje: „ *Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupaka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanja od značaja u tekućem postupku* “.

Sličnu odredbu sadrži i Pravilo 94. (B) Pravilnika o postupku i dokazima koje navodi da: “*Na zahtjev jedne od strana ili proprio motu pretresno vijeće može, nakon što je saslušalo strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili pismeni dokazni materijal iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja od važnosti za tekuće suđenje.*”

Prije svega, saslušanjem stranaka u postupku, odnosno davanjem mogućnosti pismenog izjašnjenja na prijedlog Tužilaštva, ispunjena je prva formalna pretpostavka citiranog propisa za odlučivanje o prihvatanju utvrđenih činjenica dokazanim. Nadalje, prilikom razmatranja predloženih činjenica kao utvrđenih, Vijeće je uzelo u obzir dosadašnja shvatanja i praksu MKSJ-a u predmetima koje je Tribunal procesuirao, primjenjujući ih kao objektivne, s obzirom da Zakon o ustupanju ne propisuje kriterije na osnovu kojih bi se određena činjenica smatrala "*presuđenom*".

U tom kontekstu, razmatrani su kriteriji koje je MKSJ utvrdio rješenjem od 28.02.2003 godine u predmetu *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, a koji uvažavaju prava optuženog zagarantovana Evropskom Konvencijom o ljudskim pravima i slobodama (EKLJP), kao i ZKP-om BiH. U skladu sa navedenom odlukom, pretresno vijeće na prijedlog jedne od stranaka ili na vlastitu inicijativu, nakon njihovog saslušanja, može odlučiti da *formalno primi na znanje presuđene činjenice*, ako ispunjavaju slijedeće kriterije: da su jasne, konkretne i mogu se identifikovati, te su relevantne za konkretni predmet, ograničene na zaključke o činjenicama i ne uključuju pravne karakterizacije, pobijane su na suđenju, ali spadaju u dio presude koji nije bio predmet žalbe ili je o njemu konačno presuđeno u žalbenom postupku ili su pobijane na suđenju, a sada spadaju u dio presude koji je predmet žalbe, ili spadaju u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna. Takođe, iste ne smiju potvrđivati krivičnu odgovornost optuženog, te se ne mogu zasnivati na sporazumu o priznanju krivnje u ranijim predmetima i utjecati na pravo optuženog na pravično suđenje.

Ovi kriteriji nadopunjuju pravilo 94.stav b (formalno primanje na znanje) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ. Pored navedenog, isti kriteriji su već prihvaćeni i od strane Apelacionog vijeća Suda (presuda u predmetu *Samardžić Neđo* broj: X-KRŽ-05/49 od 13.12.2006 godine), pa su neosnovani prigovori odbrane o proizvoljnosti u postupku prihvatanja činjenica.

Ovom prilikom Vijeće ističe da, Zakona o ustupanju predmeta, tretira kao *lex specialis*, ne nalazeći pri tom da njegove odredbe na bilo koji način derogiraju zagarantirana prava i propisane procedure ZKP-a BiH. Navedneo iz razloga što ovaj Zakon predviđa detaljnije rješavanje određenih pitanja koja su u ZKP-u BiH samo „*djelimično* „ riješena, precizirajući uslove i način ustupanja predmeta Tužilaštvu BiH od strane MKSJ, kao i korištenje dokaza koje je MKSJ pribavio u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini.

Osnovni cilj člana 4. Zakona o ustupanju predmeta jeste efikasnost i ekonomičnost postupka, što je u skladu sa pravom optuženog na suđenje bez odlaganja kako je to i propisano članom 13. ZKP BiH i članom 6. stava 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, pa je vijeće prilikom primjene ove odredbe poštovao princip pravičnosti konkretnog predmetnog postupka, na način da nije prihvatilo činjenice koje bi na direktan ili čak indirektan način inkriminisale optuženog ili uticale na na pravično suđenje.

Takođe, uzeta je u obzir i činjenica da se prilikom prihvatanja činjenica kao utvrđenih mora slijediti princip presumpcije nevinosti, jer bi se u protivnom dokazni postupak mogao okončati na štetu optuženog i prije nego budu neposredno provedeni svi dokazi u predmetu. Stoga je u korištenju diskrecionog prava iz člana 4. Zakona o ustupanju i donošenju odluke o konkretnom pitanju, Vijeće cijeno prava optuženog u odnosu na član 6. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te odredbe članova 3. i 13. ZKP BiH. U kontekstu navedenog, korisno je naglasiti da činjenice koje su prihvaćene kao dokazane nemaju karakter neoborive pretpostavke /*presumption iuris et de iure*/ te mogu biti predmet pobijanja u toku krivičnog postupka, ako stranke za to imaju valjane i opravdane razloge. Na ovaj način nije narušena pretpostavka nevinosti, jer optuženi u svakom slučaju uživa pravo pobijanja svih navoda optužbe, uključujući samim tim predložene ili prihvaćene činjenice.

Osim toga, u smislu odredbe člana 15. ZKP Sud nije u obavezi da svoju presudu zasnuje na bilo kojoj činjenici koja je prihvaćena kao dokazana, obzirom da će nakon okončanja krivičnog postupka sve one biti predmetom pojedinačne ocjene i ocjene u kontekstu svih provedenih dokaza na glavnom pretresu. Shodno tome, odluka o prihvatanju utvrđenih činjenica ima težinu procesne odluke Vijeća o prihvatljivosti ili neprihvatljivosti bilo kojeg drugog dokaza predloženog u toku postupka, što u konačnici spada u domen rukovođenja glavnim pretresom, pa shodno tome na rješenje koje se donese po ovom pitanju nije dopušteno ulaganje posebne žalbe.

Nakon razmatranja navedenih kriterija, a u kontekstu argumenata koje su iznijele stranke u postupku, Vijeće nalazi da u dispozitivu rješenja nabrojane činjenice u potpunosti ispunjavaju uslove iz pobrojanih kriterija, te ih u navedenom obimu prihvata kao dokazane.

Nasuprot tome, primjenom kriterija relevantnosti, Sud je odbio da prihvati predložene činjenice u prijedlogu Tužilaštva BiH označene pod rednim brojevima: 20, 36, 45, 46, 51, 55, 56, 57, 61, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 112, 114, 122, 123, 124, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 152, 153, 154, 156, 157,158.

Iz razloga jer sadrže karakterizacije pravne prirode djela koje se na teret stavlja optuženom, ili prejudiciraju njegovu odgovornost, Vijeće je odbilo prihvatanje činjenica označenih pod rednim brojevima 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19,21, 22, 23, 24,25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 99, 100, 102, 103, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 116, 117, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 97, 71, 72, 73, 74, 105, 106, 107, 109, 110, 111 i 155.

Vijeće nije prihvatilo predložene činjenice iz prvostepene presude MKSJ *Tužilac protiv Vujadina Popovića* broj: IT 05-88-T od 10.06.2010. godine, sobzirom da navedeni predmet nije pravosnažno okončan, te se takve činjenice prema navedenim kriterijima ne mogu prihvatiti kao „utvrđene“. Radi se o činjenicama označenim pod rednim brojevima 37, 38, 39, 68, 69, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 113, 119, 120, 121, prijedloga Tužilaštva BiH.

1. Uvrštavnju u dokazni materijal iskaza svjedoka datih pred MKSJ-om i izjava iz istraga MKSJ-a

20. Na nastavcima glavnog pretersa, Vijeće je djelimično usvojilo prijedlog Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ0007595 13 od 01.11.2013. godine, pa su temeljem odredbi članova 3., 5. i 7. Zakona o ustupanju uvršteni u dokaze.

21. Transkripti svjedočenja Momira Nikolića⁵ (*transkripti u predmetu Blagojević od 19.09., 22.09., 23.09., 25.09., 26.09., 29.09., 30.09. i 01.10.2003. godine*) te izjave koje je dao istražiteljima MKSJ u svojstvu svjedoka (*od 15.12.1999., 23.06.2003., 28.05.2005. godine*),

22. Transkripti svjedočenja Dragana Obrenovića (*transkripti u predmetu Blagojević od 01.10., 02.10. 06.10., 07.10., 08.10., 09.10. i 10.10.2003. godine*), te izjave koje je dao istražiteljima MKSJ u svojstvu svjedoka (*od 02.04.2000., 04.06.2003. i 05.02.2004. godine*)
23. Transkripti svjedočenja svjedoka: Joseph Kingori (*transkripti u predmetu Krstić od 31.03. i 03.04.2000. godine*), - Robert A. Franken (*transkript u predmetu Krstić od 04.04.2000. godine*), Leendert Cornelis van Duijn (*transkript u predmetu Popović i dr. od 27.09., 28.09. i 29.09.2006. godine*), Vicentius Egbers (*transkript u predmetu Popović i dr. od 18., 19. i 20.10.2006. godine*).
24. Transkript svjedočenja preminulog svjedoka Miroslava Deronjića (*transkript u predmetu Nikolić Momir od 28.10.2003. godine*)
25. *Transkript svjedočenja svjedoka C5 (transkript u predmetu Radislava Krstić) od 14.04.2000. godine.*
26. Prijedlog Tužilaštva BiH u dijelu koji se odnosi na prihvatanje izjava o činjenicama i priznanju krivnje optuženih Momira Nikolića i Dragana Obrenovića, (*izjava o činjenicama i priznanju krivnje od 06.05.2003. godine godine i izjava data istražiteljima MKSJ od 23.06.2003. godine*) odbijeni su jer se radi o činjenicama koje su jednostrani prikaz događaja od strane optuženih, koji prilikom davanja iskaza nisu bili pod zakletvom i nisu bili dužni govoriti istinu. Osim toga, navedene izjave nisu podobne za prihvatanje jer činjenice navedene u sporazumu nisu bile predmetom osporavanja u unakrsnom ispitivanju i kao takve nepouzidane su za prihvatanje.

Prijedlog Tužilaštva BiH

27. Pretresnim prijedlogom broj: T20 0 KTRZ 00007595 10 od 01.11.2013. godine, Tužilaštvo BiH zatražilo prihvatanje i uvrštavanje u dokaze, iskaza svjedoka datih pred MKSJ te izjava iz istraga u predmetima MKSJ i Tužilaštva BiH. Konkretno, radi se o

⁵ Pismo tužiocu upućeno od strane Momira Nikolića od 27.01.2014. godine u predmetu protiv Ostoje Stanišić i Marka Miloševića) u kojem se navodi da ne želi svjedoči pred Sudom;

transkriptima iskaza svjedoka datih na suđenjima pred pretresnim vijećima MKSJ u predmetima: *Krstić, Blagojević i Popović*, te izjavama koje su dali u toku istrage u navedenim povezanim predmetima MKSJ. U obrazloženju istoga tužilac se pozivao na relevantne odredbe Zakona o ustupanju predmeta MKSJ koji govore o korištenju i prihvatanju dokaza pribavljenih u postupcima pred MKSJ.

28. U prilog navedenom prijedlogu tužilac je prvenstveno ukazao na svrhu navedenog Zakona koja se ogleda u (1) ubrzavanju suđenja- što je u skladu sa suđenjem u razumnom roku, (2) unapređenje sudske ekonomičnosti-usklađeno sa pravom optuženog da osporava dokaze protiv njega i pretpostavkom nevinosti i (3) unapređenje usklađenosti između MKSJ i sudova u BiH.

29. Prihvatanjem predloženih izjava će se omogućiti da se ne poziva više puta određeni broj svjedoka čiji su iskazi provjereni u unakrsnom ispitivanju te će se omogućiti da se ne pozivaju svjedoci čiji se iskazi ne odnose direktno na radnje optuženih ali su relevantni za optužnicu. Naime, tužilac smatra da iskazi svjedoka dati na suđenju i izjave iz istrage koje se predlažu imaju dokaznu vrijednost za činjenice i okolnosti koje se navode u optužnici.

30. U izjašnjenju na navedeni prijedlog, odbrana optuženog⁶ se protivila uvrštavanju transkripata svjedočenja u postupcima pred MKSJ-om, istučući da su svjedočenja Momira Nikolića, Josepha Kingorija, Miroslava Deronjića, Roberta A.Frenkena, Lenderta Cornelisa van Dujina, Vicentiusa Egbersa, irelevantni za postupak optuženog Cvetkovića, te da Dragan Obrenović u svojim izjavama niti jednom nije spomenuo optuženog Cvetkovića, pri čemu je i status pod kojim Obrenović svjedoči nejasan. U pogledu prijedloga svjedočenja svjedoka C5, odbrana se izjasnila da se ne protivi uvrštavanju njegovog iskaza u dokazni materijal cjeneći sadržaja svjedočenja istoga korisnima za odbranu optuženog, ali insistirajući na unakrsnom ispitivanju.

31. Odbrana se posebno usprotivila uvrštavanju u dokazni materijal izjava Dražena Erdemovića navodeći da iste nisu date u krivičnom postupku protiv Aleksandra Cvetkovića, te da bi njihovo uvrštavanje bilo u suprotnosti sa odredbama ZKP BiH i odredbama Zakona o ustupanju. U konačnici, odbrana je na stanovištu da je za sve

⁶ Izjašnjenje odbrane od 12.11.2013. godine;

navedene svjedoke, umjesto čitanja sadržaja njihovih svjedočenja neophodno neposredno pred Sudom ispitati, poštujući pravo odbrane na unakrsno ispitivanje.

32. Odbrana je i naknadno, na nastavcima glavnog pretresa ponovila zahtjev za unakrsnim ispitivanjem svih navedenih svjedoka.

33. U pogledu prihvatljivosti iskaza koje su svjedoci dali u postupcima pred MKSJ-om, Vijeće se između ostalog rukovodilo odredbom člana 3. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta koja predviđa da: *“Dokazi pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u BiH.”*

34. Navedenim članom propisano je korištenje dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH. U tom cilju Zakon o ustupanju predmeta osmišljen je kao *lex specialis* kako bi se otklonio rizik da dokazi prikupljeni od strane MKSJ budu neupotrebljivi prema ZKP-u, a njime se uređuje procedura i uslovi korištenja takvih dokaza i na drugim sudovima.

35. U kontekstu navedenog vijeće je cijeno da iskazi svjedoka čije prihvatanje se predlaže ispunjavaju uslove iz člana 3. stav 1. jer se ne tvrdi niti je očigledno da je bilo nepravilnosti prilikom njihovog pribavljanja ili korištenja u skladu sa Statutom i pravilima MKSJ.

36. Prije svega, odredba člana 3. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta propisuje: *“Dokazi pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u BiH.”*

37. Dakle, izjave i transkripti koji je Vijeće odlučilo prihvatiti ispunjavaju uslove iz člana 3. stav 1. jer se ne tvrdi niti je očigledno da je bilo nepravilnosti prilikom njihovog pribavljanja ili korištenja u skladu sa Statutom i pravilima MKSJ.

38. Nadalje, odredba člana 5. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta predviđa da se *„zapisnik o iskazu svjedoka dat pred MKSJ, kao i zapisnik o vanpretresnom iskazu svjedoka sačinjen pred MKSJ-om u skladu sa pravilom 71. Statuta i Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, može se koristiti pred sudom pod uslovom da je iskaz ili vanpretresni iskaz od značaja za pitanje o kojem se raspravlja.“*

39. Saglasno odredbi člana 5. Zakona o ustupanju, Sud može prihvatiti iskaz koji je svjedok dao u postupku pred MKSJ, ukoliko je zapisnik o njegovom ispitivanju sačinjen u

skladu sa relevantnim odredbama Pravilnika o postupku i dokazima, te ukoliko je svjedok bio upoznat sa svojim pravima. U skladu sa navedenim, Vijeće nalazi prihvatljivim izjave koje je Momir Nikolić dao istražiteljima MKSJ u svojstvu svjedoka od 15.12.1999. i 28.05.2005. godine i izjave koje je Dragan Obrenović dao istražiteljima MKSJ u svojstvu svjedoka od 02.04.2000., 04.06.2003. i 05.02.2004. godine.

40. Međutim, neprihvatljive su izjave o činjenicama i priznanju krivnje optuženih Momira Nikolića (od 06.05.2003. godine) i Dragana Obrenovića, jer se radi o činjenicama koje su jednostrani prikaz događaja od strane optuženih, koji prilikom davanja iskaza nisu bili pod zakletvom i nisu bili dužni govoriti istinu. Osim toga, navedene izjave nisu podobne za prihvatanje jer činjenice navedene u sporazumu nisu bile predmetom osporavanja u unakrsnom ispitivanju i kao takve nepouzdanе su za prihvatanje. Osim taga, iste izjave nisu od značaja za predmet raspravljanja.

41. Citirana odredba člana 5. Zakona o ustupanju predmeta odnosi se i na usmeno svjedočenje, dato pod zakletvom i podvrgnuto unakrsnom ispitivanju, pa Vijeće nalazi prihvatljivim i transkripte svjedočenja svjedoka: Robert A. Frankena, Leendert Cornelis Van Diena. Primjenom iste odredbe, Vijeće je prihvatilo i transkript sa iskazom svjedoka Vicentiusa Egbersa, koji je tokom glavnog pretresa dana 16.07.2014. godine, saslušan posredstvom video konferencijske veze. Isti svjedok je pri tom naveo da ostaje kod svog iskaza datog u predmetu protiv Vujadina Popovića, a kojom prilikom je od strane odbrane optuženog Aleksandra Cvetkovića unakrsno ispitan.

42. Vijeće je odlučilo uvrstiti u dokaze transkripte svjedočenja preminulog svjedoka Miroslava Deronjića, kao i svjedoka C5, što je u skladu sa odredbom člana 7. Zakona o ustupanju predmeta, koji kao i odredba člana 273. stav 2. ZKP BiH predviđa izuzetke od neposrednog izvođenja dokaza čitanjem zapisnika iz istrage. Iako je odredba ZKP-a u tom smislu eksplicitna, Vijeće ne nalazi da se primjenom člana 7. Zakona o ustupanju predmeta derogira navedena odredba ZKP-a, jer je zaštićeni svjedok svoj iskaz pred MKSJ dao pod zakletvom, gdje je bio podvrgnut i unakrsnom ispitivanju, pa je takav iskaz zasigurno detaljniji i objektivniji od zapisnika koji se sačinjava u istrazi, a koji se temeljem odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH može pročitati ukoliko je ispitana osoba umrla, ili je njen dolazak pred Sud nemoguć ili znatno otežan iz važnih uzroka. Shodno navedenom, ocjenjeno je da su ispunjeni i uslovi iz ovog člana odnosno da prihvatanje ovih transkripata neće biti na štetu odbrane optuženog.

43. Tokom glavnog pretresa, usljed nemogućnosti planiranog dolaska pred Sud BiH, svjedoka Josepha Kingorija, Tužilaštvo BiH, je pored prvobitnog prijedloga da se pročitaju njegovi iskazi dati u predmetu Krstić, predložilo, a Vijeće prihvatilo da se preglada video snimak njegovog svjedočenja pred Sudom BiH u predmetu protiv optuženog Franca Kos i drugih, imajući u vidu činjeničnu i pravnu povezanost tog predmeta sa predmetom Aleksandra Cvetković. Vijeće je nalazeći opravdanim navedeni zahtjev Tužilaštva BiH, pri tom uzimajući u obzir istovjetnost činjeničnih navoda optužbe u pogledu inkriminacije koje su se na teret stavljale optuženima u predmetu Franc Kos i drugi i optuženom Aleksandru Cvetkovića u konkretnom predmetu, kao i pravnu kvalifikaciju djela za koje se tereti, Vijeće je prihvatilo prijedlog, pa je na nastavku glavnog pretresa održanog dana 31.03.2014. godine pregledan snimak svjedočenja ovog svjedoka.

44. Cijeneći prigovore branilaca o nemogućnosti dolaska svjedoka pred Sud, te uslijed toga nemogućnosti unkrasnog ispitivanja svjedoka, Vijeće je odbrani omogućilo da iznese pitanja koja bi postavili navedenim svjedocima.

45. Upravo, imajući u vidu nemogućnost neposrednog svjedočenja, iskazi svjedoka čiji su transkripti uvršteni u konačnoj ocjeni provedenih dokaza podlijegali su članu 3. stav 2. Zakona o ustupanju, koji propisuje da Sudovi ne mogu zasnovati osuđujuću presudu isključivo ili u odlučujućoj mjeri na prethodnim iskazima svjedoka koji nisu dali usmeni iskaz na glavnom pretresu, što prema mišljenju Vijeća predstavlja adekvatno ograničenje njihove dokazne snage, te zaštite prava na odbranu.

2. Prihvatnje izjava Dražena Erdemovića

46. Vijeće je razmatrajući prijedlog Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ0007595 13 od 01.11.2013. godine, u djelu koji se odnosi na prihvatanje izjava svedoka Dražena Erdemovića, temeljem odredbi članova 3., 5. i 7. Zakona o ustupanju, isti usvojilo sljedom čega su pročitani i u dokazni materijal dana 18.03.2014. uvrštene izjave Dražena Erdemovića date u svojstvu svjedoka i to: izjava data pred MKSJ 12.08.1998. godine (rezime izjava od 24., 25., 26. i 27.06.1997. godine); izjava data pred MKSJ 03.11.2001. godine; transkript svjedočenja Dražena Erdemovića u predmetu MKSJ *Popović Vujadin i*

dr. od 04. i 07.05.2007. godine, te Izjave koju je dao u svojstvu osumnjičenog dana 24.04.1996. godine i 25.06.1996. godine.

47. Odbrana se u izjašnjenju datom 12.11.2013. godine, usprotivila prijedlogu za uvrštavanje navedenih izjava, ističući da nije jasno u kojem svojstvu je Dražen Erdemović davao izjave od 24.04.1996. godine, 25.06.1996. godine, podsjećajući da je 5. marta 1998. godine prema istome izrečena kazna po sporazumu o priznanju krivnje. Osim toga odbrana je istakla, da preostale izjave nisu uzete u predmetu protiv optuženog Aleksandra Cvetkovića, nisti ispunjavaju uslove prihvatljivosti iz člana 5. i 7 Zakona o ostupanju.

48. Tužilaštvo BiH je podneskom od 28.02.2014., godine informisalo Sud i odbranu da Dražen Erdemović ne želi da svjedoči u predmetu protiv optuženog Aleksandra Cvetkovića,⁷ te da se stoga njegovo svjedočenje pred Sudom BiH ne može obezbjediti.

49. Nakon razmatranja prijedloga Tužilaštva i izjašnjenja odbrane, Vijeće je odlučilo da prihvati transkripte sa njegovim izjavama iz slijedećih razloga:

50. Prije svega, odredba člana 3. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta propisuje: "Dokazi pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u BiH."

51. Navedenim članom propisano je korištenje dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH. U tom cilju Zakon o ustupanju predmeta osmišljen je kao *lex specialis* kako bi se otklonio rizik da dokazi prikupljeni od strane MKSJ budu neupotrebljivi prema ZKP-u, a njime se uređuje procedura i uslovi korištenja takvih dokaza i na drugim sudovima.

52. Izjave i transkript koji je Vijeće odlučilo prihvatiti ispunjavaju uslove iz člana 3. stav 1. jer se ne tvrdi niti je očigledno da je bilo nepravilnosti prilikom njihovog pribavljanja ili korištenja u skladu sa Statutom i pravilima MKSJ.

53. Nadalje, odredba člana 5. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta predviđa da se „zapisnik o iskazu svjedoka dat pred MKSJ, kao i zapisnik o vanpretresnom iskazu svjedoka sačinjen pred MKSJ-om u skladu sa pravilom 71. Statuta i Pravilnika o postupku

⁷ Ujedinjeni narodi, Međunarodni krivični Sud za bivšu Jugoslaviju od 28.02.2014. godine- podnesak uloženi kao dokaz Tužilaštva BiH broj T-73;

i dokazima MKSJ, može koristiti pred sudom pod uslovom da je iskaz ili vanpretresni iskaz od značaja za pitanje o kojem se raspravlja.“

54. Dakle, saglasno odredbi člana 5. Zakona o ustupanju, Sud može prihvatiti iskaz koji je svjedok dao u postupku pred MKSJ, ukoliko je zapisnik o njegovom ispitivanju sačinjen u skladu sa relevantnim odredbama Pravilnika o postupku i dokazima, te ukoliko je svjedok bio upoznat sa svojim pravima. U skladu sa navedenim, Vijeće nalazi prihvatljivim Zapisnik o iskazu svjedoka Dražena Erdemovića pred MKSJ od 12.08.1998., 03.11.2001. godine, te rezime izjava svjedoka Erdemovića (izjave od 24., 25., 26. i 27.06.1997. godine);

55. Analogno tome, citirana odredba odnosi se i na usmeno svjedočenje, dato pod zakletvom i podvrgnuto unakrsnom ispitivanju, pa Vijeće nalazi prihvatljivim i transkripte svjedočenja u predmetu *Popović i dr.* od 04. i 07.05.2007. godine.

56. Nalazeći korisnim za predmet raspravljanja, Vijeće je radi cjelovite ocjene njegovih iskaza, imajući u vidu saznanja koja isti posjeduje o inkriminisanim događajima, odučilo u dokaze uvrstiti i transkripte-intervje Dražena Erdemovića koje je dao prije nego što je sklopio sporazum o priznanju krivnje (Intervju od 24.04.1996. godine i 25.06.1996. godine), pri čemu će ocjenu dokeze vrijednosti istoga dati u relevantnom djelu presude.

57. Vijeće je ocijenilo da je prihvatanje navedenih izjava od značaja za pitanja o kojima se raspravlja u predmetnom postupku, s tim da ostaje obaveza Suda da optuženom osigura pravičnost u postupku, kako je to zagarantovano članom 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima (pravo na pravično suđenje) i članom 6. stav 3. (pravo na suočavanje i dovođenje svjedoka). Navedeno, zapravo znači da i pored prihvatanja svih navedenih izjava, odbrana zadržava pravo da podnese obrazloženi pismeni zahtijev za pozivanje svjedoka radi unakrsnog ispitivanja. U tom pismenom podnesku, odbrana je dužna navesti konkretne dijelove iskaza svjedoka koji će biti predmetom unakrsnog ispitivanja, o čemu Sud donosi konačnu odluku.

58. U predmetnom postupku, branioci optuženih su pozvani da se očituju o pitanjima koja bi postavili ovom svjedoku u unakrsnom ispitivanju, a Tužilaštvu BiH, naloženo da pokuša obezjediti prisutvo istoga pred Sudom.

59. Tužilaštvo BiH je na ročištu održanom dana 04.03.2015. godine, obavjestilo Vijeće i optuženog i njegove braniocce da Dražen Erdemović ne želi svjedočiti pred

Sudom BiH u predmetu Aleksandra Cvetkovića.

60. Imajući u vidu sve navedeno, s obzirom da se iskaz svjedoka smatra cjelovitim ako je dat usmeno i neposredno, ili ako su ispunjeni uslovi za posredno izvođenje dokaza iz člana 273. ZKP BiH, Vijeće, na kraju nalazi nalazi korisnim napomenuti da će prilikom konačne ocjene provedenih dokaza, prihvaćeni iskazi Dražena Erdemovića podlijegati odredbi člana 3. stav 2. Zakona o ustupanju predmeta.

3. Izjave svjedoka Franca Kosa

61. Tužilaštvo je tokom direktnog ispitivanja svjedoka Franca Kosa na nastavku glavnog pretresa održanom dana 03.02.2014 godine, predložilo uvrštavanje u sudski spis izjava koje je prema navodima Tužilaštva BiH isti dao u svojstvu osumnjičene osobe.⁸

62. Postupajući tužilac se na navedeni korak odlučio nakon što je svjedok Franc Kos u djelu koji se odnosi na inkriminacije koje se na teret stavljaju optuženom Aleksandru Cvetkoviću, odsupio od gore navedenih iskaza.

63. Odbrana se protivila navedenom prijedlogu, ističući da je uvrštavanje iskaza koje je osumnjičeni dao tokom istage nezakonito, ukazujući na različit status svjedoka i osumnjičenog, pouka koje se daju ovim licima prilikom saslušanja, te da je osumnjičeni Franc Kos dana 8. maja 2010. godine od strane istražitelja MKSJ-a, saslušan bez prisustva branitelja.

64. Ispitujući osnovanost prijedloga Tužilaštva BiH, Vijeće u odnosu na izjavu koju je dao Tužilaštvu BiH 09.08.2010. godine odbilo prednji prigovor odbrane, nalazeći da je osumnjičeni prilikom saslušavanja u istrazi poučen o svojim pravima u skladu sa odredbama člana 78. ZKP BiH.

65. U odnosu na drugu izjavu, Vijeće primjećuje da je svjedok Kos Franc je o dana 8. maja 2010. godine salušan od strane istražitelja MKSJ-a, dok je bio u pritvru u Osijeku, kada je poučen o pravima, od kojih neka sadržinski odgovaraju pravima sadržanim u odredbi člana 78. ZKP BiH, koja se daju osumnjičenom licu.

⁸ Dokazi Tužilaštva BiH uvršteni pod brojem T-8 i T-9;

66. Međutim, iako se na datom mjestu navodi da Franc Kos ima status osumnjičenog, iz sadržaja cjelokupne izjave ne prozilazi za koje djelo se isti tereti, niti je naveden činjenični opis krivičnog djela i osnova sumnje protiv njega, već naprotiv, na stranici 1. iste izjave, „ Da se ne vrši krivična istraga protiv istoga, da se istražuju zločini nakon pada Srebrenice, ali da on nije predmetom istrage.“ Imajući u vidu prednje navode, Vijeće cijeni da se radi o „graničnom slučaju“ ispitivanja lica, koje prema odredbama ZKP BiH ima neka od prava osumnjičenog lica, napr., saopštava mu se da sve što kaže može biti upotrijebljeno u postupku protiv njega, ali da se pri tom ne ispituje u sopstvenom predmetu, ne saopštava mu se za koje djelo se tereti, niti osnove sumnje protiv njega. Osim toga iako je poučen o pravu na branioca, isti se ispituje bez prisutnosti istoga.

67. Vijeće je imajući u vidu različit status osumnjičenog i svjedoka, koji daje zakon o krivičnom postupku, poukama koje se istima daju prilikom saslušanja, ipak je odučilo predmetne transkripte sa izjavama Franca Kosa, prihvatiti i uvrstiti u sudski spis. Naime, uz poštivanje prava stranka u postupku na predlaganje i izvođenje dokaza, obavezu Vijeća da se stara da su dokazi prihvatljivi sa aspekta zakonitosti, vjerodostojnosti i relevantnosti za predmet rasporavljanja, Vijeća ima i obavezu svestranog pretresanja krivičnog predmeta.⁹

68. Stoga, Vijeće je odluku o prihvatanju izjava Franca Kosa donijelo radi cjelovitije i pravilnije ocjene iskaza koji je svjedok Kos dao na glavnom pretresu, te prevashodno njegovog kredibiliteta imajući u vidu specifičnost datog predmeta, težinu inkriminacije za što se optuženi tereti, te okolnost da se kao ključni svjedoci na okolnosti inkriminiranih događaja, upravo pojavljuju lica koja su pravomoćno osuđena za date događaje,¹⁰ i koji su u različitim svojstvima davali iskaze o tim događajima.

Iz navedenih razloga, a imajući u vidu da izjave nisu nezakonite sa formalnog stanovišta, ovo Vijeće ne nalazi da se iste, u smislu istaknutih prigovora odbrane mogu smatrati ne zakonitim, pa tako ne postoje smetnje da budu uvrštene i cijenjene kao dio dokazne građe u predmetu, dovodeći ih u vezu sa iskazom koji je svjedok Franc Kos dao na glavnom pretresu, te ostalim provedenim dokazima. Osim toga, Vijeće cijeni da, ukoliko svaka pojedinačna izjava koju je svjedok dao, ne bi bila razmotrena u cjelosti, to bi Vijeće bilo uskraćeno za informacije koje su neophodne za ocjenu kredibiliteta i pouzdanosti.

⁹ Član 237. stav 2. ZKP BiH, Član 262. stav 3. ZKP BiH;

¹⁰ Svjedoci Franc Kos, Stanko Kojić, C1, Dražen Erdemović, Zoran Goronja, Vlastimir Golijani;

4. Izjava optuženog Aleksandra Cvetkovića data istražiteljima MKSJ-a

69. Tužilaštvo BiH je u dokazni materijal pod brojem T-55, uložilo izjavu koju je optuženi Aleksandar Cvetković 18. oktobra od 2005. godine dao istražitelju Tribunala u Hagu.

70. Odbrana je prigovarala na zakonitost date izjave jer nije uzeta u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku, budući da je Aleksandar Cvetković tada saslušan u svojstvu osumnjičenog bez prisustva branioca.

71. Vijeće, nakon što je predmetnu izjavu uvrstilo kao relevantan dokaz, na ovom mjestu, dati će ocjenu ispunjenosti zakonskih uslova njene prihvatljivosti.

72. Naime, iz uvodnog djela predmetne izjave, prozilazi da se Aleksandar Cvetković, saslušava u svojstvu osumnjičenog lica, te da mu se daju neke od pouka koje sadržinski odgovaraju poukama koje se daju osumnjičenom prema odredbama člana 78. ZKP BiH.

73. Međutim, iako se navodi da Aleksandar Cvetković ima status osumnjičenog, iz sadržaja cjelokupne izjave ne prozilazi za koje djelo se isti tereti, činjenični opis krivičnog djela se ne navodi i kao ni osnove sumnje protiv njega, već naprotiv, na stranici 3. iste izjave, se stoji da: *„Protiv istoga nije podignuta krivična optužba ni za kakav zločin i da isti nije predmetom istrage, već da se saslušanja iz razloga jer se želi dobiti što detaljniji opis događaja tokom rata.“*

74. Imajući u vidu navedeno, Vijeće cijeni, da ista izjava ne ispunjava uslove zakonitosti koji su propisani članom 78., ZKP BiH, s obzirom da iz iste, nedvosmisleno ne proizilazi da se lice saslušava u svojstvu osumnjičene osobe, jer mu u skladu sa stavom 2. istog člana, nije saopšteno za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega. Osim toga, u situaciji i da se radi o osumnjičenoj osobi, ista se s obzirom na okolnosti saslušanja, te djelo za koje se predmetnom optužnicom tereti, Genocid, u skladu sa odredbom člana 45. stav 1. ZKP BiH, kojom je između ostalog propisano da osumnjičeni već prilikom prvog ispitivanja“ako je osumnjičen za krivično djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora mora imati branioca, u skladu sa odredbom člana 78. stav 3. ZKP BiH, ni pod kojim okolnostima ne bi mogao odreći. Nasuprot tome, optuženi je tada

saslušan bez prisustva branioca.

75. Slijedom navedenog, imajući u vidu navedene nedostatke, Vijeće, nalazi da navedna izjava ne ispunjava zakonske uslove prihvatljivosti, te da bi njeno korišćenje u skladu sa odredbom člana 273. stav 3. ZKP BiH, predstavljalo kršenja prava osumnjičenog/optuženog lica¹¹ i prava na odbranu,¹² iz kojih razloga je istu izjavu uvrstilo u sudski spis kao relevantnu, pri tom ne prihvatajući sadržaj iste, jer ne ispunjava zakonske uslove prihvatljivosti.

B. STANDARDI I GENERALNA OCJENA DOKAZA U POSTUPKU

76. Odredba člana 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.¹³

77. Teret dokazivanja je na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, Vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatilo ovo Vijeće, kada je u skladu sa načelom *in dubio pro reo*,¹⁴ optuženog oslobodilo od optužbe.

78. Osnovna obaveza Vijeća u pogledu svih dokaza propisana je članom 281. stav 2. ZKP-a BiH u kojem se navodi: "*Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.*"

79. Temeljem odredbe člana 15. ZKP BiH, Vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.¹⁵ Prilikom ocjene dokaza izvedenih tokom glavnog pretresa, Vijeće je poklonilo dužnu pažnju, između ostalog, pojedinačnim okolnostima svjedoka, kao i njihovog mogućeg učešća u događajima i rizika da sebe inkriminiraju, te njihovom odnosu sa optuženima.

¹¹ Član 6. i član 78. ZKP BiH;

¹² Član 7. i član 45. stav 1. ZKP BiH;

¹³ Član 3. stav 1. ZKP BiH navodi da „se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja“. Ova odredba je u skladu sa svim glavnim institutima o ljudskim pravima. *Vidjeti*, Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 6. stav 2; međunarodna konvencija o civilnim i političkim pravima, član 14. stav 2;

¹⁴ Član 3. stav 2. ZKP BiH;

¹⁵ Član 15. ZKP BiH navodi da „..... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima“.

80. Vijeće je također razmotrilo konzistentnost svjedočenja svakog svjedoka tokom direktnog ili unakrsnog ispitivanja i uporedilo ga sa izjavama koje su dali tokom istrage.

81. Ponekad se usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjave koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo dvadeset godina od događaja navedenih u optužnici, te je opravdano očekivati da je protok vremena uticao na tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka. Također, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim razgovorima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravdano očekivati da se sjeti dodatnih detalja. Naravno, ovakve situacije je vijeće pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

82. U pogledu određenih svjedoka, Vijeće smatra da dijelovi njihovih iskaza nisu bili iskreni, bilo zbog ličnih interesa, bilo zbog prijateljstva lojalnosti prema optuženom ili zbog toga što su htjeli da utiču na ishod postupka. Prilikom donošenja svoje odluke, vijeće je uzelo u obzir način svjedočenja i držanje svjedoka, te uporedilo usaglašenost iskaza koje su svjedoci dali pred Vijećem sa njihovim prethodnim izjavama ukoliko su im iste prezentirane.

83. Prilikom ocjene iskaza svjedoka, Vijeće je uzelo u obzir činjenicu da su neki svjedoci govorili o relevantnim događajima prezentirajući činjenice koje su čuli od drugih. Takvi dokazi tretirani su kao posredni dokazi. Posredni dokazi (dokazi iz druge ruke), su u praksi ovog suda kao takvi dokazi prihvatljivi. Naravno, dokazna vrijednost takvih dokaza zavisi od konteksta i karaktera predmetnog iskaza, kao i od toga da li je taj iskaz potkrijepljen i drugim dokazima. Osim toga, Vijeće podsjeća da je Sud slobodan u ocjeni dokaza (u skladu sa članom 15. ZKP BiH).

84. Vijeće je utvrdilo da su čak i svjedoci koji nisu bili pouzdani i nisu govorili istinu u pojedinim dijelovima svojih iskaza, bili pouzdani i govorili istinu o drugim činjenicama o kojima su svjedočili, te Vijeće stoga nije u cjelosti odbacilo njihova svjedočenja, jer to ne bi bilo u interesu pravde niti u skladu sa obavezom slobodne ocjene dokaza. Vijeće je shodno tome cijeno pouzdanost i iskrenost svakog od svjedoka, te u vezi s tim, ocijenilo pouzdanost i tačnost svake činjenice o kojoj su svjedoci svjedočili. Ocjenu vjerodostojnosti pojedinačnih iskaza, Vijeće će iznijeti u dijelu presude u kojem obrazlaže krivicu optuženog..

85. Vijeće je imalo u vidu i praksu Evropskog Suda za ljudska prava¹⁶ prema kojoj se Sud, iako je obavezan dati razloge za svoju odluku, ne mora detaljno baviti svakim argumentom koji je iznijela neka od strana u postupku.

86. Ne postoji zakonska obaveza da se u presudi izlože svi pojedini dokazi. Zakonska obaveza je razmatranje svih iznesenih dokaza prilikom donošenja odluke. Bilo bi nesvrishodno nametati bilo kojem sudećem Vijeću obavezu da svaki pojedinačni dokaz, dakle, svako svjedočenje i svaki materijalni dokaz koji su izneseni tokom glavnog pretresa, pojedinačno obrazlaže u presudi.

87. Žalbeno vijeće MKSJ-a u predmetu *Kvočka* podsjeća na to da je stvar diskrecione ocjene pretresnog vijeća koje će pravne argumente razmotriti. Što se tiče zaključaka o činjenicama, pretresno Vijeće je dužno da izvede samo one zaključke o činjenicama koji su od suštinske važnosti za utvrđivanje krivice po određenoj tački optužnice. Nije nužno osvrtni se na svaki iskaz svjedoka ili svaki dokaz u sudskom spisu.¹⁷

88. Isti stav je iznesen od strane Žalbenog vijeća MKSJ i u predmetu *Mucić i dr.:* „Pretresno vijeće nije dužno da u svojoj presudi iznosi i opravdava svoje nalaze u vezi sa svime što je izneseno tokom suđenja“¹⁸

89. Žalbeno Vijeće podsjeća da pretresno vijeće ima puno diskreciono pravo da odmjeri koju će težinu i vjerodostojnost pripisati iskazu nekog svjedoka.¹⁹ Pritom pretresno vijeće mora uzimati u obzir relevantne faktore u zavisnosti od konkretnog slučaja, uključujući i ponašanje svjedoka u sudnici, njegovu ulogu u datim događajima, uvjerljivost i jasnoću njegovog iskaza, pitanja da li ima protivrječnosti ili nedosljednosti u njegovim uzastopnim izjavama ili između njegovog svjedočenja i drugih dokaza, ranije primjere lažnog svjedočenja, motivaciju za davanje lažnog iskaza, te odgovore tog svjedoka tokom unakrsnog ispitivanja.²⁰

90. U ovome predmetu, Sud je cijenio dokaze u skladu sa odredbama ZKP BiH, prevashodno primjenjujući pretpostavku nevinosti iz člana 3. ZKP BiH, koja otjelovljuje opšti

¹⁶ Predmet Evropskog suda za ljudska prava *Garcia Ruiz v. Spain*, No. 30544/96, 21.01.1999. godine;

¹⁷ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i dr.*, par. 23-25;

¹⁸ *Mucić i dr.*, Presuda Žalbenog vijeća, 20. februara 2001. godine, par. 498;

¹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana i drugi*, par.194, Međunarodni krivični sud za Ruandu;

²⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana i dr.*, par 194;

princip prava prema kojem je na Tužilaštvu teret utvrđivanja krivice optuženog, koje to mora uraditi van razumne sumnje.

91. Vijeće također primjećuje da su u konkretnom predmetu, materijani dokazi bili obimni, a Vijeće je sa naročitom pažnjom ispitalo svaki dokument u cilju odlučivanja o njegovoj vjerodostojnosti i dokaznoj vrijednosti, pri tom, sve uvršene dokaze cijeneći kako smostalno tako i u međusobnoj vezi, ali se u ovoj presudi poziva samo na one koji su bili od ključne važnosti za predmet raspravljanja.

92. Vijeće je u skladu sa iznesenim stavovima i zakonskom regulativom, presudu zasnovalo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu, savjesno ocjenjujući svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene dokaza primjenom principa in dubio pro reo optuženog oslobodilo od optužbe.

C. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

1. Pravna kvalifikacija iz optužnice

(a) GENOCID

93. Vijeće je optuženoga oslobodilo optužbe da je počinio krivično djelo Genocida iz člana 171. stav 1. tačke a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 29. , istog Zakona. Imajući u vidu da je pravna kvalifikacija iz optužnice koncipirana prema odredbama KZ BiH, a kako je Sud donio oslobađajuću presudu, Vijeće se nije bavilo pitanjem primjene starog i novog krivičnog zakona, već je optuženog Cvetkovića oslobodilo za djelo koje mu je optužnicom stavljano na teret primjenom KZ BiH.

94. Stoga, u narednom tekstu Vijeće će radi obrazloženja činjeničnih utvrđenja, prije toga dati objašnjenje i prihvaćene stavove koji se odnose na definisanje krivičnog djela Genocida, za potrebe ovog predmeta.

95. U članu 171. KZ BiH krivično djelo genocida kvalifikuje se na sljedeći način:

Ko u cilju da potpuno ili djelimično istrijebi nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku skupinu ljudi naredi učinjenje ili učini koje od ovih djela:

- a) ubijanje pripadnika skupine ljudi;
- b) nanošenje teške tjelesne ozljede ili duševne povrede pripadnicima skupine ljudi;
- c) smišljeno nametanje skupini ljudi ili zajednici takvih životnih uvjeta koji bi mogli posljediti njenim potpunim ili djelomičnim istrebljenjem;
- d) uvođenje mjera kojima je cilj sprječavanje rađanja unutar skupine ljudi;
- e) prisilno preseljenje djece iz te u drugu skupinu ljudi ...

Kaznit će se kaznom zatvora u tajnju od najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.²¹

(i) Actus Reus

175. Za donošenje odluke o ovom pitanju potrebno je bilo razmotriti samo prva dva načina izvršenja djela.

(i) Ubijanje pripadnika skupine ljudi

96. Sud BiH i MKSJ su već ranije utvrdili elemente krivičnog djela ubistva:

- 1) lišavanje života;
- 2) direktna namjera da se liši života; jer je počinitelj bio svjestan svoga čina i želio je da se čin izvrši.

178. Kvalifikacija „pripadnici skupine ljudi“ ne podrazumijeva automatski da broj žrtava mora biti veliki ili znatan.

95F

179. Prema kvalifikaciji „pripadnici skupine ljudi“ obavezno je da, žrtve ubijanja zapravo moraju biti pripadnici nacionalne, etničke, rasne ili vjerske grupe koju je izvršilac htio da potpuno ili djelimično istrijebi.²²

²¹ Član 171. KZ BiH;

²² Tužilac protiv Brđanina, IT-99-36-T, presuda, 1.09.2004. godine (Brđanin prvostepena presuda);

180. MKSJ je ukop žrtava masovnih pogubljenja, neposredno nakon njihovog ubistva, smatrao sastavnim dijelom operacije ubijanja.²³ Vijeće podržava ovaj stav, te naknadne ponovne ukope takođe smatra dijelom operacije ubijanja.

(ii) Nanošenje teške tjelesne ozljede ili duševne povrede pripadnicima skupine ljudi

182. Članom 171., tačka b) KZ BiH definisano je da *actus reus* krivičnog djela genocida uključuje nanošenje teških tjelesnih povreda ili duševne povrede pripadnicima skupine ljudi“. MKSJ i MKSR ne daju definiciju, ali opisuju to djelo. Njegov opseg treba procjenjivati za svaki predmet pojedinačno, sa posebnom pažnjom na konkretne okolnosti.²⁴

97. *Ad hoc* sudskom praksom definisano je da povrede ne moraju biti trajne ili neizlječive,²⁵ „ali da moraju rezultirati teškom i dugotrajnom nemogućnošću osobe da vodi normalan i konstruktivan život.“²⁶

183. Pod tjelesnom povredom podrazumijeva se povreda koja ozbiljno ugrožava zdravlje, uzrokuje unakaženje ili bilo koju drugu ozbiljnu povredu unutrašnjih ili vanjskih organa ili čula.²⁷

98. Pod duševnom povredom podrazumijevaju se ozbiljnija mentalna oštećenja koja nisu privremenog karaktera.²⁸

99. Stav MKSJ i MKSR je da nečovječno postupanje i deportacija spadaju u djela koja mogu uzrokovati ozbiljne tjelesne ili duševne povrede.²⁹ Pored toga, mora postojati namjera da se nanese povrede.³⁰

²³ Prvostepena presuda Blagojević i Jokić, paragraf 567;

²⁴ Prvostepena presuda u predmetu Krstić, paragraf broj 513;

²⁵ Prvostepena presuda u predmetu Blagojević i Jokić paragraf 645, Akayesu Prvostepena presuda, paragraf 502, Krstić prvostepena presuda, paragraf 513;

²⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, paragraf 513;

²⁷ *Tužilac protiv Kayisheme i Ruzindane*, ICTR-95-1-T, presuda, 21.05.1999., (*Kayisheme i Ruzindane* Prvostepena presuda“) paragraf 109, potom prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, paragraf 645;

²⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, paragraf 645, *Tužilac protiv Semanza-e*, ICTR-97-20-T, paragrafi 321 i 322;

²⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, paragraf 646,

³⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, paragraf 645.;

184. Pretresno vijeće u predmetu Krstić smatra da „nečovječno postupanje [...] i deportacija spadaju u djela koja mogu uzrokovati teške tjelesne ili duševne povrede.” Vijeće je za ovakav stav uporište našlo u sudskoj praksi MKSJ-a, kao i u drugim izvorima.¹⁰

185. Pored toga, Pretresno vijeće u predmetu *Blagojević* i drugi konstatuje da “traume i ranjavanja koja su pretrpjeli oni pojedinci koji su uspjeli preživjeti masovna pogubljenja predstavljaju teške tjelesne i duševne povrede.”³¹ Ovo stanovište podržava pretresno Vijeće i u ovom predmetu.

(ii) Mens Rea

186. Prema kvalifikaciji zločina genocida neophodna je posebna namjera koja predstavlja karakteristično obilježje ovog zločina prema međunarodnom pravu.³² Član 171. KZ BiH definiše elemente genocidne namjere kao:

- 1) cilj;
- 2) da se istrijebi;
- 3) potpuno ili djelimično;
- 4) nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina ljudi.

U predmetu *Miloš Stupar i drugi* (Kravica), prvostepenom presudom se na sljedeći način razmatraju obilježja krivičnog djela:

a. U, Cilj“ („namjera“)

187. Genocidna namjera može samo biti rezultat namjernog i svjesnog cilja. Istrebljenje, potpuno ili djelimično, mora predstavljati *cilj* konkretnih radnji koje se nalaze u osnovi krivičnog djela.³³ Pored toga, i u skladu sa članom 2. Konvencije o genocidu, izraz „cilj“

³¹ Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, paragraf 647

³² Izvještaj Komisije za međunarodno pravo o radu njene četrdeset i osme sjednice, 6.5-26.7.1996. godine („Izvještaj KMP iz 1996.godine”, UN Doc. A/51/10. *Vidi takođe*, prvostepenu presudu u predmetu *Akayesu*, paragraf 498. („Genocid se razlikuje od ostalih zločina po tome što on obuhvata posebnu namjeru ili *dolus specialis*“);

³³ Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, paragraf 656. (tekst naknadno naglašen). *Vidi takođe*, Izvještaj KMP iz 1996. godine, str. 44. („Međutim, opšta namjera da se počini jedno od nabrojanih djela u kombinaciji s opštom sviješću o vjerovatnim posljedicama takvog djela po neposrednu žrtvu ili žrtve nije dovoljna za zločin genocida.“);

obuhvata namjeru da se uništi grupa „kao takva.“Odnosno, na osnovu dokaza mora biti utvrđeno da su „propisana djela izvršena protiv žrtava zbog njihove pripadnosti zaštićenoj grupi“, mada nije nužno da su izvršena „isključivo“ zbog te pripadnosti.³⁴

b. “da se istrijebi“

188. Međunarodni sudovi, KMP i većina pravnih teoretičara zaključila je da je za element „istrebljenja“ neophodno da je izvršilac namjeravao da postigne fizičko ili biološko uništenje grupe ili njenog materijalnog postojanja.³⁵

100. Fizičko ili biološko uništenje se može postići različitim metodama od kojih većina ne uključuje neposredno materijalno uništenje grupe ubijanjem.

101. Konvencija o genocidu i zakonima putem kojih se ona danas primjenjuje i putem kojih se primjenjivala u bivšoj Jugoslaviji nabraja niz metoda putem kojih se na kraju može ostvariti fizičko uništenje grupe. Mada je najneposrednija metoda ubijanje pripadnika grupe, i druge metode bi, pojedinačno ili u kombinaciji, ukoliko se primjene sa istim ciljem, dovele do uništenja grupe.

c. „potpuno ili djelimično“

189. Vijeće se takođe slaže sa obrazloženjem žalbenog vijeća MKSJ-a i KMP da se kod namjereda se „djelimično“ uništi neka grupa mora raditi o namjeri da se uništi „znatan dio te grupe.“³⁶

prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, paragraf 571. („Za potrebe ovog predmeta, Vijeće će se stoga opredijeliti zakarakterizaciju genocida koja obuhvata samo djela počinjena s ciljem uništenja cijele grupe ili nekog njenog dijela.“)(tekst naglašen u originalu);

³⁴ *Tužilac protiv Nijitegeka-e*, ICTR-96-14-A, presuda, 9.7.2004. godine, (“*Nijitegeka* Drugostepena presuda”) paragraf 53. (tekst naglašen u originalu);

³⁵ *Vidi npr, Tužilac protiv Krstića*, IT-98-33-A, presuda 19.4.2004. godine, (“*Krstić* Drugostepena presuda”) paragraf 25; Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, paragraf 580; *Semanza*, Presuda, paragraf 315;

³⁶ Žalbena presuda u predmetu *Krstić*, paragraf 8; Izvještaj KMP iz 1996. godine, str. 45. („Ipak, zločin genocida posamoj svojoj prirodi zahtijeva namjeru da se uništi barem znatan dio neke određene grupe.“). *Vidi takođe*, prvostepenu presudu u predmetu *Jelisić*, paragraf 82; *Tužilac protiv Sikirice*, IT-95-8-T, presuda o prijedlogu odbrane za donošenje oslobađajuće presude, 3.9.2001. godine, paragraf 65; *Kayishema- i Ruzindana*, Presuda, paragraf 97; *Tužilac protiv Bagilishema-e*, ICTR-95-1A-T, presuda, 7.6.2001. godine, (“*Bagilishema* Prvostepena presuda”) paragraf 64; prvostepena presuda u predmetu *Semanza*, paragraf 316. *Vidi takođe*, Benjamin Whitaker, Revidirani i ažurirani izvještaj o pitanju prevencije i kažnjavanja zločina genocida, U.N. Doc. E/CN.4/Sub.2/1985/6, paragraf 29. („Čini se da izraz „djelimično“ podrazumijeva relativno značajan broj u odnosu na grupu u cjelini, ili značajan dio neke grupe, na primjer njeno rukovodstvo.“);

102. Vijeće se nadalje slaže da analiza pojma „znatni“ dio grupe podrazumijeva analizu čitavog niza pitanja koja uključuju brojnost, relativnu većinu datog dijela u odnosu na ukupnu veličinu grupe; značaj u okviru grupe; da li dati dio grupe simbolizuje cijelu grupu; te da li je taj dio grupe od suštinskog značaja za opstanak grupe. Posebna namjera da se uništi jedan dio grupe može se odnositi samo na ograničeno geografsko područje.³⁷

103. „Namjera počinioca genocida da uništi uvijek je ograničena prilikama koje mu se pružaju.“³⁸ Vijeće smatra da uvjerenje i predstava izvršilaca o pojmu znatni dio grupe predstavljaju dodatni faktor koji treba uzeti u obzir. Međutim, u konačnoj analizi, Vijeće mora biti uvjereneno da taj dio objektivno predstavlja „znatan dio date grupe.“

d. U“nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina ljudi“

190. Da li se radi o zaštićenoj grupi trebalo bi „procjenjivati u svakom predmetu ponaosob na osnovu *objektivnih* karakteristika datog društvenog i istorijskog konteksta, te na osnovu *subjektivne* percepcije izvršilaca.“³⁹

104. Zaštićenu grupu moguće je subjektivno identifikovati „*koristeći kriterijum stigmatiziranja grupe, naročito od strane izvršilaca zločina, na osnovu percepcije njenih nacionalnih, etničkih, rasnih ili vjerskih karakteristika.*“

i. Dokaz genocidne namjere

105. Za utvrđivanje genocida nepohodno je da dokazi odražavaju: (1) *actus reus* krivičnog djela koje se sastoji od jedne ili više radnji nabrojanih u članu 171; (2) *mens rea* krivičnog djela koja je opisana kao namjera da se potpuno ili djelimično uništi nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina ljudi kao takva.

192. Genocid se razlikuje od mnogih drugih krivičnih djela po tome što obuhvata posebnu namjeru ili *dolus specialis*. Posebna namjera za počinjenje zločina je specifična namjera koja predstavlja obilježje krivičnog djela i kod koje je potrebno jasno utvrditi da je počinitelj

³⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, paragraf 703;

³⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, paragraf 13;

³⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Semanza*, paragraf 317. (tekst naglašen u originalu); Vidi također, prvostepenu presudu u predmetu *Bagilishema*, paragraf 65;

htio izvršenje djela za koje se tereti. Posebna namjera za zločin genocida stoga leži u „ namjeri da se potpuno ili djelimično uništi nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina.”⁴⁰

193. Kao što je pretresno vijeće istaklo u predmetu Akayesu, namjera je “psihološki faktor koji je teško, pa čak i nemoguće utvrditi. To je razlog zbog čega se u nedostatku priznanja optuženog postojanje njegove namjere može zaključiti na osnovu određenih činjeničnih pretpostavki.”

106. Vijeće nadalje ističe da se “o genocidnoj namjeri svojstvenoj za konkretno djelo za koje se lice tereti može zaključiti na osnovu opšteg konteksta izvršenja drugih kažnjivih djela koja sisistematski usmjerena protiv iste grupe, bilo da su počinjena od strane istog ili drugih počinilaca”.⁴¹ Namjera se, od slučaja do slučaja, uistinu može izvesti na osnovu materijalnih dokaza podnesenih vijeću.“ *Mens rea* počinioaca može se zaključiti na osnovu njegovih radnji ili iz konteksta kažnjivih djela za koje se počinilac tereti.⁴²

107. Ocjena opšteg konteksta okolnosti u cilju utvrđivanja namjere optuženog mora se takođe posmatrati u vezi sa stvarnim ponašanjem optuženog. Namjera optuženog treba se prije svega utvrđivati na osnovu njegovih riječi i djela, te treba proizilaziti iz obrazaca djelovanja sa određenim ciljem.⁴³

108. Kako bi radnje optuženog činile genocid, optuženi mora djelovati *sa namjerom da u potpunosti ili djelimično uništi nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku skupinu*. Čak i pod pretpostavkom da je optuženi znao da će posljedica tog djela biti povezana sa genocidnim planom drugih, potrebno je pregledati dokaze kako bi se utvrdilo da je optuženi posjedovao namjeru da u potpunosti ili djelimično uništi nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku skupinu. Opšta namjera da se počini jedno od nabrojanih djela, zajedno sa opštom sviješću o

⁴⁰ Prvostepena presuda u predmetu Akayesu, paragrafi 498, 517-522; vidi Musema, Presuda, paragraf 164;

⁴¹ Prvostepena presuda u predmetu Akayesu, paragraf 523; vidi također Tužilac protiv Gacumbtsia, ICTR-2001-64-T, presuda, 17.06.2004., („Gacumbtsi Prvostepena presuda“) paragraf 252;

⁴² Prvostepena presuda u predmetu *Rutaganda*, , paragrafi 61-63; vidi takođe predmet *Musema*, , paragraf 167; Suđenje Jospehu Altstotteru i drugima (“predmet Justice”), Američki vojni sud, Nirnberg, 17.02.-4.12.1947., Law reports, Vol.VI, str. 62-64.

⁴³ Prvostepena presuda u predmetu Bagilishema, paragraf 63;

vjerovatnim posljedicama takvog djela po neposrednu žrtvu ili žrtve nije dovoljna za utvrđivanje zločina genocida.⁴⁴

109. U prvostepenoj presudi u predmetu Akayesu navodi se da, "kada je u pitanju zločin genocida, počinilac je odgovoran [...] jer je znao ili trebao znati da će izvršeno djelo u potpunosti ili djelimično uništiti jednu skupinu."⁴⁵

197. Zaključak o postojanju namjere za svaki slučaj posebno može se izvesti na osnovu materijalnih dokaza podnesenih vijeću.⁴⁶ *Mens rea počinioaca* može proizilaziti iz njegovih radnji.⁴⁷

110. Potrebno je istaći da se prilikom korištenja konteksta kako bi se utvrdila namjera optuženog mora imati u vidu i stvarno ponašanje optuženog. Namjera optuženog treba prije svega biti utvrđena na osnovu njegovih riječi i djela, i treba proizilaziti iz obrazaca djela koja imaju određeni cilj.⁴⁸

111. Namjera se može izvesti iz ukupnosti okolnosti, među kojima su i opšta politička doktrina koja je dala povod za genocidna djela, ponavljanje destruktivnih i diskriminatornih radnji i smještanje pripadnika grupe u koncentracione logore u kojima je stopa smrtnosti vrlo visoka. Okolnosti na osnovu kojih sud može utvrditi namjeru uključivale bi i druga djela osim onih koja su nabrojana.⁴⁹

⁴⁴ Komisija za međunarodno pravo, *Nacrt zakona o zločinima počinjenim protiv mira i sigurnosti čovječanstva sa komentarima*, Godišnji izvještaj Komisije za međunarodno pravo, vol. II, Prvi dio, 1996., na str. 44, dostupan na http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/7_4_1996.pdf; vidi takođe u predmetu Krstić Prvostepena presuda, paragraf 571;

⁴⁵ Prvostepena presuda u predmetu Akayesu, paragraf 520;

⁴⁶ *Prvostepena presuda u predmetu Rutaganda*, paragrafi 61-63; vidi takođe Prvostepena presuda u predmetu *Musema*, paragraf 167; vidi takođe *predmet Justice* na str. 62-64 (znanje optuženog može se pretpostaviti).

⁴⁷ *Prvostepena presuda u predmetu Semanza*, paragraf 313; vidi takođe *predmet High Command* na str. 1261 (namjera se može zaključiti iz uzročnog djela ili propusta optuženog).

⁴⁸ Prvostepena presuda u predmetu Bagilishema, paragraf 63;

⁴⁹ *Tužilac protiv Karadžića & Mladića*, Pregled optužnica u skladu sa pravilom 61, brojevi predmeta IT-9S-S-R61 & IT-95-18-R61 (11. juli 1996.) ("Karadžić i Mladić optužnica") na str. 52, paragraf. 94; vidi takođe *Tužilac protiv Nikolića*, Pregled optužnice u skladu sa pravilom 61, predmet broj IT-94-2-R61, 20.10.1995., paragraf 34 ("temeljna namjera za zločin genocida može se zaključiti iz same težine" "diskriminatornih djela koja su naročito ozbiljna" poput masovnih ubistava u nekoj konkretnoj regiji); *Suđenje Bruni Teschu i još dvojici ("predmet Zyklon B")*, Law Reports, Vol. I, str. 102 (smatrajući da se zaključak o znanju može izvesti iz "opšte atmosfere i stanja firme.");

199. "Premda konkretan plan uništenja ne predstavlja elemenat genocida, bez jednog takvog plana ili organizacije nije jednostavno izvršiti genocid.⁵⁰ S obzirom na razmjere ovog krivičnog djela, doslovno je nemoguće izvršiti zločin genocida bez određenog ili posrednog učesća države. Nije nužno da pojedinac poznaje sve detalje genocidnog plana ili politike.⁵¹ Postojanje takvog genocidnog plana bio bi jak dokaz konkretne namjere koja je potrebna za zločin genocida.⁵²

201. Da bi se dokazala genocidna namjera nisu neophodne konkretne izjave ili priznanja optuženog kojima on opisuje svoju namjeru. Umjesto toga, pošto „može biti teško utvrditi [e]ksplicitne manifestacije namjere kod izvršioca” na osnovu činjeničnih okolnosti djela izvršioca može se, u pravnom smislu „utvrditi genocidna namjera van razumne sumnje.⁵³

F

202. Namjera je psihičko stanje a posebna namjera da se uništi neka zaštićena grupa, poput posebne namjere da se izvrši bilo koje krivično djelo kod kojeg psihičko stanje predstavlja element krivičnog djela,, mora biti dokazana razmatranjem relevantnih činjenica i okolnosti, kao i samog djela. Pošto je namjera subjektivna, Vijeće mora biti u mogućnosti da koristi objektivni kriterij kako bi procijenilo da li se na osnovu ukupnosti radnji optuženog može utvrditi genocidna namjera van razumne sumnje. Optuženi ima pravo na pretpostavku nevinosti. Standardi koje Vijeće primjenjuje moraju biti jasni i nedvosmisleni. Vijeće je iz ovog razloga utvrdilo relevantne faktore koji su navedeni dalje u tekstu prije razmatranja radnji optuženog. Vijeće se takođe složilo da ovaj test mora biti fleksibilan kako se ne bi dogodilo da je krivično djelo izvršeno, a da niko ne može biti oglašen krivim za počinjenje tog djela, ili da odgovornost za to djelo leži samo na vođi.

⁵⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Kayishema i Ruzindan*, paragraph 94;

⁵¹ Prvostepena presuda u predmetu *Kayishema i Ruzindan*, paragraph 94.(propušten citat).

⁵² Prvostepena presuda u predmetu *Kayishema i Ruzindana*, paragraf 276;

⁵³ Prvostepena presuda u predmetu *Kayishema i Ruzindana*, paragraf 93. *Vidi takođe u predmetu Tužilac protiv Rutaganda-e*, ICTR-96-3-A, Presuda 26.05.2003.godine paragraf 525 ("U nedostatku eksplicitnih, direktnih dokaza *dolus specialis* može se izvesti iz odgovarajućih činjenica i okolnosti"); *Tužilac protiv. Ntagerurae i dr.*, ICTR-99-46-T,presuda, 25.02.2004, ("*Cyangugu* Prvostepena presuda") paragraf 663; Prvostepena presuda u predmetu *Semanza*, paragraf 313; Prvostepena presuda u predmetu *Akayesu*, paragraf 523; drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, paragraf 34 ("U nedostatku direktnih dokaza o genocidnoj namjeri,, namjera se još uvijek može izvesti iz činjeničnih okolnosti krivičnog djela"); Presuda žalbenog vijeća u predmetu *Jelisić*, paragraf 47 (Što se tiče dokaza za specifičnu namjeru, o njoj se, u nedostatku izravnih i eksplicitnih dokaza može zaključivati na osnovu cijelog niza činjenica i okolnosti,, kao što je opšti kontekst, počinjenje drugih kažnjivih djela koja su sistematski usmjerena protiv iste grupe, opseg počinjenih zločina, sistematsko izvršenje djela nad žrtvama zbog toga što pripadaju konkretnoj grupi, ili ponavljanje destruktivnih diskriminatornih djela).

112. Kako je zakonsko tumačenje, genocidne namjere neprecizno, Vijeće je imalo u vidu test koji je osmislilo vijeće u prvostepenoj presudi u predmetu *Miloš Stupar i dr. (Kravica)*⁵⁴ i prvostepenoj presudi u predmetu protiv Milorad Trbić,⁵⁵ za dokazivanje genocidne namjere i on je uključivao faktore koji pomažu pri utvrđivanju posebne prirode djela počinioaca.

113. Pri tom, Vijeće napominje da iako ih je imalo u vidu neki kriteriji su u konkretnom slučaju bili neupotrebljivi pri procjeni, jer je njihova upotreba isključena nepostojanjem okolnosti prethodnih kriterija.

114. Ukupno gledano, analizom navedenih faktora moguće je van razumne sumnje utvrditi namjeru počinioaca, odnosno doći do dokaza koji bi ublažili i osporili ovakav nalaz. Vijeće je također razmatralo počinjenje i namjeru s drugog aspekta. Koje su to radnje koje bi mogle izazvati razumnu sumnju u smislu namjere optuženog? Na primjer, da li se na bilo koji način suprotstavio planu? Da li je poduzeo bilo kakve smišljene radnje kojima bi se ometalo provođenje plana, odnosno da li je pomogao u neizvršenju istog? Da li je pokušao spasiti ljudski život? Da li je pokazao da nije upoznat sa svrhom plana? U konačnici, da li je pokazao neko kajanje? Da li je poduzeo određene radnje u pravcu pomirenja? Navedeni faktori nužno ne isključuju postojanje potrebne namjere u to vrijeme, ali u svakom slučaju pokreću pitanje izvjesnosti namjere u datom trenutku. Takođe, važno je razumijeti da ne postoji samo jedan faktor koji bi bio presudan, niti su svi oni neophodni ili čak relevantni, već će odlučujuća biti upravo ukupnost dokaza.

⁵⁴ *Miloš Stupar i dr., (Kravice)* X-KR-05/24 (Sud BiH), Prvostepena presuda, 29. juli 2008. ("*Miloš Stupar i dr. Prvostepena presuda*") str. 58-59.

⁵⁵ 1) Opšti kontekst događaja u kojem je izvršilac djelovao, kao i plan počinjenja krivičnog djela;

2) Upoznatosti izvršioca sa tim planom; i

3) Posebnoj prirodi djela izvršioca uključujući sljedeće:

1) Nema djela koja bi ukazivala da nije postojala genocidna namjera;147

2) Jedinstvenost cilja;

3) Napori da se savlada otpor žrtava;

4) Napori da se savlada otpor drugih počinilaca;

5) Napori da se spriječi bijeg žrtava;

6) Okrutnost pri progonu žrtava;

7) Kontinuirano učešće u samom djelu;

8) Ponavljanje destruktivnih radnji, tj. više od jedne radnje ili mjesta;

9) Sama djela (test iz Kravice)

a. broj žrtava;

b. korištenje pogrdnih riječi prema članovima ciljane grupe;

c. sistematsko i plansko ubijanje;

d. oružje koje se koristilo i obim tjelesnih ozljeda;

e. sistematičan način planiranja;

f. žrtve kao predmet napada bez obzira na starosnu dob;

g. napad na preživjele; i

2. Saizvršilaštvo

115. Optuženi je terećen za Genocid, prema doktrini saizvršilaštva predviđenom odredbom člana 29. KZ BiH, kojom je propisano:

„ Ako više osoba, učestovavanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učini krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo.“

116. U razmatranju pitanja saizvršilaštva, pretresno Vijeće je imalo u vidu nekoliko momenata. Prije svega da je za postojanje saizvršilaštva opredjeljujuće zajedničko učešće u izvršenju krivičnog djela i da to podrazumjeva kumulativno ispunjenje elemenata subjektivne i objektivne prirode: zajedničku odluku o djelu i preduzimanje radnje kojom se učestvuje u izvršenju djela.

117. Pored toga Vijeće je uzelo u obzir da se po pravnoj teoriji potvrđenoj u praksi, saizvršiocem smatra i onaj koji je uz sve druge elemente koji se po zakonskom obilježju bića krivičnog djela traže za učinioca, preduzeo radnju izvršenja odnosno djela ili jedan njen dio.

118. Vijeće je takođe uzelo u obzir da je saizvršilac i onaj ko u planiranom procesu izvršenja djela na bazi podjele uloga preduzima djelatnosti koje su van bića djela, ali su bitan dio procesa izvršenja tog djela.

119. Temeljem ocjene provedenih dokaza, Vijeće van razumne sumnje nije našlo dokazanim da je optuženi svojim djelovanjem uzeo učešća u radnjama činjenično opisanim u dispozitivu optužnice, o čemu će više riječi biti prilikom obrazlaganja utvrđenja koje se odnose na konkretne inkriminacije opisane u optužnici.

h. način izvršenja i priroda učešća počinilaca.

D. ČINJENJIČNI NAVODI OPTUŽNICE

120. Iako je optuženi oslobođen od optužbe, Vijeće prije nego se upusti u analizu dokaza presudnih za utvrđenja učešća optuženog u radnjama izvršenja za koje je terećen, daće analizu dokaza i činjeničnih utvrđenja koja se odnose opšte elemente djela, odnosno opšti kontekst događaja iz juna i jula 1995. godine, koji je u optužnici opisan na sljedeći način:

„U toku juna i jula 1995. godine, za vrijeme oružanog sukoba u Republici BiH, kao pripadnik 10. diverzantskog odreda Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (GŠ VRS), zajedno sa drugim jedinicama VRS i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske (MUP RS), preduzimao širok i sistematičan napad na civilno bošnjačko stanovništvo Zaštićene zone UN Srebrenica, u sklopu kojeg napada je do 40,000 bošnjačkih civila prisilno preseljeno iz enklave Srebrenica, a više od 8,000 muškaraca i dječaka Bošnjaka pogubljeno po prijekom postupku, ukopano i ponovno ukopano, postupajući u skladu sa planom vojnog i civilnog rukovodstva Republike Srpske” i u namjeri da potpuno ili djelimično istrijebi grupu bošnjačkog naroda, nanošenjem teških fizičkih i duševnih povreda i pogubljenjima muškaraca Bošnjaka, **Aleksandar Cvetković**, djelujući individualno i zajedno sa drugim pripadnicima 10. Diverzantskog odreda je:

121. Kako je vidljivo, optuženom je stavljeno na teret da je u svojstvu pripadnika 10. Diverzantskog odreda Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, zajedno sa drugim..... radnje..... preduzimo za vrijeme oružanog sukoba i širokog i sistematičnog napada, što predstavlja opšte elemente djela Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i Zločina protiv čovječnosti, koji mogu, ali nužno ne moraju postojati i biti sublimirani u djelo Genocida.

122. Stoga, Vijeće će prethodno dati osvrt na organizaciju i strukturu VRS-a, obrazloženje svojih utvrđenja do kojih je došlo pri utvrđenju pripadnosti optuženog 10 diverzantskom odredu VRS-a, a potom i analizu dokaza iz kojih je i u ovom predmetu, kako je to također, utvrđeno u brojnim presudama ovog Suda, te MKSJ-a, došlo do zaključaka da je u vremenskom periodu, u toku juna i jula 1995. godine, na teritoriji BiH postojao oružani sukob, te širok i sistematičan napad na UN zaštićenu zonu Srebrenica.

1. Organizacija VRS

123. Prema nalazu i mišljenju vještaka Richarda Butlera, organizacija, struktura i metodologija rada VRS-a bila je u to vrijeme istovjetna sa propisima koji su ranije važili u bivšoj JNA, pa je tako rukovođenje i komandovanje vojskom RS je bilo zasnovano na principu jedinstva komande.⁵⁶

(a) Glavni štab i deseti diverzantski odred

124. Kako je utvrđeno u pravosnažnim presudama ovog Suda, glavni štab je bio vrhovni vojno-komandni organ VRS-a, čiji komandant je 1995. godine bio general-pukovnik Ratko Mladić. Komanda Glavnog štaba⁵⁷ nalazila se u Han Pijesku, dok je istureno komandno mjesto bilo je u Bijeljini. Glavni štab se sastojao od dva roda i šest odjeljenja. Glavnom štabu su bile neposredno podređene dvije samostalne jedinice: 65. Zaštitni puk i 10. diverzantski odred.⁵⁸

125. VRS je u svom sastavu imala šest korpusa koji su bili raspoređeni na različitim geografskim područjima. To su bili 1. i 2. Krajiški korpus, Istočnobosanski korpus, Hercegovački korpus, Sarajevsko-romanijski korpus i Drinski korpus. Svi korpusi su bili direktno pod komandom GŠ VRS. Osnovne borbene komponente korpusa su bile brigade i služile su za vođenje borbenih operacija u svim borbenim uslovima. Kao takve one su potpadale pod direktnu komandu korpusa.⁵⁹

126. Dana 04.12.1994. godine komandant Glavnog štaba VRS, general-pukovnik Ratko Mladić, po prijedlogu Petra Salapure koji je u to vrijeme obnašao funkciju načelnika obavještajne uprave VRS,⁶⁰ donio je naredbu za formiranje 10. diverzantskog odreda GŠ VRS.⁶¹ 10. diverzantski odred je bio jedinica VRS pod direktnom komandom generala

⁵⁶ Batlerov izvještaj o komandnoj odgovornosti GŠ VRS-a, dokaz Tužilaštva BiH broj T-48;

⁵⁷ Skraćena „GŠ“;

⁵⁸ Utvrđena činjenica pod r.br.14.iz rješenja Vijeća od 30.12.2014. godine;

⁵⁹ Dokaz broj broj T-48; paragraf 1.0;

⁶⁰ Ibid;

⁶¹ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-2, GŠ VRS, Naredba broj 18/19-1625, 04.12.1994. godine;

Mladića. Za komandanta 10 diverzantskog odreda postavljan je potporučnik Milorad Mišo Pelemiš.⁶²

127. Kriteriji i uslovi za prijem vojnika u ovaj Odred su bili: dobrovoljnost, provjerena hrabrost, odvažnost i drskost u izvršavanju zadataka, besprijekorna disciplina i bezuslovno izvršavanje zadataka, starosna dob od 18-30 godina, psihofizičke sposobnosti na najvišem nivou, potpisivanje ugovora na četiri godine i dr.⁶³

128. U vezi s navedenim, GŠ Vojske Republike Srpske, donio je naredbu broj 12-45-605 od 29.05.1995. godine za reorganizaciju, popunu, opremanje i obuku izviđačko-diverzantskih jedinica i jedinica vojne policije u kojoj se pored ostalog navodi: *pri izboru i popuni ljudstvom ovih jedinica, pored ranije određenih kriterija, voditi računa da (1) ljudstvo ne bude starije od 35 godine za borački sastav, a do 40 godina za starešine, (2) da se prvenstveno uzimaju hrabri i u borbi provjereni borci, istaknuti u borbi za stvaranje RS i jedinstvene srpske države.*⁶⁴

129. Svjedoci C1, Franc Kos i Zijad Žigić, su nakon formiranja 10. Diverzantskog odreda, iz jedinice za posebne namjene prešli u ovaj odred. Sjedište odreda je bilo u Bijeljini. Prema riječima svjedoka Franca Kosa, u Bijeljini je bilo oko tridesetak⁶⁵ pripadnika, a u Vlasenici, petnaest do dvadeset.

130. Deseti diverzantski odred je bio sastavljen od dva voda, jedan je bio stacioniran u Bijeljini i njime je komandovao Franc Kos zvani Slovenac ("bijeljinski vod"), dok je komandir 2. voda bio Luka Jokić zvani Lule (vod smješten u Dragasevicima kod Vlasenice).

131. Po komandnoj liniji bio je potčinjen direktno GŠ VRS odnosno Ratku Mladiću a po stručnoj liniji odred je bio pod obavještajnom upravom GŠ VRS, na čelu koje je bio Petar Salapura.⁶⁶ Do upotrebe jedinice 10. diverzantskog odreda je moglo doći po zahtjevu komandanta korpusa, po prijedlogu načelnika obavještajne uprave (Petar Salapura), komandant Glavnog štaba, odnosno Ratko Mladić odobravao je i izdavao naređenja za angažovanje voda.

⁶² Dokaz Tužilaštva BiH broj T-41, Naredba pomoćnika komandanta GŠ VRS, broj 23714-162 od 04.09.1994.godine;

⁶³ *Ibid*;

⁶⁴ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-42

⁶⁵ Svjedok Tužilaštva BiH C1, saslušan 18.02.2014. godine; „Pripadao vodu u Bijeljini koji je imao dvadesetak do trideset vojnika“

⁶⁶ Svjedok Tužilaštva BiH Petar Salapura saslušan na glavnom pretresu od 9.12.2013. godine;

132. Osuđeni Dražen Erdemović, nekadašnji pripadnik 10. Diverzantskog odreda se sjeća, da je nekada u aprilu 1994. godine došao u vojsku Republike Srpske, Specijalnu jedinicu koja je tada brojala 8 -10 ljudi. Koliko se sjeća, nekada u oktobru iste te godine su preimenovani u 10. diverzantski odred, a broj ljudi sa 10 povećao se na 50- 60 pripadnika. Jedinica je imala dva voda, jedan je bio smješten u Bijeljini, a drugi u Vlasenici u svakom od njih je bilo oko 30 pripadnika. Bijeljinskim vodom je komandovao optuženi Franc Kos, a potporučnik Jokić Luka zv. „Lule“ vlaseničkim. Komandir odreda je bio Milorad Pelemiš, a njegov zamjenik poručnik Kremenović. Oni su po komandnoj liniji naređenja primali od načelnika obavještajne uprave GŠ VRS Petra Salapure i majora Dragomira Pećanca.⁶⁷

133. Jedinica je u svom sastavu imala operativni dio koji je izvršavao zadatke, vozače, kuhare i rukovodioce određenih sredstava, evidentičara kao lice koje je bilo zaduženo za materijalno tehnička sredstva.⁶⁸

(i) Pripadnost optuženog desetom diverzantskom odredu

134. Dokazi u ovom predmetu govore da su pripadnici Odreda bili različitih nacionalnosti, a među njima pravosnažno osuđeni: Franc Kos, Dražen Erdemović, svjedok C1, Vlastimir Golijanin, Zoran Goronja, Stanko Kojić alias Stanko Savanović, te Brano Gojković, Zijad Žigić, Aleksandar Cvetković, Dragan Tešić, Velimir Popović, Zoran Obrenović, Mladen Marinović, Stjepan Pranjić,⁶⁹ Željko Vuković,⁷⁰ Nemanja Bobar,⁷¹ Dragan Todorović,⁷² Zoran Stupar, Milosav Tomić, Srđan Brezo, Ratko Tomić, Miloš Matić.⁷³

135. Aleksandar Cvetković je pripadao drugom vodu Desetog diverzantskog odreda sa sjedištem u Vlasenica. Aleksandar Cvetković je bio raspoređen na poslove vozača,⁷⁴a,

⁶⁷ Dokaz broj T-74e Iskaz svjedoka Dražena Erdemovića dat u predmetu MKSJ broj: IT-05-88-T protiv Vujadina Popovića i dr.(transkript);

⁶⁸ Svjedok Petar Salapura;

⁶⁹ Svjedok Vlastimir Goljinin saslušan u svojstvu svjedoka odbrane dana 2.12.2014. godine, u svojstvu svjedoka Tužilaštva BiH 10.03.2015. godine;

⁷⁰ Svjedok odbrane Željko Vuković saslušan 28.04.2014. godine: U desetom diverzantskom odredu bio vozač.

⁷¹ Svjedok odbrane Nemanja Bobar saslušan 28.10.2014. godine: U desetom diverzantskom odredu bio vezista.

⁷² Svjedok Tužilaštva BiH Dragan Todorović saslušan 28.01.2014.godine: U desetom diverzantskom odredu bio logističar.

⁷³ Svjedok odbrane Miloš Matić saslušan 2.12.2014. godine: U desetom divezantskom vodu bio vezista;

⁷⁴ Svjedoci Franc Kos saslušan 3.2.2014. godine, C1 saslušan 11.02.2014. godine, Vlastimir Golijanin, Zoran Goronja saslušan 20.10.2015. godine I 10.03.2015. godine, transkript Erdemović dokaz T-74e, Svjedoci Željko Vuković, Dragan Todorović;

osim njega vozači u odredu su bili Cvijetin Cico Vukašinić, Željko Vuković, Zoran Stupar zvan Uštipak, Milosav Milo Tomić.⁷⁵

136. Svjedok Erdemović je izjavio i da su pripadnici Vlaseničkog voda uglavnom bili Pelemiševi prijatelji, koji nisu bili tako dobro obučeni kao pripadnici bijeljinskog voda, pa su uglavnom pripadnike Bijeljinskog voda slali u „*opasne akcije iza leđa neprijatelja*“.

137. Kada je Aleksandar Cvetković angažovan u odred, ne može se sa potpunom preciznošću utvrditi, mada se iz stanja dokaza, može zaključiti da je to bilo prije pada Srebrenice. Tako je svjedok Milosav Tomić,⁷⁶ koji je također bio vozač u odredu, izjavio da je Cvetković u odred došao u martu mjesecu 1995. godine, što saglasno sa iskazom svjedoka Srđana Breze koji je bio vojnik-oprativac i koje je izjavio da je Cvetković u odred došao u proljeće 1995. godine. Mimo navedenog, odbrana nije osporavala činjenične navode optužnice da je isti bio pripadnikom odreda tokom juna i jula 1995. godina, na koji se odnosi inkriminisni period.⁷⁷

138. Svjedočeći o ulozi i zadacima koje je imao u odredu, svjedoci su saglasno govorili, da je bio vozač, te da je često odlazio u Srbiju gdje je prikupljao humanitarnu pomoć. Navodeći da je isti imao malo drugačije zadatke od ostalih u odredu, kako od običnih vojnika tako i vozača, jer je često bio odsutan.

139. U tom smislu je svjedok Mile Jolović izjavio da od rođenja živi u Milićima i da poznaje optuženog i njegovu porodicu. U pogledu njegovog angažmana u vojsci, ovaj svjedok navodi da je od njegovog oca čuo, da Mišo Pelemiš iz Šekovića hoće da ga angažuje da po Srbiji skuplja humanitarnu pomoć. Svjedok nije poznao Mišu Pelemiša, ali je kako navodi, nakon toga, Aleksandar jednom ili dva puta iz Srbije, njemu lično donio garderobu i neke stvari za njega, pa je tako i znao da ide po Srbiji da sakuplja humanitarnu pomoć.

140. Svjedok Nemanja Bobar zna da je Aleksandar Cvetković iz Milića, postao vozač 10. diverzantskog odreda. Kako navodi, išao je po Srbiji, skitao, skupljao pomoć.

⁷⁵ Svjedoci odbrane Nemanja Bobar, Zijad Žigić svjedok odbrane saslušan 13.01.2015. godine, Svjedok odbrane Milosav Tomić saslušan 23.09.2014. godine;

⁷⁶ Svjedok odbrane Milosav Tomić;

⁷⁷ Svjedok odbrane Zijad Žigić, govoreći o broju pripadnika desetog diverzantskog odreda, izjavio je da je na početku, po osnivanju kada su u odredu bili on i Cvetković bilo oko 35 ljudi, a kasnije pred kraj rata devedeset i nešto.“

141. Dragan Todorović, je izjavio da poznaje optuženog, od kada je došao u jedinicu, da je isti „odlazio/dolazio,“ kako navodi „fali po dva tri mjeseca pa dođe ponovo“⁷⁸ što je potvrdio i svjedok Srđan Brezo.

142. Vijeće, temeljem iznesenih dokaza, kako iskaza svjedoka, te materijalne dokumentacije, imajuću u vidu njihovu međusobnu saglasnost nalazi, nesumnjivim da je optuženi u vrijeme kako je to opisano optužnicom, bio pripadnik desetog diverzantskog odreda VRS.

E. OKOLNOSTI KOJE SU PRETHODILE NAPADU

143. Vijeće će u ovom dijelu dati kratki osvrt na period koji je prethodio napadu na zaštićenu zonu Srebrenica, obzirom da su se događaji ključni za ovaj predmet odigrali u periodu između marta i novembra 1995. godine.

144. O okolnostima koje su prethodile napadu na enklavu⁷⁹ koji je otpočeo 06.07.1995. godine, govore prije svega sadržiji nespornih, od strane ovog Vijeća prihvaćenih utvrđenih činjenica, kao i materijani dokazi uvršteni u sudski spis.

145. Između BiH i njenih oružanih snaga sa jedne i Republike Srpske i njenih oružanih snaga sa druge strane postojalo je stanje oružanog sukoba.⁸⁰ Dana 16.04.1993.godine, Vijeće sigurnosti UN-a usvojilo je **Rezoluciju 819**, kojom se zahtjevalo da sve strane “tretiraju Srebrenicu i njenu okolinu kao zaštićenu zonu koja mora biti izuzeta od svih oružanih napada ili bilo kakvih drugih neprijateljskih činova. Navedenom rezolucijom ponovo je potvrđeno da je zauzimanje teritorije putem prisilnog etničkog čišćenja nezakonito; osudilo “ *namjerne akcije bosanskih Srba da se civilno stanovništvo silom evakuiše iz Srebrenice i okolnih područja, te zahtjevalo nesmetanu dostavu humanitarne pomoći u Srebrenicu.*”⁸¹

⁷⁸ Ove navode su potvrdili i svjedoci odbrane Srđan Brezo saslušan dana 20.01.2015. godine, koji je izjavio da je Pelemiš optuženog slao po Srbij radi snabdjevanja jedinice, Svjedok Franc Kos: „Išao po Srbiji, po mjesec, dva i tri, sakupljao određenu vrstu pomoći za pripadnike jedinice u vidu nabavke trenerki, odjeće, obuće, patika, hrane“, Zijad Žigić: „Aleksandar Cvetković je bio uključen u distribuciju pomoći iz Srbije, trenerke, drva i dr., što je svima djeljeno“.

⁷⁹ Enklava - Zaštićena zona Ujedinjenih nacija- Srebrenica;

⁸⁰ Utvđena činjenica broj 1; Rješenje od 30.01.2014. godine;

⁸¹ Dokaz Tužilaštva BiH br. T-20; Dokazi Tužilaštva BiH (Rezolucija koja je prethodila Rezoluciji br. 819, (dokaz T-19), Rezolucije broj 821, 824, 836 (Dokazi Tužilaštva BIH T-21, T-22, i T-23, u vezi sa događjima u BiH i Srebrenici nakon uspostavljanja zaštićene zone);

146. Dana 08.03.1995. godine predsjednik Republike Srpske Radovan Karadžić, je izdao direktivu 7. VRS u kojoj se navodi dugoročna strategija RS u BiH. Glavni prioritet VRS-a prema navedenom dokumentu su bili: 1) da se borbenim aktivnostima i propagandom, napreduje u dubinu neprijateljske teritorije i stvori situaciju na terenu koju će međunarodna zajednica morati prihvatiti; 2) da se poboljša operativna i strateška pozicija VRS; 3) smanji prva linija i pošalju regruti kući radi stvaranja ekonomskog oporavka u RS; i 4) da se stvore optimalni uslovi za rukovodstvo da pregovara o mirovnom sporazumu i postizanje strateških ciljeva. U direktivi se također navodi i politika ograničavanja logističke podrške UNPROFOR-a enklavama i dostave materijalnih resursa muslimanskom stanovništvu, da bi ih dovelo u *“zavisnost o našoj dobroj volji, a u isto vrijeme da se izbjegne osuda od strane međunarodne zajednice i međunarodnog javnog mjenja.”*⁸²

147. Dalje, u sadržaju direktive navodi se da je Drinski korpus upućen da *“izvrši potpuno fizičko odvajanje Srebrenice od Žepe, čime bi spriječili i pojedinačno komuniciranje između ovih enklava. Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještana u Srebrenici i Žepi.”*⁸³

148. Sredinom 1995. humanitarna situacija za bosansko-muslimanske civile i vojno osoblje u enklavi postala je katastrofalna,⁸⁴ nakon čega 31. marta 1995. godine, GŠ VRS-a izdaje direktivu 7.1, koju je potpisao general Mladić. Direktiva 7.1⁸⁵ a koja je izdata "na osnovu direktive br. 7" kojom se Drinski korpus upućuje da, između ostalog, sprovodi "aktivna borbena dejstvaoko enklava"

149. Tako i Butlerov izvještaj opisuje kako je do početka januara 1995. godine Vlada RS-a, već donijela odluku da izvrši pritisak na zaštićene zone, što je uključivalo i ograničavanje kretanja snaga UN-a u Istočnoj Bosni, posebno konvoja za opskrbljivanje tri zaštićene zone. Ograničenja goriva, municije i namirica koje su se mogle slati snagama UN-a, ozbiljno su narušila njihovu sposobnost da djelotvorno nadgledaju aktivnosti u zaštićenim zonama.⁸⁶

⁸² Dokaz Tužilaštva BiH br. T-15 i Utvrđna činjenica broj 3;

⁸³ Utvrđena činjenica br. 4; Rješenje od 30.01.2014. godine;

⁸⁴ Utvrđena činjenica broj 5, Rješenje od 30.01.2014. godine;

⁸⁵ Utvrđene činjenice pod r.br. 4. iz rješenja Vijeća od 30.01.2014. godine., Dokaz Tužilaštva BiH T-16;

⁸⁶ Dokaz Tužilaštva BiH br. T-48;

150. Miroslav Deronjić,⁸⁷ povjerenik Radovana Karadžića za Srebrenicu, je izjavio da se u proljeće 1995. godine (najvjerovatnije u maju mjesecu), susreo sa Karadžićem u Zvorniku. Karadžić mu je rekao: "*Mirolave, u Srebrenici će uskoro početi vojna operacija. Ne mogu ti dati nikakve detalje i molim te nemoj o ovome nikome govoriti, ali poduzmi neophodne korake kada se vratiš, odnosno aktivnosti za koje misliš da su potrebne u Bratuncu.*" Svjedok Deronjić je tada obavio pripreme u Bratuncu, koje su uključivale i pokušaje da se dobiju rezerve goriva kao i rezerve hrane, posebno suhe hrane, a izjavio je i da je u drugoj polovini juna 1995. godine primijetio *intenzivnije aktivnosti* u Bratuncu.

151. Postupajući po navedenoj Direktivi, snage bosanskih Srba zauzele su 31. maja 1995. osmatračko mjesto Echo, koje se nalazilo u jugoistočnom uglu enklave. Kao odgovor na napad, jedna grupa Bošnjaka izvršila je rano izjutra 26. juna 1995. iznenadni napad na obližnje srpsko selo Višnjica.

152. Srebrenica se nalazila na geografskom području Drinskog korpusa VRS kojim je do 13. jula 1995. godine komandovao general Milenko Živanović, a od 13. jula 1995. godine general Radislav Krstić. Zvornička i Bratunačka brigada su bile jedinice u sastavu Drinskog korpusa. Ujedinjene nacije su stalno bile prisutne u enklavi u funkciji održavanja mira (UNPROFOR) i imale su bazu u Potočarima u kojoj su se nalazili holandski vojnici (Holandski bataljon), kao i nekoliko posmatračkih punktova na drugim mjestima u enklavi. Tu su također bili i vojni posmatrači (vojni posmatrači UN-a) stacionirani unutar enklave, koji su djelovali unutar posebnog lanca komande.⁸⁸ Lanac komande vojnih posmatrača UN-a podrazumijevao je upućivanje izvještaja štabu u Zagrebu. Vojni posmatrači UN-a su bili u sastavu UNPROFOR-a, ali su imali drugačije zadatke. Pukovnik Joseph Kingori je bio stacioniran u štabu vojnih posmatrača UN-a u Srebrenici od početka aprila 1995. godine do 11. jula 1995. godine kao jedan od trojice oficira vojnih posmatrača UN-a čiji zadatak je obuhvatao nadgledanje provođenja obustave vatre, kao i posmatranje i ocjenjivanje mogućnosti zaraćenih strana. Oni su održavali sedmične sastanke sa predstavnicima VRS i ABiH.

⁸⁷ Dokaz Tužilaštva BiH broj T- 78 Transkripti svjedočenja Miroslava Deronjića u predmetu Momir Nikolić od 28.10.2003. godine; Dokaz odbrane broj O-13- Odluka o imenovanju civilnog komasara za opštinu Srpska Srebrenica broj 01-1340/95 od 11.07.1995. godine;

⁸⁸ Transkript saslušanja svjedoka Josepha Kingori u predmetu Krstić od 31.3. 2000.g.- Video snimak sa suđenja u predmetu Franc Kos, Dokaz Tužilaštva BiH T -78;

153. Dragan Obrenović, tadašnji načelnik štaba Zvorničke brigade, saznao je za namjeru da se Srebrenica napadne 29. juna 1995. godine, kada je bio na odmoru.⁸⁹

154. Tadašnji komandant Drinskog korpusa, general-major Milenko Živanović, potpisao je 2. jula 1995. Dvije naredbe, u kojima se iznosi plan za napad na enklavu i raznim jedinicama Drinskog korpusa izdaje naređenje da pređu u stanje borbene gotovosti. Operacija je dobila šifrovani naziv "Krivaja 95."⁹⁰

155. Ofanziva VRS-a na Srebrenicu zvanično je započela 6. jula 1995.⁹¹

F. NAPAD NA SREBRENICU

156. Svjedok Joseph Kingori u svom iskazu je naveo da su ga u ranim jutarnjim satima tog dana (06.07) probudile granate. „U okolini nije bilo vojnih ciljeva... gađali su puteve, u blizini bolnice, gađali kuće."⁹² te da je do 18:00 sati uveče na područje u i oko Srebrenice palo oko 250 granata. U gradu je bilo poginulih i ranjenih ljudi koji su odvoženi u bolnicu. Mnogi svjedoci optužbe, koji su se u to vrijeme nalazili u Srebrenici, opisali su u svojim iskazima da su granate dolazile sa svih strana, odnosno da je granatiranje trajalo do 11. jula 1995. godine.

157. Iz materijalnog dokaza Tužilaštva br:T-26, Izvještaja o vojnoj situaciji u Srebrenici Štaba UNMO sektor BiH- sjeveroistok, upućenom Komandi štaba UN-a u BiH i Zagrebu između ostalog prozilazi, da je artiljerijska ofanziva na enklavu posebno intezivirana u dane 10. i 11.07.1995. godine.

158. Sljedećih dana, pet UNPROFOR-ovih osmatračnica u južnom djelu, srebreničke enklave pale su jedna za drugom uoči napredovanja snaga bosanskih Srba.⁹³ Neki od

⁸⁹ Dijelovi transkripta Dragan Obrenović u predmetu Blagojević, čitani na glavnom pretresu održanom dana 8.07.2014. godine; Obrenović je bio načelnik štaba Zvorničke brigade do 4. jula 1995. godine, a zamjenik komandanta Brigade je bio do 15. jula, kada je nastavio da obavlja dužnost načelnika štaba;

⁹⁰ Utvrđena činjenica pod r.br.7.iz rješenja Vijeća od 30.01.2014. godine;

⁹¹ Utvrđena činjenica pod r.br.8 iz rješenja Vijeća od 30.01.2014. godine;

⁹² Prihvaćen transkript u predmetu Krstić, i sadržaj svjedočenja sa video snimaka - saslušanje u predmetu Kos Franc; dokazi Tužilaštva BiH br. T- 84;

⁹³ Utvrđena činjenica br. 11;

holandskih vojnika povukli su se u enklavu nakon što su njihovi položaji bili napadnuti, dok su se posade drugih posmatračkih punktova predale bosanskim Srbima.⁹⁴

159. Ovo potvrđuje i sadržaj Butlerovog izvještaj u kojem se navodi da su 8. jula vojnici Drinskog korpusa zauzeli položaje UNPROFOR-a na južnoj strani enklave, da je operativni punkt Foxfort bio napušten i da su holandski vojnici koji su nosili uniforme operativnog punkta bili u srpskom zarobljeništvu.⁹⁵

160. Odbrambene snage Armije RBiH su istovremeno bile odgurnute prema gradu, a vojni posmatrači UN-a su stekli utisak na osnovu ciljeva koji su gađani da je napad VRS bio usmjeren na postizanje maksimalnog broja civilnih žrtava.⁹⁶

161. Dejstva VRS-a su nastavljena i 9. jula 1995. godine. Predsjednik Karadžić je popodne toga dana izdao novo naređenje kojim je dao odobrenje Drinskom korpusu VRS-a, da osvoji grad Srebrenicu.⁹⁷ Do večeri ovog dana Drinski korpus VRS je ušao četiri kilometra u enklavu, zaustavljajući se samo jedan kilometar od grada Srebrenica.⁹⁸

162. U ranim jutarnjim satima 10. jula snage VRS-a su nastavile napredovanje prema Srebrenici, a što je uključivalo i napredovanje prema položajima UNPROFOR-a, tačnije četi Bravo koja je bila jedina značajna jedinica između Srebrenice i snaga VRS-a. Pukovnik Karremans je uputio hitne zahtjeve za vazdušnom podrškom NATO-a za odbranu grada, ali nikakva pomoć nije stigla do prije popodnevnih sati 11. jula.

163. Butlerov izvještaj spominje snage VRS koje su potiskivale snage holandskog bataljona prema samom gradu. U istom se navodi da je 10. diverzantski odred stigao prema južnom prilazu Srebrenice, pa je nakon što je južna odbrambena linija počela da popušta, oko 4.000 stanovnika – bosanskih Muslimana koji su živjeli u obližnjem Švedskom stambenom kompleksu za izbjeglice, pobjeglo je u grad Srebrenicu.⁹⁹

164. Iz iskaza mnogih svjedoka kao i materijalnih dokaza u predmetu, proizilazi da je taktičkim granatiranjem područja u i oko Srebrenice, stanovništvo u strahu od

⁹⁴ Utvrđena činjenica br. 12;

⁹⁵ Dokaz Tužilaštva BiH br. T- 48;

⁹⁶ Svjedok Joseph Kingori, Dokaz broj T-84;

⁹⁷ Utvrđena činjenica pod r.br.9.iz rješenja Vijeća od 30.01.2014. godine.

⁹⁸ Utvrđena činjenica pod r.br.10.iz rješenja Vijeća od 30.01.2014. godine.

⁹⁹ Utvrđena činjenica pod r. br. 13. iz rješenja Vijeća od 30.01.2014. godine.

neizvjesnosti natjerano da ide prema gradu Srebrenici, znajući da će tražiti utočište od UNPROFOR-a koji je bio smješten u zgradi PTT-a.¹⁰⁰

165. Činjenicama prihvaćenim u postupcima pred MKSJ-om, te pravosnažnom presudom u predmetu Trbić, utvrđeno je da je ovim napadom bilo pogođeno 40.000 ljudi koji su u to vrijeme živjeli u enklavi Srebrenica. Ova brojka nije obuhvatala samo muslimansko stanovništvo opštine Srebrenica, nego i mnoge muslimanske izbjeglice iz područja u okruženju.

166. Kako se stanje u Srebrenici progresivno pogoršavalo, u strahu od dalje sudbine, stanovništvo enklave Srebrenica je krenulo prema bazi holandskog bataljona u Potočarima tražeći zaštitu, pa se do večeri istog dana u Potočarima okupilo oko dvadeset do dvadeset pet hiljada izbjeglica.¹⁰¹

167. Civili: žene, djeca i starci, sakupljeni u Potočarima, odvojeni od muških članova svojih porodica među kojim je bilo i malodobnih dječaka, u situaciji krajnje nehumanih životnih uslova uzrokovanih prenatpanošću prostora ogromnim brojem ljudi, nesnosnim vrućinama, nedostatkom hrane i vode, u atmosferi straha, autobusima i kamionima iz Potočara, deportovani su na teritoriju pod kontrolom ARBiH u blizini Kladnja.¹⁰²

168. Istovremeno muškarci su već od noći 10. jula zajedno sa dijelom 28. divizije ARBiH počeli sakupljanje na području sela Šušnjari i Jaglići. Između 10.000 i 15.000 kako muškaraca civila tako i vojske su formirali kolonu u cilju da dođu do teritorije pod kontrolom ARBiH. Oko ponoći 11. jula, kolona se počela kretati duž poteza Konjević polje-Bratunac. Otprilike trećinu kolone bosanskih muslimana činili su vojnici 28. Divizije, a oko dvije trećine bili su muškarci civili, bosanski muslimani iz Srebrenice.¹⁰³

169. Snage VRS su ušle u grad Srebrenicu 11. jula 1995. godine.¹⁰⁴ Kasno poslijepodne 11. jula, general Mladić, u pratnji generala Živanovića (tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa), generala Krstića (u to vrijeme zamjenika komandanta i

¹⁰⁰ Svjedok Joseph Kingori, prihvaćen transkript iz predmeta Krstić; Video zapis sa svjedočenja u predmetu Franc Kos i drugi- Dokaz broj T-84;

¹⁰¹ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-35, Depeša Dragomira Vasića;

¹⁰² Dokazi Tužilaštva BiH, broj T-29, T-30, T-31, T-34, T-36, T-37, T-39, koji govore o angažmanu transportnih sredstava i prevozu civila iz Potočara;

¹⁰³ Dokaz broj T-48 (Butlerov izvještaj); Kompilirani video o Srebrenici – Transkript T-69 i T-70;)

¹⁰⁴ Utvrđena činjenica broj 15,

načelnika štaba Drinskog korpusa) i drugih oficira VRS-a, trijumfalno je prošetao praznim ulicama Srebrenice.¹⁰⁵

170. Istovremeno, snage vojske i policije nastavljaju sa zarobljavanjem i ubijanjem muškaraca koji su se pokušavali domoći teritorije pod kontrolom ARBiH krećući se u koloni i zaostalim manjim grupama.¹⁰⁶

171. Odbrana je tokom glavnog pretresa, uložila set materijalnih dokaza,¹⁰⁷ kojima je nastojala pokazati da zaštićena zona Srebrenica, nije bila demilitarizovana, te da je predstavljala respektabilnu vojnu teritoriju sa dobro opremljenom i naoružanom 28. Divizijom A R BiH, u koju je kontinuirano vazdušnim i kopnenim putem ubacivana ogromna količina oružja i municije.

172. Vijeće, cijeneći sve provedene dokaze, prihvata da zaštićena zona, zaista, u potpunosti i nije bila demilitarizovana, te da su pripadnici 28. Divizije vršili diverzantsko - izviđačke aktivnosti.

173. Iz Srebrenice je djelovala 28. Divizija upadom u srpska sela (Višnjica, Podravanje, Zeleni Jadar-mjesto Sinanova vodenica, Bijele Stijene, Crna Rijeka itd), vršeći brojne napade i zasjedna dejstva u kojima su ubijani i paljena imovina civilnog srpskog stanovništva.

174. Međutim, u činjenicama koje prozilaze iz ovih dokaza, Vijeće ne može naći opravdanja za razmjere i posljedice napada izvršenog na enklavu u periodu od 06. do 19. jula 1995. godine, kao što je i neprihvatljivo zločin jedne strane pravdati zločinima počinjenim od druge strane u sukobu.

1. Karakter izvršenog napada

175. Imajući u vidu, prezentirani sadržaj dokaza, Vijeće i u ovom predmetu nije bilo u sumnji u pogledu postojanja oružanog sukoba u R BiH u kritično vrijeme, kao i širokog i sistematičnog napada, koji je bio usmjeren i preduziman prema civilnom Bošnjačkom stanovništvu nastanjem u enklavi.

¹⁰⁵ Utvrđena činjenica pod r.br.16 .iz Rješenja od 30.01.2014. godine.

¹⁰⁶ Dokazi Tužilaštva BiH broj T-32, T-36, T-37, T-38;

¹⁰⁷ Dokazi odbrane od broja O-17 pa sve do O-56, sa posebnim osvrtom na dokaze broj O-23, O-20;

176. Širok odnosno rasprostranjen napad se definiše u smislu da zločin može biti rasprostranjen ili počinjen u širokim razmjerima „zbog kumulativnog efekta niza nečovječnih djela ili zbog jedinstvenog efekta jednog jedinog djela izuzetno velikih razmjera.”¹⁰⁸ Sistematičan napad se definiše u smislu da se radi o „obrascu zločina, odnosno njihovom redovnom ponavljanju koje nije slučajno sličnog kriminalnog ponašanja.”¹⁰⁹

2. Događaji u junu 1995. godine

(a) Prvi ulazak pripadnika 10. diverzantskog odreda u Srebrenicu

177. Pukovnik Petar Salapura, načelnik Uprave za obavještajne poslove GŠ VRS, je 21.06.1995. godine izdao naređenje za upotrebu 10. Diverzantskog odreda. Salapura je na zahtjev Drinskog korpusa pripremio ovu akciju, a Ratko Mladić je odobrio.¹¹⁰ Za izvršenje zadatka je bio angažovan 10 diverzantski odred.

178. Osim toga, svjedok Salapura je izjavio da je to bio čisto diverzantski zadatak, dobro pripremljen i razrađen, koji je podrazumjevaao ulazak kroz tunel i napad na komandu brigade i MUP-a. Po izvršenju napada na te dvije lokacije, jedinica se trebala izvući iz enklave na isti način. Zadatak je izvršen. U to vrijeme Srebrenica je imala status zaštićene zone UN-a, ali napadi iz iste su bili česti, usljed dejstovanja 28. Divizije. Stoga je, prema riječima svjedoka, ova akcija imala za cilj da se preduprede napadi, a 28. Divizija upozori da se akcije koje mogu dovesti do civilnih žrtava ne mogu izvoditi .¹¹¹

179. U Naredbi za izvršenje akcije navodi se da je za izvršenje zadatka potrebno angažovati cijeli odred.¹¹²

180. Govoreći o načinu na koji je akcija sprovedana, svjedok Salapura je istako da su vojnici prošli kroz tunel Sase i ušli u Srebrenicu. Zbog slabe vidljivosti bi bio veliki rizik

¹⁰⁸ Tužilac protiv Kordića i Čerkeza, br. IT-95-14/2-T, presuda od 26.2.2001. godine, („Prvostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*“) paragraf 179;

¹⁰⁹ Tužilac protiv Kunarac i dr., br. IT-96-23/1-A, Presuda od 12.6.2002. godine, paragraf („Presuda žalbenog vijeća u predmetu *Kunarac i dr.*“) 94;

¹¹⁰ Dokaz Tužilaštva BiH BiH, broj T-1; Naređenje za upotrebu 10.D.O., stogo pov., broj 12/45-770;

¹¹¹ Svjedok Dražen Erdemović na transkriptu označenom kao dokaz T-74e je izjavio da su po izlasku iz tunela došli na brdo, ispalili par zolja, te pucali prema komandi Nasera Orića;

¹¹² Id;

dejstvovati, o čemu ga je Pelemiš obavijestio. Ovaj mu je na to rekao da izvrše demonstrativna dejstva, odnosno otvore vatru u vazduh da ne bi došlo do civilnih žrtava, kako je i urađeno. Komanda 28. Divizije Armije BiH je 30.06.1995. godine uputila sedmični izvještaj 2. Korpusu Armije BiH¹¹³ u kojem navodi da je "agresor u ranim jutarnjim satima 24.06. ubacio više grupa sa zadatkom da izvrše diverziju." Navodi se da su ušli kroz rudnik Sase oko 02:30 sati te da su se raspodijelili u dvije grupe. Prva grupa je ušla u naselje Vidikovac i ispalila devet zolja i otvorila vatru iz pješadijskog naoružanja. Napad je trajao 10 minuta i za posljedicu je imao smrt jedne žene, ranjavanje jednog civila i jednog djeteta. Druga grupa je došla na udaljenost od 300 m od bolnice i ispalila zolju, koja je pogodila susjednu zgradu.

181. Svjedok Salapura ja istako da navedena akcija nije imala nikakve veze sa postupanjem po instrukcijama iz Direktive 7 predsjednika Republike Srpske, te Direktive 7/1 GŠ VRS, koja se odnosila na aktivnosti Drinskog korpusa i kompletno područje Srebrenice i Žepe.¹¹⁴ Svjedok navodi da nisu imali nikakvih informacija o žrtvama te akcije, niti je UNPROFOR kasnije na sastancima iznosio ili potencirao bilo šta vezano za istu, međutim kako ističe kasnije tokom suđenja, vidio je izvještaj UNPROFOR-a u kojem je također navedeno da su poginuli jedna žena i starac.

182. Na koji način je izvedena akcija zvana "tunel 95", odnosno prvi ulazak pripadnika 10 diverzantskog odreda u Srebrenicu, koji je podzumijevao prolazak kroz tunel Sase, posvjedočili su svjedoci, koji su u svojstvu pripadnika desetog diverzantskog odreda u istoj osobno učestovali, te svjedoci koji o tome imaju posredna saznanja.

183. Tako su svjedoci Franc Kos, Stanko Kojić, ■■■, Zoran Goronja, Vlastimir Golijan, Zijad Žigić, Dražen Erdemović¹¹⁵ izjavili da su učestovali u toj akciji. Oni su saglasno izjavili da su kroz rudnik Sase ušli u Srebrenicu. Ispalili nekoliko projektila iz zolje, pucali iz automatskih pušaka i povukli se. Prema iskazima ovih svjedoka cijela akcija je trajala od pet do petnaest minuta.

¹¹³ Dokaz Tužilaštva BiH, T-27, Izvještaj 28. Divizije Armije BiH od 30.06.1995. godine, druga stranica;

¹¹⁴ Radovan Karadžić u svojoj direktivi broj 7. citat: „*Planiranim i dobro osmišljenim operacijama da se stvori nepodnošljiva situacija totalne nesigurnosti bez ikakve nade za daljni opstanak ili život stanovnika Srebrenice.*“

¹¹⁵ Dokaz Tužilaštva BiH broj 74e / Transkript sa salušanja Erdemovića/

184. Zadatak akcije je bio zastrašivanje i izazivanje panike među stanovništvom enklave.¹¹⁶

185. Svjedoci odbrane Zoran Goronja, Vlastimir Golijanin i Zijad Žigić su izjavili da je cilj ovog zadatka bio da se napadne komanda 28-e divizije i stanica policije, izazivanje panike, straha u redovima muslimanske vojske i pometnje u njihovim redovima.

186. Slijedom navedenih dokaza, za Vijeće nije bilo sumnje, u pogledu okolnosti da je akcija označena kao „tunel“ izvedena krajem juna 1995., godine, te da je u istoj učestvovao veći broj pripadnika desetog diverzantskog odreda.

187. Međutim, spornim se pokazao da li je optuženi učestvovao u toj akciji, njegovo znanja o ciljevima iste, o čemu su optužba i odbrana tokom glavnog pretresa iznosili oprečene stavove i argumentaciju.

188. Tako je Tužilaštvo zastupalo tezu da je predmetna akcija bila dio sprovođenja naloga iz direktive 7 i 7.1, , te uvod u ono što je potom uslijedilo (pad Srebrenice, te zločini koji su počinjeni), dok je odbrana ukazivala da Srebrenica nije bila demilitarizovana, podržavajući u tom djelu iskaz Salapure prema kojem je ova akcija bila usmjerena na vojsku i policiju u gradu Srebrenici koja nije bila demilitarizovana izvedna je s ciljem kako bi se napadi s njihove strane preduprijedili, a žrtve izbjegle.

189. Vijeće je ocjenilo da je preliminarno, nužno bilo dati odgovor na pitanje da li je van razumne sumnje dokazano da je optuženi zaista učestvovao u navedenoj akciji.

190. Na stranici 158 dnevnika, pod rednim brojem 10.,¹¹⁷ podnaslov, spisak pripadnika koji su učestvovali u akcijama navodi se i ime optuženog Aco Cvetković vojnik-vozač. Navedeni dokument prema stavu optužbe pokazatelj je da i optuženi bio učesnik navedene akcije, jer u istom stoji da su u akciji ulaska u Srebrenicu kroz rudnik Sase učestvovali svi sa spiska, pa i Cvetković koji je na spisku, dok, prema stavu odbrane ovaj dnevnik ne može biti korišten kao dokaz jer se ne zna kako je pribavljen, pa je stoga ne zakonit, niti je od strane autora potvrđena njegova autentičnost, a u spis je uložen u fotokopiji.

¹¹⁶ Svjedoci Franc Kos i Kojić Stanko;

¹¹⁷ Dokaz Tužilaštva BiH označen pod brojem T-3;

191. Osim navedenog dokumenta, u pogledu učešća optuženog u navedenoj akciji svjedoci su uglavnom svjedočili tako što su govorili da se ne sjećaju ili da ne znaju da li je učestvovao, ili su pak bili sigurni da Aleksandar Cvetković nije bio učesnikom akcije na bilo koji način.

192. Tako je svjedok C1 izjavio da [REDACTED] dok je svjedok Dražen Erdemović u svom iskazu datom u predmetu MKSJ-a u predmetu protiv Vujadina Popovića naveo da je u ovoj akciji učestvovalo oko tridesetak pripadnika, ne navodeći o kojim se pripadnicima radi.¹¹⁸

193. Svjedok Franc Kos, ne zna da li je u akciji učestvovao cijeli odred, ali zna da su od pripadnika tu bili Kremenović, Erdemović, Tešić, C1, Jović, Todorović, dok je Pelemiš, lično komandovao akcijom.

194. Svjedok Stanko Kojić, je izjavio da je slabo poznao vojnike iz vlaseničkog voda, ali mu je poznato da je Aleksandar Cvetković bio u istom, te da ga tada nije vidio.

195. Svjedok Dragan Todorović koji je također bio učesnik ove akcije je izjavio da Cvetković nije učestvovao u istoj i da ne zna gdje je tada bio, dovodeći to u kontekst njegovog čestog odsustva iz jedinice.

196. Svjedoci Zoran Goronja i Vlastimir Golijanin su izjavili da su sigurni da optuženi nije bio u ovoj akciji, te da su od vozača tada bili Milosav Milo Tomić i Željko Vuković. Svjedok Zijad Žigić je naveo da Aleksandara Cvetkovića nije vidio i da ne bi rekao da je i on uzeo učešća u tim aktivnostima. Ovaj svjedok potvrđujući iskaz Vlastimira Golijanina, je izjavio da se sjeća ih je tada vozio Milo Tomić.

197. Svjedok Željko Vuković je izjavio da je on bio jedna od vozača u pomenutoj akciji, ¹¹⁹ navodeći da je inače, bio vozač u vlaseničkom vodu. Poznaje Aleksandra Cvetkovića od 1993. godine. On je po njegovim riječima, imao malo drugačije zadatke od ostalih vojnika i vozača u odred, jer je išao po Srbiji tražeći donacije i pomoć.

198. Prema njegovim riječima, u akciju tunel je išlo više pripadnika odreda iz oba voda. On je u rudnik Sase odvezao 10, a, potom, prema njegovim saznanjima, tokom noći

¹¹⁸ Dokaz T-74 e, transkript saslušanja Dražena Erdemovića;

došlo ih je još. Svjedok nije vozio Pelemiša, koji je također bio u akciji i koji se vratio vojnim autobusom. Nije vidio Aleksandra Cvetkovića na tom zadatku i siguran je da on tada nije vozio pripadnike odreda.

199. Svjedoci Nemanja Bobar i Miloš Matić su u svojstvu vezista bili uključeni u akciju tunel. Prema njihovom iskazu, otišli su do rudnika, a operativci su nastavili dalje.

200. Svjedok Bobar je čuo da su pripadnici odreda prošli kroz tunel sa zadatkom da zaplaše, naprave paniku u Srebrenici i vrata se. Svjedok nije siguran, koji vozač je tada vozio pripadnike odreda, misleći da je to bio Cico,¹²⁰ što je potvrdio i svjedok Srđan Brezo. Oba ova svjedoka su sigurni da tu nije bilo Aleksandra Cvetkovića.

201. Svjedok Milosav Tomić je izjavio da niti jedan od vozača nije učestvovao u akciji tunel. Iako su svjedoci Vlasimir Golijanin, Zijad Žigić i Miloš Matić izjavili da je upravo on (Milo Tomić) tada bio jedan od vozača, svjedok Tomić je izjavio da je osobno Milorad Pelemiš s puhom odvezao vojnike, ali da ne zna koliko je još bilo "momaka" iz Bratunca koji su poznavali hodnike rudnika i koji su prošli kroz taj rudnik.

202. Imajući u vidu prednje dokaze, Vijeće je prvo ocjenilo dokaz označenom brojem T-3,¹²¹ u kojem na strani 158 stoji spisak pripadnika u kojem su učestvovali svi pripadnici odreda. Također, na stranici 168. istoga olovkom je u rukopisu upisano, da su u ovoj akciji učestvovali svi pripadnici odreda. Ispitujući prigovore zakonitosti pribavljanja navedenog dokaza, te provjere vjerodostojnosti istog, Vijeće je cijeno odgovor Tužilaštva BiH, prema kojem se radi o dokazu-dnevniku koji je sačinio Milorad Pelemiš koji je odbrana isti takav uložila u predmetu protiv optuženih Kos Franca i dr.

203. U skladu sa članom 274. stav 2. ZKP BiH za provjeru vjerodostojnosti pismena, zapisa ili fotografije, potrebni su originalno pismeno, zapis ili fotografija, osim ako to nije drugačije određeno ovim zakonom. Izuzetno, kao dokaz se može koristiti i ovjerena kopija originala, kao i kopija koja je potvrđena kao neizmjenjena u odnosu na original.

204. Dakle, dokazi se ulažu u originalu ili ovjerenoj fotokopiji kako bi se potvrdila njihova autentičnost. Osim toga, autentičnost dokaza se može utvrditi putem uvođenja

¹¹⁹Svjedoku odbrane Željku Vukoviću tokom saslušanja prezentirana je legitimacija, dokaz odbrane broj O-14, u odnosu na koju je objasnio da u legitimaciji nije upisano naoružanje, jer ga kao vozač nije dužio. Svjedok misli da ni jedan od vozača nije dužio naoružanje;

¹²⁰Nadimak Cico je imao Cvijetin Vukašinović;

dokumenta u dokazni materijal nakon što lice koje ga je sačinilo i potpisalo potvrdi da je autor dokumenta, iako je dokument u fotokopiji. Imajući u vidu da je odbrana prigovorala autentičnosti dokumenta koji je uložen u fotokopiji, a kako Tužilaštvo BiH nije ponudilo argumente u korist utvrđivanja autentičnosti, Vijeće navedeni dokument u ovom postupku ne može cijeniti vjerodostojnim, te stoga ni prihvatiti sadržaj istoga.

205. Navodi Tužilaštva BiH, prema kojima je isti dokument uložen i prihvaćen u predmetu Franca Kosa, ne obavezuje ovo Vijeće, s obzirom da je Tužilaštvo BiH po istaknutom prigovoru odbrane u predmetu protiv Cvetkovića imalo pravo i mogućnost izvoditi dokaze u svrhu dokazivanja vjerodostojnosti dokumenata, a što je propustilo učiniti.

206. U pogledu ocjene naprijed interpretiranih iskaza svjedoka bitnih na okolnosti utvrđivanja učešća optuženog u pravom napadu na UN zaštićenu zonu Srebrenica, Vijeće primjećuje da niti jedan od njih nije potvrdio da je optuženi Aleksandar Cvetković učestovao u toj akciji, pri tom, svakako uzimajući u obzir da u naredbi za izvršenje akcije koju je izdao svjedok Salapura stoji da je potrebno angažovati cijeli vod.

207. Međutim, iz iskaza svjedoka Erdemovića prozilazi da je u akciji učestovalo oko tridesetak pripadnika, što je znatno manje od ukupnog broja koliko je tada brojao odred,¹²² a što je potvrdio i svjedok Zijad Žigić.¹²³ Pri tom, svjedok Stanko Kojić ne zna da li je u akciji učestovao cijeli odred, što je istovjetno izjavio i svjedok Franc Kos.

208. Osim toga, niti jedan od njih nije potvrdio da ih optuženi kritične prilike vozio ili na bilo koji drugi način bio angažovan tokom te akcije.

209. Tako su i svjedoci Vlastimir Golijanin, Zoran Goranja i Nemanja Bobar bili sigurni da Cvetković nije bio u ovoj akciji. Također, svjedoci Zijad Žigić, Vlastimir Golijanin, Miloš Matić, Zoran Goranja, su decidno izjavili da je u akciju tada vozio Milo Tomić, a svjedok Željko Vuković da je i on osobno bio jedan od vozača te prilike, što je potvrdio i svjedok Golijanin.

210. Pored toga iz izjava svjedoka proizilazi da je zadatak vozača bio da voze, te da se stoga isti ne mogu smatrati izvršiocima diverzantskih akcija i zadataka kao što je to

¹²¹ Naslov dokumenta - X Diverzantski odred, dokaz broj T-3;

¹²² Pogledati podnaslov presude (a) Glavni štab i i Deseti diverzantski odred;

¹²³ Pogledati fusnotu broj 77;

slučaj sa vojnicima diverzantima-operativcima kao što su to bili Erdemović, Kos, C1, Kojić i dr.

211. Iako je svjedok Milosav Milo Tomić, tvrdio da niti jedan od vozača nije učestvovao u akciji ulaska kroz tunel, Vijeće imajući u vidu da su svjedoci saglasno govorili da su odvezeni u ovu akciju i da je jedan od vozača koji ih je vozio upravo svjedok Tomić,¹²⁴ nalazi da ovaj svjedok nije bio iskren u djelu iskaza gdje navodi da je Pelemiš sam sa puhom prevezio vojnike, jer to nije potvrdio niti jedan drugi svjedok, pri tom, po uvjerenju Vijeća, iz vlastitih interesa nastojeći da prikrije činjenice za koje smatra da ga mogu inkriminisati.

212. Osim navedenog, cijeneći iskaze svjedoka koji su potvrdili da su osobno učestvovali u navedenoj akciji, bilo kao diverzanti- operativci,¹²⁵ vozači,¹²⁶ vezisti,¹²⁷ bilo da se radi o svjedocima Tužilaštva ili odbrane, Vijeće na njihovoj strani nije našlo razloga i interesa, zbog kojih bi prešutjeli da je optuženi zaista krajem juna mjeseca učestvovao u akciji tunel, posebno imajući u vidu da su i oni osobno učestvovali u istoj u različitim svojstvima na koji način su i involvirani u sporni događaj.

213. Tužilaštvo je osporavajući iskaze svjedoka odbrane, ukazivalo da su isti instruisani kako bi pomogli optužnom. Međutim, Vijeće cijeni da njihova međusobna usaglašenost, te usaglašenost i sa iskazima svjedoka Tužilaštva BiH, u djelu sadržaja u kojem tvrde da ne znaju ili su sigurni da optuženi na bilo koji način nije uzeo učešća u akciji, u ovom djelu ne dovode u sumnju njihovu pouzdanost.

Osим toga, ni svjedoci Erdemović i zaštićeni svjedok C1, koji su [REDACTED], o čemu će više riječi biti u djelu koje se odnosi na pogubljenje zarobljenika na farmi Branjevo, [REDACTED]

215. Imajući u vidu prednje dokaze, kako materijalne prirode tako i naprijed interpretirane iskaze, Vijeće van razumne sumnje nije našlo dokaznim da je optuženi učestvovao u izvođenju napada na UN zaštićenu zonu Srebrenica i na bazu UNPROFORA s ciljem uznemiravanja bošnjačkog stanovništva kako bi isti napustili Srebrenicu.

¹²⁴ Paragraf 201 ove presude;

¹²⁵ Svjedoci Franc Kos, Dražen Erdemović, Stanko Kojić, C1;

¹²⁶ Svjedok Željko Vuković;

¹²⁷ Svjedoci Nemanja Bobar i Miloš Matić;

216. Iako nije našlo dokaznim da je optuženi fizički bio učesnikom predmetne akcije, Vijeće je prednje dokaze promatralo i u kontekstu utvrđivanja njegovog znanja o istoj, a sa aspekta cjelovite analize svih događaja činjenično opisanih u optužnici, s sve s ciljem utvrđivanja znanja i učešća optuženog u događajima za koje se tereti u /periodu od 12-16 jula/ te u tom smislu na njegovoj strani, procjene dokazanosti postojanja genocidne namjere i konkretnih radnji djela genocida za koje se tereti.

217. Vijeće je u tom pravcu imalo u vidu da su svjedoci saglasno izjavljivali da je optuženi često bio odsutan iz jedinice,¹²⁸ te da tokom postupka nisu izvođeni dokazi na okolnosti znanja optuženog za ovu akciju, pri čemu na osnovu provedenih dokaza relevantnih za događaj krajem juna mjeseca, a o kojim je prethodno bilo riječi, nije našlo dokazanim da je optuženi bio upoznat sa ovom akcijom i njenim ciljevima.

(b) Drugi napad na UN zaštićeni zonu Srebrenica

218. Nakon opisa prvog napada na UN zaštićenu zonu Srebrenica, tužilac je konceptualno u istoj tački optužnice, činjenično opisao drugi napad koji se desio dana 11. jula 1995. godine, na način koji glasi:

„te dana 11. jula 1995. godine, po naredbi komandanta 10. Diverzantskog odreda GŠ VRS, Pelemiš Milorada, zajedno sa drugim pripadnicima 10. Diverzantskog odreda i drugim jedinicima VRS, izveo drugi napad, tako što je učestvovao u vojnoj operaciji “Krivaja - 95”, odnosno u zauzimanju zaštićene UN zone Srebrenica, pa je nakon ulaska u grad, jedan od pripadnika 10. diverzantskog odreda po naredbi Pelemiš Milorada zaklao muškarca Bošnjaka civila;

219. Drugi napad na UN zaštićenu zonu Srebrenica, od strane pripadnika 10 Diverzantskog odreda prema izvedenim dokazima nesumnjivo se desio dana 11.07.1995. godine. Dan prije, izdata je pismena naredba¹²⁹ kojom se naređuje marš na relaciji

¹²⁸ Svjedoci Franc Kos, Vlastimir Golijnin, Zoran Goronja, Nemanja Bobar, Milosav Tomić, Ratko Tomić, Srđan Brezo, i dr., izuzev svjedoka C1 koji je izjavio da mu nije poznato da je optuženi često odlazio u Srbiju;

¹²⁹ O-1, Naredba Komande 10.D.O., strogo pov. broj 123-2/93

Bijeljina-Vlasenica-Bratunac. Naredbu je pripadnicima odreda izdao Milorad Pelemiš, koji je i potpisnik iste.

220. Vođa grupe je bio Franc Kos.¹³⁰ Prema njegovom svjedočenju sa glavnog pretresa u tom napadu je učestvovao kompletan prvi vod i nekoliko pripadnika drugog voda.

221. Zajedno s njim, kompletan prvi vod je krenuo u Vlasenicu. Po dolasku u Vlasenicu, skupili su se u bazi, optužnog nije vidio, ali ostavlja mogućnost da je ipak bio u bazi. Međutim, svjedok Kos je siguran da pri ulasku pripadnika voda u Srebrenicu Aleksandar Cvetković tu nije bio, niti učestvovao.

222. I prema riječima svjedoka C1, [REDACTED].

223. Navečer 10., jula, Pelemiš im je rekao da je potrebno da se približe Srebrenici. Potom su kamionima i autobusom došli nadomak Srebrenice gdje osataju do jutra.

224. Svjedok Dragan Todorović je izjavio da je dobio naređenje da vod iz Vlasenice obavjesti o zadatku, te da je potrebno da se isti priključe vojnicima iz bjeljinskog voda. Vidio je naredbu, a kako navodi, nije bilo dovoljno ljudi pa su na naredbu dopisana dva imena. Imena je dopisao Franc Kos lično, što je ovaj i potvrdio.

225. Odred je posjedovao sopstvena civilna i vojna vozila, ukupno, sedam osam istih, među kojima minibus, tri vojna kamiona, „puha“, navodeći da su prema Srebrenici išli njima, pominjući, minibus, civilno vozilo „golf“ i kombi.

226. Prema njegovim riječima, u noći 10/11. jul, kamionima su došli na brdo iznad Srebrenice, gdje su prenoćili, a Pelemiš im je u zoru izdao naredbu da krenu u napad, zauzimanje Srebrenice. Znali su da u napadu učestvuju i druge jedinice VRS.¹³¹

227. Prije ulaska u grad, Pelemiš je postrojio odred, vojnike podijelio u grupe, a njihov zadatak je prema iskazima svjedoka Franc Kosa, C1, i Dragana Todorovića bio [REDACTED]. Svjedok Kos je izjavio da su podjeljeni u četiri grupe, jednom je komandovao on, drugom Pelemiš, trećom manjom grupom svjedok

¹³⁰ Kos Franc je bio prvi na spisku – naredba od 10.07.1995. godine;

C1, a četvrtom Luka Jokić. Svjedok C1 je izjavio da [REDACTED], a Dragan Todorović da su raspoređeni u dvije grupe. Grupe su se sastale u centru Srebrenice.

228. Od pripadnika 10 diverzantskog odreda u toj akciji su učestvovali: Kos Franc, Zoran Goronja, Stanko Kojić, Vlastimir Golijan, C-1, Dražen Erdemović, Dragan Todorović, Zoran Obrenović, Velimir Popović, Gojković Brano, Luka Jokić, Miloš Matić, a prema riječima svjedoka C1, optuženi [REDACTED], te iskazu Franca Kosa iz istrage Aleksandar Cvetković je zajedno sa Cicom i Pelemišem imao spremljene kamione i šlepere za pljačku.

[REDACTED] Svjedok C1, navodi da su, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] što je u svom iskazu potvrdio i svjedok Franc Kos. U grupi sa svjedokom C1, prema njegovom kazivanju [REDACTED]
[REDACTED]

230. Svjedok Kos po dolasku u Srebrenicu vidi civile. Kako navodi, jednog civila, koji je bio zaklan. Zaklao ga je Zoran Obrenović, a kako je čuo, po naređenju Pelemiša u što svjedok sumnja. Da je jednog civila zaklao Zoran Obrenović, zvani Maljić, potvrdili su svjedoci C1 i Dražen Erdemović, a Dragan Todorović je vidio tijelo mrtvog muškarca, za kojeg je mislio da je pripadnik odreda. Franc Kos navodi da potom vidi još civila, koje su sakupili i sproveli u jednu porušenu zgradu ostavljajući ih vojnoj policiji. Svjedok C1 [REDACTED] a svjedoka Erdemović na zapisnika o saslušanju u svojstvu svjedoka u predmetu protiv Vujadina Popovića,¹³² je izjavio da je vidio oko 200 civila koji su napustili svoje kuće u Srebrenici.

231. Prema riječima svjedoka Franca Kosa, u centru Srebrenice ostaje oko sat vremena, kada dolazi general Mladić sa kojim je razgovarao. Nakon toga vraća se na obezbjeđenje „južne strane“ kojom su i ušli u grad. Da je nedugo po ulasku pripadnika 10 odreda u Srebrenicu pristigao general Mladić potvrdili su i svjedoci Dragan Todorović C1, Dražen Erdemović, a što je vidljivo iz snimka dolaska generala Mladića u Srebrenici.¹³³

¹³¹ Iskazi svjedoka C-1; Franc Kos, svjedok Dragan Todorović, Iz brojnih materijalnih dokaza proizilazi učešće vojske i policije RS-a, prilikom zauzimanja Srebrenice;

¹³² Dokaz Tužilaštva BiH broj T-74 e;

¹³³ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-69;

232. Prema riječima Franca Kosa i Dragana Todorovića, odred je tu noć ostao u Sredbenici, a potom 12.jula navečer su se vratili u Dragasevce, što je potvrdio i svjedok Dražen Erdemović.¹³⁴

233. Prema tvrdnji Tužilaštva, imajući u vidu da je u ovoj akciji učestvovao Cvetković, već tada mu je morala biti jasna namjera generala Mladića, da je „Došlo vrijeme da se osvete Turcima.“

234. Stoga je neophodno bilo dati odgovor, da li je van razumne sumnje utvrđeno da je optuženi prema izvedenim dokazima zaista uzeo učešća u radnjama 10, 11 i 12 jula 1995. godine.

235. U svom iskazu, sa glavnog pretresa svjedok Franc Kos, je izjavio da optuženi Cvetković nije bio u akciji – označenoj kao drugi napad od 10. jula, jer nije bio na spisku pripadnika koji su po toj naredbi učestvovali u istoj. Svjedok Kos je izjavio da je pored imena koja su već bila odštampana- upisana u tu naredbu, on osobno u rukopisu dodao imena još dva pripadnika koji su naknadno došli i učestvovali u akciji, na taj način isključujući mogućnost da je optuženi bio u ovoj akciji. Da je Kos osobno dopisao imena na naredbi, potvrdio je svjedok Dragan Todorović, a iz date naredbe koju je potpisao Milorad Pelemiš, jasno se vide odštampana imena pripadnika desetog diverzantskog odreda, te dva imena koja su upisana olovkom u rukopisu.¹³⁵

236. Odgovarajući na pitanje da li je Cvetković bio u toj akciji, svjedok Todorović je izjavio da nije bio i da ne zna gdje je bio, “možda u Srbiji“ jer je kod šefa, misleći na Pelmiša, imao povlašćen status.

237. Dragan Todorović je također, svjedočio da su prema Srebrenici otišli njihovim vozilima pominjući minibus, civilno vozilo “golf” i kombi. Svjedok C-1 [REDACTED]. Imajući u vidu prednje iskaze jasno je da su se pripadnici odreda, s obzirom na njihov broj, do Srebenice prebacili sa više vozila,¹³⁶ pri čemu temeljem provedenih dokaza nije bilo moguće utvrditi tačan broj istih.

¹³⁴ Izjava svjedoka, rezime 24, 25, 26, 27. juna 1997.godine i 12. avgusta 1998. godine;

¹³⁵ Dokaz odbrane O-1;

¹³⁶ Prema iskazima svjedoka, te sadržaju naredbe O1, u ovaj akciji je učestvovao veći dio prvog voda i nekoliko pripadnika drugog;

238. Svjedok Zoran Goronja je posvjedočio da Aleksandar Cvetkovića 10. jula nije vozio pripadnike odreda, misleći da su to činili vozači Željko Vuković i Zoran Stupar, potvrđujući pri tom navode svjedoka Kosa i Todorovića da su 10-og krenuli iz baze u Bijeljini, sastali sa Vlaseničkim odredom i u večernjim satima bili nadomak Srebrenice, gdje su prenoćili, te jedanestog ušli u Srebrenicu.

239. Isto je u svojoj izjavi rekao i svjedok Dražen Erdemović, osim toga, navodeći da je Zoran Stupar, sljedećeg dana, nakon ulaska u Srebrenicu, navečer 11. jula došao i potvrdio naredbu da trebaju ostati u Srebrenici i prenoćiti.¹³⁷ Prema njegovim riječima u akcije je učestvovalo između 30 i 40 pripadnika odreda.¹³⁸

240. Svjedok odbrane Milosav Tomić je svjedočio da je odred u Srebrenicu vozio Željko Vuković, objašnjavajući da „gore“ minibus nije mogao izaći pa je Željko Vuković pripadnike odreda odvezao sa kamionom „stopedesetkom“. Svjedok Željko Vuković, je potvrdio da su na taj zadatak pripadnike vozili on i Cico Vukašinić, navodeći da je siguran da Aleksandar Cvetković nije učestvovao u toj akciji, niti vozio pripadnike odreda, ističući da je on imao malo drugačije zadatke od ostalih vozača jer je često bio u Srbiji i sakupljao pomoć, a kad je i bio tu, misleći na bazu, nešto je „petljao“ radio oko kamiona, što su potvrdili svjedoci Milosav Tomić i Ratko Tomić, a Vijeće je prihvatilo njihove iskaze kao saglasne i međusobno nadopunjujuće u tom djelu.

241. Kao što je to naprijed navedeno, svjedok Franc Kos je u iskazu sa glavnog pretresa jasno izjavio da Aleksandar Cvetković nije vozio pripadnike odreda 10. jula, da njegovog imena nije bilo na naredbi, te da je stoga siguran da u toj akciji nije ni učestvovao.

242. Međutim, u izjavi koju je dao u svojstvu osumnjičenog,¹³⁹ govoreći o događajima od 10-12 jula, naveo je da su Milorad Pelemiš, Aleksandar Cvetković, Cico i grupa iz drugog voda, imali pripremljene šlepere i kamione za pljačku grada iz čega je on zaključio da je pljačka Srebrenice, nakon zauzimanja bila unaprijed planirana, te da je tako i Aleksandar Cvetković involviran u dešavanja od 11. jula.

243. Pojašnjavajući navedne razlike između izjava iz istrage i glavnog pretresa, svjedok Kos je naveo da je govoreći u istrazi, u kontekst tih događaja ubacio i Cvetkovića,

¹³⁷ Dokaz Tužilaštva BiH T-74 c,

¹³⁸ Dokaz Tužilaštva BiH T-74e; Transkript svjedočenja Dražena Erdemovića u predmetu protiv Vujadina Popovića;

¹³⁹ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-8, str.16;

jer je on kao i Cico, bio šofer i mehaničar u odredu, dodajući, da Cvetković nije mogao imati spremljene kamione i šlepere, jer su kamioni već bili u Srebrenici. Pri tom je izjavio, da je prije davanja takvog iskaza u Tužilaštvu BiH, razgovarao sa braniocem koji mu je rekao „da je sve na njega svaljeno“ (misleći na inkriminacije koje se tiču događaja na Branjevu), za što je u končnici i osuđen, te da je u ljutnji zbog toga, potvrdio neke činjenice koje nisu tačne, pri čemu, kako to očigledno proizilazi iz njegovog svjedočenja na glavnom pretresu jedna od tih je da je Cvetković sa Pelemišom i Cicom bio spreman za pljačku Srebrenice, što bi ukazivalo na njegovo znanje o onome što se dešavalo /zauzimanje Srebrenice/ i što će se desiti u Srebrenici.

██████████ Tužilaštvo BiH je u završnoj riječi isitalo da je izmjena iskaza svjedoka Kosa na glavnom pretresu, u skladu sa njegovim cjelokupnim iskazom sa glavnog pretresa kojim je nastojao umanjiti ulogu optuženog, te da stoga, treba povjerovati njegovom iskazu iz istrage, kao i iskazu svjedoka C1, ističući da iskrenost svjedoka C1 u ovom djelu potvrđuje okolnost da je isti ██████████

245. Vijeće, je iskaz svjedoka C1 sa glavnog pretresa, te Kosa Franca iz istrage i glavnog pretresa, cijenilo kako samoostalno tako i u međusobnoj povezanosti sa drugim provedenim dokazima kao i iskazima svjedoka datim na ovu okolnost.

246. Naime, nasuprot argumentaciji tužilaštva prema kojoj je u iskazu iz istrage svjedok Kos rekao da je između ostalih Cvetković imao pripremljen šleper za pljačku nakon pada Srebrenice, te svjedoka C1 koji je rekao ██████████, dokazi, i to iskazi svjedoka Franca Kosa, Stanka Kojića, Dragana Todorovića, Željka Vukovića, Srđana Breze, dati na glavnom pretresu, prema kojima optuženi nije učestvovao u ovoj akciji, te iskaz svjedoka Nemanje Bobara da istoga nije vidio u toj akciji, koje je radi ocjene nužno bilo komparirati.

247. Pri tom, pored pojašnjenja sadržaja svog iskaza iz istrage, svjedok Kos je naveo kako optuženi nije učestvovao u akciji, između ostalog jer se njegovo ime nije nalazilo na naredbi za ulazak Srebrenicu od 10.jula, u šta se uvidom u istu moglo uvjeriti i Vijeće.

248. Prije svega, u pogledu navedene naredbe, Vijeće je primjetilo da se u istoj zaista ne nalazi ni ime vozača Vukašinića, a koji je prema iskazima svjedoka¹⁴⁰ bio jedan od vozača koji je prevozio pripadnike odreda, te razmotrilo činjenična utvrđenja da je optuženi zaista, prema brojnim dokazima izvedenim u ovom predmetu učestvovao u prikupljanju stvari za jedinicu dovodeći to kontekst sa iskazom svjedoka Kosa iz istrage, da je isti zajedno sa Pelemišom, Cicom imao pripremljene šlepere za pljačku, a sve to u vezu sa iskazom C1 [REDACTED] ozbiljno razmatrajući pitanje učešća optuženog u navedenom događaju.

249. Na drugoj strani, cjeneći iskaze svjedoka Milosava Tomića koji je naveo da je optuženi dužio kamion 110-ku, zajedno sa Cicom Vukašinićem održavao kamione, jer su se razumjeli u mehaniku, kao i istovjetnih iskaza svjedoka Ratka Tomića i Željka Vukovića koji je pored toga potvrdio svoje lično učešće u ovoj akciji, Vijeće nalazi da iskazi u tom pogledu međusobno saglasni i kontekstualno se poklapaju sa obrazloženjem koje je o razlikama u svojim iskazima dao svjedok Kos, da je Cvetkovića pomenuo u grupi koja je imala kamione spremljene za pljačku, jer je on (Cvetković) kao i Vukašinić bio vozač- mehaničar, za kog je kako u istrazi tako i sa glavnom pretresu izjavio da je bio u Srebrenici u kritično vrijeme.

250. Pri tom Vijeće, na strani svjedoka Kosa ne nalazi interesa i motiva da optuženog Cvetkovića zaštititi od inkriminacija, kako je to Tužilaštvo BiH ukazivalo, posebno jer je i sam osoba koja je osuđena na višegodišnju kaznu zatvora za iste zločine za koje se tereti optuženi Cvetković.

251. Osim toga, iskaz koji je svjedok Kos dao u istrazi, iako prihvaćen i uvršten u dokazni materijal iz razloga koji su navedeni u odjeljcima presude „Prvi napad na UN zaštićenu zonu Srebrenica i Drugi napad na UN zaštićenu zonu Srebrenica“ dao je kao osumnjičeno lice koje za razliku od iskaza koji na zapisniku o ispitvanju daje svjedok, nije poučen o pravima i obavezama svjedoka, odnosno, nije dužan govoriti istinu. Pri tom, je kao takav od njega samog doveden u sumnju jer je tokom glavnog pretresa izjavio da je tada, u istrazi, potvrdio i neke činjenice koje nisu istina jer je bio ljut zato što je sve svaljeno na njega, misleći na događaje-ubistva na farmi Branjevo, što je za Vijeće prihvatljivo obrazloženja, jer kao osumnjičeni on tada nije bio dužan govoriti istinu.

¹⁴⁰ Svjedok Željko Vuković je izjavio daje zajedno sa Vukašinićem, vozio pripadnike odreda;

252. Pored iskaza svjedoka Kosa sa glavnog pretresa, svjedoci Stanko Kojić, Zoran Goronja, Dragan Todorović, Željko Vuković, Srđan Brezo, Nemanja Bobar, jasno su izjavili da optuženi nije učestovao u akciji označenoj kao Krivaja 95.¹⁴¹ Osim što su saglasni u tom pogledu, Vijeće na strani ovih svjedoka nije našlo razloga ili interesa iz kojih bi prešutjeli i pred Vijećem ne bi potvrdili da je optuženi bio učesnik istoga. Tim prije, što su svjedoci Kojić i Goronja, osobno osuđeni za iste događaje za koje se Cvetković tereti, svjedok Todorović jasno izjavio da je i on zajedno sa ostalim pripadnicima ušao u Srebrenicu, kao i svjedok Željko Vuković koji je nedvosmisleno potvrdio da je on bio jedan od vozača kritične prilike. Imajući u vidu prednje navode, u situaciji kada svjedoci govore o spostvenoj involviranosti u određeni događaj, pa i u okolnostima kada o tome govore samo kao svjedoci, imajući u vidu opšti kontekst događaja u Srebrenici i mogućnosti da se samoinkriminišu, Vijeće, osim, paušalnog navoda Tužilaštva da su motivisani da pomognu optuženom, na njihovoj strani nije moglo naći razumnog objašnjenja zašto bi prešutjeli da je i optužni bio zajedno s njima.

253. Dalje, u pogledu dokazne snage uložene naredbe, te oprečnih shvatanja u pogledu obavezujućeg sadržaja onoga što je u nju upisao, iskaza brojnih svjedoka da pripadnici odreda čija imena nisu na naredbi nisu ni angažovani u akcijama, Vijeće, analizirajući prednje u sveukupnosti, zaista primjećuje da se u istoj ne nalazi ime Cvijetina Cica Vukašinića koji je prema iskazima također bio jedan od vozača kritične prilike. Pri tom, u istu naredbu su upisana imena vozača Željka Vukovića i Zorana Stupara. Imajući u vidu navedeno, Vijeće, zbog nesaglasnosti sadržaja naredbe sa iskazima svjedoka u pogledu učešća svjedoka Vukašinića u akciji od 11. jula, sa saglasnim izjavama svjedoka da su vozači koji su angažovani u akciji Krivaja 95. bili Vuković, Stupar, Vukašinić, istima je poklonilo vjeru, pri tom predmetnu naredbu ne nalazeći pouzdanim dokazom u smislu utvrđivanja da li su imena svih koji su zaista bili u akciji upisana u naredbu.

254. S tim u vezi, to Vijeće ne prihvata argumentaciju Tužilaštva da je imajući u vidu broj pripadnika odreda koji su u učestvovali u akciji bilo ne moguće da ih prevozi jedan vozač, Željko Vuković, jer to temeljem ovih dokaza očigledno nije ni slučaj, jer su osim njega tu bili i Zoran Stupar i Cico Vukašinić.

255. Osim u djelu u kojem tvrde da optuženi nije bio učesnikom ove akcije, iskazi svjedoka Franca Kosa, Zorana Gornje, Stanka Kojića, Željka Vukovića, Dragana

¹⁴¹ Krivaja 95- Ofanziva VRS-a na Srebrenicu;

Todorovića, Miloša Matića,¹⁴² saglasni su u ključnim djelovima u pogledu okolnosti koje su predhodile ulasku u Srebrenicu, te događajima nakon toga. Ovi svjedoci su gotovo, sa neznatnim razlikama, na istovjetan način opisali sastajanje pripadnika vodova prije polaska u Srebrenicu, odlazak nadomak Srebrenice, naredbu komandanta Pelimiša za akciju, djeljenje vodova u grupe, te događaje koji su uslijedili po dolasku u centar, tjelo mrtvog čovjeka, dolazak generala Mladića, te povratak iz Srebrenice 12. jula.

256. Svjedok Miloš Matić je osim toga izjavio, da Aleksandra Cvetkovića vidi dva-tri dana nakon ulaska u Srebrenicu, a što je na istovjetan način rekao i svjedok Milosav Tomić. Iako je Vijeće ostalo u sumnji u pogledu iskrenosti svjedoka Tomića, koji je izjavio da Cvetkovića, poslije dužeg vremenskog perioda vidi, tek 14., jula, jer nije moga reći šta se dešavalo ostalih datuma u mjesecu jul, to nije dovelo u sumnju iskaz svjedoka Matića, da, kao učesnik u akciji 11. jula, Cvetkovića nije vidio u istoj, već dva- tri dana nakon toga.

257. Potom, ovi svjedoci su saglasno naveli da je po povratku komandant Pelemiš imao saobraćajnu nesreću u kojoj je zadobio lakše povrede, kojom prilike je poginuo pripadnik odreda Dragan Koljivrat.¹⁴³

██████████ Dakle, cjeneći sve provedene dokaze s posebnom pažnjom i nakon date analize u prethodnim paragrafima, Vijeće na djelu iskaza svjedoka C1 u ██████████

██████████ nije van razumne sumnje moglo zaključiti da je optuženi zaista i učestvovao u navedenoj akciji. Tim prije, što je, pored brojnih dokaza na osnovu kojih je Vijeće dovedeno u razumnu sumnju u pogledu učešća optuženog u akciji ulaska u Srebrenicu 11. jula i sam svjedok C1, u pitanje doveo pouzdanost takvog svog kazivanja u jednom trenutku navodeći ██████████

259. Cjeneći interpretirane dokaze, samostalno i međusobnoj povezanosti, dovodeći ih u vezu sa svim ostalim dokazima izvedenim tokom glavnog pretresa, Vijeće van razumne sumnje nije utvrdilo da je optuženi kako je to činjenično opisano u uvodnom djelu, uzeo učešća u akciji označenoj kao Krivaja 95. Isto tako, Vijeće, nalazi da dokazi uloženi tokom postupka, ne ukazuju na njegovo znanje o onome što se dešavalo u ovom periodu, a što bi bilo pokazateljem svijesnosti situacije i znanja u smislu postojanja

¹⁴² Svjedok Miloš Matić je prema spostvenom iskazu sa pripadnicima odreda bio u Srebrenici 11. jula;

genocidne namjere na njegovoj strani, za događaje koji su uslijedili 16., jula kad su zarobljenici pogubljeni na ekonomiji Branjevo.

3. 12- 16 juli 1995. godine

260. Imajući u vidu da Vijeće van razumne sumnje nije našlo dokaznim da je optuženi učestvovao u ubistvima zarobljenika na farmi Branjevo, radi konzistentnosti sadržaja presude, u narednom tekstu, Vijeće će dati kratk osvrt na dokaze kojim se potkrijeplje egzistiranje događaja, činjenično opisanih u optužnici, a koji su prethodili strijeljanju zarobljenika na farmi Branjevo.

261. Kao što je utvrđeno brojim pravosnažnim presudama MKSJ i Suda BiH, uslijed izvršenog artiljerijskog napada na enklavu Srebrenica, žene, djeca i stariji su pobjegli u Potočare, u potrazi za zaštitom UN-a.

262. U Potočarima, prilikom ukrcavanja civila u autobuse, muškarci su odvajani od njihovih porodica, zatvarani u tzv.“bijeloj kući”, odakle su autobusima transportovani na privremene lokacije zatočenja u Bratuncu, što nesumnjivo prozilazi i iz dokaza provedenih u ovom predmetu.

263. Kolona muškaraca i dječaka okuplja se u rejonu sela Jagličići i Šušnjari, te krećući se kroz šumu, pokušavaju izvršiti proboj na sigurnu teritoriju pod kontrolom Armije BiH. Kolona je napadana, postavljane su joj brojne zasjede, pa je tako na različitim lokacijama dolazilo do predaje muškaraca iz kolone. Svi oni su odvođeni na privremena mjesta zatočenja, kao i muškarci odvojeni u Potočarima.

264. U trenutku kada je Srebrenica pala, lokacije za mjesta zatočenja su već bile određene, a VRS je imao zadatak da blokira pravce kretanja srebreničkih muslimana i da ih spriječi da bježe u Tuzlu i Kladanj.¹⁴⁴

265. Period zatočenja u Bratuncu opisuju svjedoci, C-2 i C-5.¹⁴⁵ Tako je svjedok C5 napuštajući Srebrenicu krenuo prema Tuzli, zarobljen je 13. jula na području Nove Kasabe i odveden na stadion u Novoj Kasabi, na kojem se prema njegovom kazivanju

¹⁴³ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-44, Izvod iz MKU na ime Dragana Koljivrata;

¹⁴⁴ Dokaz Tužilaštva BiH broj T- 48, Izvještaj o komandnoj odgovornosti u GŠ VRS, Butler, stav 4.9. fusnota 95- Naređenje GŠ VRS, broj 03/4-1629, 13.7.1995.

nalazilo oko 1500-2000 muškaraca Bošnjaka, odakle su, autobusima prebačeni do škole u Bratuncu. Svjedok C2 je otišao u Potočare gdje je razdvojen od porodice i odveden u "Bijelu kuću", koja je već bila puna muškaraca. Sa tog mjesta, sa djelom muškaraca koji su tu bili, autobusom je prebačen u osnovnu školu "Vuk Karadžić" u Bratuncu.

266. Da su muškarci iz Srebrenice držani u objektima koji su služili kao privremena mjesta zatočenja, kao što je to osnovna škola "Vuk Karadžić" u Bratuncu, potvrdio je i svjedok Milovan Đokić, vozač u vojnoj policiji Bratunačke brigade. On je po naređenju Momira Nikolića otišao pred školu gdje je trebao "obezbjediti muslimane."¹⁴⁶

267. Ovaj svjedok tvrdi da su muškarci iz Srebrenice koje je te prilike vidio u školi i u autobusima bili u civilnoj odjeći. Autobusi su bili parkirani, a oko njih se nalazila vojska.

268. Na osnovu izloženih subjektivnih dokaza Vijeće je, zaključilo da su muškarci, držani u zatočeničkim objektima u Bratuncu 14. jula, autobusima između ostalog, prevezeni na područje Zvornika, a dio njih je transportovan do Pilice (Dom kulture i osnovna škola „Nikola Tesla“).¹⁴⁷

269. Dakle, 14. jula,¹⁴⁸ autobusi, koji su se nalazili ispred škole u Bratuncu, njih 4-5, krenuli su u pravcu Zvornika. Autobusi u kojima su bili svjedoci C2 i C-5 su išli direktno do škole u Pilici.¹⁴⁹

(a) Držanje muškaraca u školi „Nikola Tesla“ (poznatija kao škola „Kula“) u Pilici

270. Tokom postupka, stranke nisu osporavala, a Vijeće je utvrdilo da su zarobljeni muškarci u školi „Kula“, u Pilici držani dvije noći.

271. Svjedok Slavko Perić¹⁵⁰ je od septembra 1994. godine u 1. pješadijskom bataljonu Zvorničke brigade obnašao funkciju komandanta bataljona za obavještajno bezbjednosne poslove. Svjedok je naveo da se on lično nalazio u komandi bataljona

¹⁴⁵ Dokaz Tužilaštva BiH T-79; Prihvaćen transkript saslušanje svjedoka C5 u predmetu u MKSJ-a, Krstić;

¹⁴⁶ Milovan Đokić svjedok Tužilaštva BiH, iskaz na glavnom pretresu od 16.12.2013. godine;

¹⁴⁷ Prema iskazima svjedoka nazivana škola "Kula" ¹⁴⁷ Dokazi Tužilaštva BiH, T-5 Fotografija O. Š Kula u Pilici, T-6 - Dva fotoalbuma škole Pilici;

¹⁴⁹ Slobodan Đajić svjedok Tužilaštva BiH, saslušan na glavnom pretresu od 16.12.2013. godine, u inkriminisanoj periodu obavljao posao vozača Drina –transa, te u vozio autobus sa civilima iz Potočara i prevezio zarobljenike iz Bratunca u školu Kula u Pilici;

¹⁵⁰ Slavko Perić svjedok Tužilaštva BiH, saslušan 23.12.2013. godine;

14.07.1995. godine, te da su tog jutra iz zborničke brigade obavješteni da će u školu Kula doći 100 do 200 zarobljenika, koji će ići na razmjenu. Dolazeći od svoje kuće, koja je 100metara udaljen od škole, vidio je 10 vozila, autobuse i kamione u jednom konvoju, te iskrcavanje zarobljenika iz istih. U jednom trenutku to iskrcavanje je zaustavljeno, dio ljudi je smješten u školi, a jedan dio je ostao u vozilima na putu ispred škole. Govoreći o teškim uslovima u školi, njegovom odlasku u komandu zborničke brigade kako bi se informisao o statusu i sudbini zarobljenika smještenih u školi, svjedok je naveo da je 16. jula došao jedan autobus i počeo je utovar zarobljenika i odvoženje u njima nepoznatom pravcu.

272. Svjedoku Periću tokom saslušanja prezentiran je transkript sa suđenja u predmetu protiv Vujadina Popovića,¹⁵¹ na kojem je saslušan u svojstvu svjedoka, na okolnostima razlika njegovih izjava u djelu koji se tiče sa kojim oficirima je razgovarao o statusu zarobljenika u školi, dolaska kombija sa vojnicima pred školu nakon čega su zarobljenici odvoženi autobusima, pucnjave koju čuje nakon toga. U vezi tim, Vijeće, u djelovima njegovog svjedočenja, relevantnim za ovaj postupak ne vidi nesaglasnosti od odlučujućeg značaja koje bi se odnosile na okolnosti dolaska zarobljenika u školu, njihovog zatvaranja, te potom transporta na mjesta pogubljenja, o čemu govore i drugi svjedoci i materijalni dokazi u ovom predmetu.

273. Tako svjedok Rajko Babić,¹⁵² koji je u to vrijeme bio raspoređen u V pješadijski bataljon Zborničke brigade u mjestu Pilice, imao je zaduženja kao politički komesar za moral i informisanje, a kasnije je raspoređen na mjesto administrativnog savjetnika. 14. jula po dolasku u komandu i u svesci dežura zatiče poruku da će grupa od 100- 200 Srebreničana prenočiti u školi u Pilici, kako bi nastavili dalje za razmjenu prema Tuzli. Dalje pojašnjava da su takva obavještenja u njegov bataljon stizala iz Zborničke brigade putem radio veze.

274. Svjedok Bogoljub Gavrić¹⁵³ je također posmatrao ulazak zarobljenika u školu i sjeća se da su vojnici bili u njihovoj neposrednoj blizini i da su ih požurivali, galameći i objašnjavajući kuda treba da idu i kako da se ponašaju. Muškarci su pretežno bili u civilnoj odjeći, starosti od 18 do 60 godina. I Milorad Birčaković i Savo Stević¹⁵⁴ su bili svjedoci dovoženja civila iz Srebrenicu u školu. Vidjeli su tri autobusa sa istima, koji su po dolasku

¹⁵¹ Kao dokaz broj, Tužilaštvo BiH je uložilo i transcript sa saslušanja svjedoka Perića u predmetu protiv Vujadina Popovića od 11.05.2017. godine, kao dokaz T-7;

¹⁵² Svjedok Tužilaštva BiH Rajko Babić saslušan na glavnom pretresu 10.12.2013. godine;

¹⁵³ Svjedok Tužilaštva BiH Bogoljub Gavrić saslušan na glavnom pretresu 21.01.2014. godine;

smješteni u fiskalturnu salu, dok je svjedok Dragan Jovanović,¹⁵⁵ izjavio da je vidio petnaestak autobusa. Bio je svjedok izlaska zarobljenika iz autobusa, a i par mrtvih, za koje navodi da su preminuli u autobusu. Potom 24 sata ostaje angažovan na čuvanju zatvorenih u školi.¹⁵⁶

275. Iz iskaza svjedoka Mila Tejić,¹⁵⁷ Miće Manojlovića,¹⁵⁸ Rajka Babić, Save Stević, Slavka Perića, proizilazi da su uslovi u kojima su zarobljenici držani u školi usljed visoke temperature, pretrpanosti prostorija, nedovoljno hrane i vode bili nehumani.

(b) Transport muškaraca autobusima na mjesta pogubljenja na ekonomiji Branjevo

276. Na temelju provedenih dokaza Vijeće je zaključilo da su muškarci iz škole Kula tokom 16. jula odvezeni na ekonomiju Branjevo.

277. To saglasno proizilazi iz iskaza svjedoka Mila Tejića, Miće Manojlovića, Bogoljuba Gavrića, Save Stevića, Zorana Bojića, Rajko Babić, koji imaju saznanja o ovom događaju, te materijalne dokumentacije.

278. Svjedoci, preživjeli C-5 i C-2 su opisali izvođenje zarobljenika iz škole Kula u autobuse. Oni kao i pripadnici 1. Bataljona ZB,¹⁵⁹ su svjedočili da su zarobljenici izvođeni iz škole jedan po jedan i da su im ruke bile vezane na leđima, a nekima su stavljani i povezi za oči.

279. Svjedoci¹⁶⁰ su saglasno, svaki u domenu svojih saznanja, onoga što su vidjeli, u čemu su i neki od njih osobno učestvovali, ili za što su kasnije sazali potvrdili su kako su 16.

¹⁵⁴ Svjedok Tužilaštva BiH Savo Stević 30. 12.2013. godine;

¹⁵⁵ Svjedok Tužilaštva BiH Dragan Jovanović saslušan 28.01.2014. godine;

¹⁵⁶ Svjedok Zoran Bojić dolazi pred školu u Pilici, 15. 07., gdje zatiče veći broj vojnika i civila iz Srebrenice. Civilni su bili različito odjeveni, različite starosne dobi;

¹⁵⁷ Svjedok Mile Tejić je saslušan na pretresu 17.12.2013. godine, dana Između ostalog izjavio da je u školi po naređenju Slavka Perića angažovan na čuvanju zarobljenika;

¹⁵⁸ Svjedok Mićo Manojlović saslušan dana 21.01.2014. godine, u inkriminisanom periodu bio vojnik 1 bataljona zrnoričke brigade. U periodu 14, 15 i 16., angažovan na čuvanju zarobljenika u školi Kula;

¹⁵⁹ Svjedoci Zoran Gajić i Bogoljub Gavrić;

¹⁶⁰ Svjedok Savo Stević je izjavio da su iz škole ljudi odvezeni na Branjevo i tamo pobijeni od strane „ nekih specijalaca preko puta Doma u Pilici. Sjeća se da je isti taj dan bio blokiran put prema Branjevu. Svjedok Rajko Babić je izjavio da je ujutru 16. jula je vidio autobus, ukrcavani su ljudi u autobuse, prethodno su da jedni drugima povezivali ruke na leđima; Navedeno je potvrdio i svjedok Gajić Zoran, koji je učestvovao u ukrcavanju muškaraca u autobuse. Ljudi su izlazili stojeći, ruke su im bile na leđima, poslije je vidio da su im vezane ruke na leđima, a oči su im bile povezane nekim trakama od krpe, i odlazili su u autobuse koji su bili parkirani do škole na putu. Bilo je pet, šest autobusa. Odvezeni su na Branjevo. Svjedok Mile Tejić je bio pred školom kada je vršen transport zarobljenih, čuo je da su pobijeni na Branjevu; svjedok Bogoljub Gavrić vidio je kako su ljudima bile vezane ruke, a poveze na očima ,

jula, zarobljenici izvedeni iz škole, transportovani autobusima, a kasnije istoga dana pogubljeni na ekonomiji Branjevo, iz kojih razloga u navedenom, relevantnom djelu iskaze nalazi saglasnim i prihvatljiv, jer drugim provedenim dokazima nisu dovedeni u sumnju.

280. U pravcu onoga što će se kasnije desiti zatočenim zarobljencima, Vijeće je cijenio i dokaz, presretnute razgovore, prema kojim je u 08.55 sati 16.jula,¹⁶¹ Trbić Milorada (oficira za bezbjednost u Zvorničkoj brigadi) kontaktirao major Golić, obavještajni oficir u Drinskom korpusu, koji je tražio da Trbić prenese poruku od Mladića potpukovniku Popoviću. *“On zna šta treba da radi prema dogovorenoj proceduri”*. Trbić je zabilježio da je poruka prenesena Popoviću u 09.20 sati. Nakon deset minuta, Trbić je također odnio poruku za pukovnika Bearu da nazove Glavni štab (155).¹⁶²

281. U svjetlu svih drugih dokaza, jedini zaključak koji se može izvesti jeste da se “dogovorena procedura” odnosila na pogubljenja zarobljenih Bošnjaka.

4. Odlazak pripadnika odreda iz baze u Dragasevcu dana 16. jula 1995.godine

282. Vijeće je u prethodnom djelu presude iznijelo dokaze i opisalo događaje vezano dolaska zarobljenika u školu Kula u Pilici i dana 16. jula njihov prevoženje na ekonomiju Branjevo. Potom je preispitalo učešće optuženog u događaju opisanom na sljedeći način:

*„dana 16. jula 1995. godine, u periodu od 10,00 do 15,00 sati, u kojem vremenu je više stotina, ali ne manje od devet stotina, muškaraca Bošnjaka dovoženo na Ekonomiju-farmu Branjevo, kao mjesto pogubljenja, iz škole u selu Gornja Pilica, općina Zvornik, u zoni odgovornosti Zvorničke brigade Drinskog korpusa, u kojoj školi su držani zarobljeni od 14. jula 1995. godine u nehumanim uslovima i izloženi nečovječnom postupanju, **Aleksandar Cvetković**, sa prethodnim znanjem da će zarobljeni muškarci Bošnjaci biti strijeljani, na lokaciji Ekonomija - farma Branjevo, u blizini sela Pilica, s namjerom da potpuno ili djelimično uništi Bošnjake Istočne Bosne koji su potražili utočište u enklavi Srebrenica, postupajući po naređenju majora Pećanac Dragomira i Pelemiš Milorada od 15. jula 1995. godine, zajedno sa Kos Francom, Kojić Stankom, Golijan Vlastimirom, Goronja Zoranom, Erdemović*

čuo je da su pogubljeni na Ekonomiji Branjevo; Svjedok Zoran Bojić je izjavio da su zarobljenici odvezeni na Branjevo, te da je čuo da su pobijni; Svjedok Mićo Manojlović je čuo da su se na Ekonomiji desila ubistava;

¹⁶¹ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-60, presretnuti razgovori, Dokaz broj T-61ab Bilježnice vođene prilikom presretanja razgovora;

*Draženom, Boškić Markom i Gojković Branom, također pripadnicima 10. Diverzantskog odreda, pucajući na zarobljenike iz automatske puške s namjerom da ih liši života, u grupama od po 10 zarobljenika, po prijekom postupku pogubio najmanje devet stotina zarobljenih muškaraca i dječaka Bošnjaka iz enklave Srebrenica, starosne dobi od 15 do 84 godina, od kojih su neki imali poveze na očima i rukama, koja pogubljenja su preživjela samo dva zarobljenika, da bi tokom strijeljanja Bošnjaka **Cvetković Aleksandar** naredio Goronja Zoranu da puca iz puškomitraljeza M-84 u zarobljene kako bi strijeljanje brže išlo, dok su Franc Kos i Stanko Kojić, zajedno sa još jednim pripadnikom 10. diverzantskog odreda, nakon izvršenog strijeljanja svake grupe zarobljenih, „ovjeravali“ strijeljane pucajući im u glavu kako bi se uvjerali da niko nije preživio.“*

283. U narednom tekstu će se baviti utvrđivanjem događaja i okolnosti koje su prethodile odlasku pripadnika na farmu, te drugih okolnosti koje su od značaja za dokazivanje prisutnosti i učešća optuženog u tom događaju, te postojanju svijesti, odnosno genocidne namjere na njegovoj strani. Vijeće će se datim pitanjima baviti, kroz ocjenu materijalnih dokaza i iskaza svjedoka, te procjene njihovog kredibiliteta u situacijama kad iste događaje opisuju na različit način. Nasuprot tome, Vijeće se neće baviti egzaktnim utvrđivanjem činjeničnih navoda optužnice, čije postojanje samo po sebi usljed nedostatka dokaza da je optuženi počinio konkretne radnje za koje se tereti, nisu odlučujuće za utvrđivanje njegove odgovornosti.¹⁶³

284. Vijeće je na temelju provedenih dokaza zaključilo da su u jutarnjim satima 16. jula 1995. godine osmorica pripadnika odreda koji su se zatekli u bazi Dragasevac i to: optuženi Franc Kos, Stanko Kojić, Vlastimir Golijan, Zoran Goronja, svjedok Dražen Erdemović, zaštićeni svjedok C-1, Brane Gojković i Aleksandar Cvetković, dobijaju zadatak da idu na ekonomiju Branjevo.¹⁶⁴

285. Tokom postupka zaštićeni svjedok C-1 je potvrdio [REDACTED]

¹⁶² Dokaz Tužilaštva BiH T-71, Dnevnik dežurnog oficira Zvorničke brigade;

¹⁶³ Na primjer misli na utvrđivanje tačnog broja zarobljenika pogubljenih na Ekonomiji Branjevo, ovjeravanja preživjelih od strane Franca Kosa, Stanka Kojića i još jednog vojnika i i dr;

¹⁶⁴ Navedeno saglasno proizilazi iz iskaza svjedoka Franca Kosa, Stanka Kojića, Vlastimira Golijanina, Zorana Goronje, Dražena Erdemović, zaštićenog svjedok C-1, Dragana Todorovića;

286. U tom pravcu, svjedok Dragan Todorović je tvrdio da je 15. jula, u Dragasevce došao Dragomir Pećanac, ađutant generala Mladića i još jedno vozilo u kojem ne zna ko je bio, ali mu je kasnije portir rekao da je to pukovnik Vujadin Popović, viši oficir u Drinskom korpusu. Pećanac je te prilike razgovarao sa Zoranom Obrenovićem, tražio da pripremi vojnike, što je ovaj odbijao. Ipak, odvojena je grupa od osam ljudi u kojoj su bili C-1, Savanović,¹⁶⁵Franc Kos, Zoran Goronja, Golijanin, Erdemović i vozač Aleksandar Cvetković.

287. Svjedok Todorović im je spremio zolje, municiju, hranu, naprtnjače, podmetače, minobacač 60 milimetara, a od ostalog naoružanja su ponijeli automatske puške, mine, i 84-ku, objašnjavajući da ona ide u borbeni komplet koji nose sa sobom, ne samo taj dan, već uvijek kada idu u akcije. Opremu je zadužio Franc Kos jer je bilo pravilo da vođa grupe primi opremu.

288. Svjedok C1 je svjedočio da [REDACTED]

[REDACTED]

289. Svjedok C1, je [REDACTED]

[REDACTED]

290. Iako bi se na prvi pogled dalo zaključiti da pored svjedoka Todorovića i svjedok C1 govori [REDACTED], jula, Vijeće, u tom djelu, iskaze svjedoka C1 i Todorovića ne nalazi saglasnim iskazima svih ostalih svjedoka, učesnika u događajima od 16. jula.

¹⁶⁵ Svjedok Stanko Kojić;

¹⁶⁶ Prema sadržaju njegovog kazivanja radi se o 15-om, julu 1995. godine;

291. Naime, svjedok C1 je [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] Osim njega, niti jedan drugi svjedok nije potvrdio ove navode. Svjedok C1, [REDACTED]
[REDACTED] su govorili svjedok Todorović i Franc Kos, dok, svjedok Todorović kao i drugi svjedoci nisu potvrdili da je Pećanac pripadnicima odreda rekao da će svi zarobljenici iz Srebrenice biti strijeljani i izdao je naredbu Pelemišu da odredi grupu od 8-10 vojnika čiji je zadatak bio da izvrše strijeljanje jednog broja zarobljenika iz Srebrenice.

292. Vijeće je cjeneći iskaza svjedoka C1 sa glavnog pretresa imalo u vidu i njegove ranije date izjave povodom pitanja [REDACTED]
[REDACTED] što je bitno za utvrđivanje znanja i svijesti o onome što će se dešavati. U tom pravcu Vijeće nalazi da je svjedok C1 na zapisniku o ispitivanju u svojstvu osumnjičenog lica dana 11.02.2010. godine, 29.04.2010. godine,¹⁶⁷ izjavi koju je svjedok svojeručno napisao 25.08.2004. godine,¹⁶⁸ kao i na zapisniku o saslušanju u svojstvu svjedoka od 29. aprila 2010. godine [REDACTED]
[REDACTED].

[REDACTED] Imajući u uvidu procesne nedostatke prihvatljivosti sadržaja iskaza koje je davao u svojstvu osumnjičenog lica, o čemu je već bilo riječi, Vijeće je ipak cijenilo, te uzelo u obzir dosljednost svjedoka C1 u ovoj tvrdnji. Međutim, kao što je prethodno istaklo, taj dio iskaza, ipak nije prihvatilo jer nije potkrijepljen niti jednim drugim dokazom. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

294. Također, ostali saslušani svjedoci nisu potvrdili, da kasnije toga dana (15.07) pripadnici odreda odlaze do komande drinskog korpusa, osim na prvi pogled, svjedoka Todorovića, za kojeg Vijeće nalazi da je govoreći o pripremama i odlasku odreda 15. jula iz baze, zapravo, govorio o 16. julu 1995. godine, što je Vijeće temelji na sljedećim saznanjima:

295. Svjedok Todorović, koji je govorio o pripremi odreda za akciju, te njegovim zadacima kao magacionera nema saznanja, čak šta više, navodi da misli da pripadnici

¹⁶⁷ Dokaz odbrane O-8;

odreda iz baze 16. jula nigdje nisu išli, pri tom sadržajno opisujući, pripremu pripadnika odreda, podjelu naoružanja i njihov odlazak iz baze na način kako se to nesporno odigralo 16. jula kada su otišli na Branjevo za što postoje brojni dokazi. Vijeće je, stoga uvjerenja da je ovaj svjedok nasuprot mišljenju da govori o 15., julu, zapravo, govorio o događajima od 16. jula. Tome u prilog je i izjava svjedoka Golijanina koji navodi da ga je upravo Todorović probudio jutro /16.07/. i svjedoka C1 i Franca Kosa da 16. ujutro, kreću naoružani automatskim naoružanjem koje su zadužili kod magacionera Todorovića. Kada se izjave svjedoka C1, Kosa i Golijanina koji su ujutro 16- og vidjeli Todorovića i od njega zaprimili naoružanje, u vezu dovedu sa djelom njegovog iskaza, da nakon što je vojnicima spremio naoružanje, te oni otišli kombijem, sljedećega dana u bazi nije vidio niti jednog od pripadnika odreda i da ne zna gdje su bili, jasno je da je i sam govorio o njihovim pripremama i odlasku na Branjevo 16. jula, a ne 15-og kako je on to mislio.

296. Vijeće, nalazeći da isti sadržajno odgovara iskazima svjedoka koji su govorili o odlasku na farmu Branjevo, pri tom utvrđujući da je govoreći o 15. julu, zapravo govorio o događajima od 16., jula, prihvata iskaz svjedoka Todorovića, jer je, saglasan sa dokazima provedenim na okolnost pripreme i odlasak vojnika na Branjevo 16. jula.

297. Nasuprot tome, iskaz svjedoka C1, u pogledu opisa događaja od 15. jula, nije potkrijepljen niti jednim drugim dokazom niti iskazom svjedoka. Tim prije, što ni iz iskaza svjedoka Franca Kosa i Dražena Erdemovića, ne prozilazi da je odred uopšte na bilo koji način bio angažovan dana 15. jula, pri tom posebno cijeneći da je i svjedok Erdemović izjavio da je toga dana došao sa sahrane iz Trebinja, da je bio umoran i ostao u bazi u Dragasevcima, nalazeći ovaj dio njegovog iskaza saglasnim sa iskazom svjedoka Kosa, te ostalih svjedoka.

298. Svjedok Franc Kos je ispričao da su ujutro 16. jula nakon poziva Ljubiše Beare, u bazu došli Dragomir Pećanac i Mišo Pelemiš. I svjedok Kos kao i svjedok Todorović je opisao svađu između Pećanca i Zorana Obrenovića. Potom ga Luka Jokić poziva u kancelariju u kojoj su bili Pelemiš, Pećanac i Zoran Obrenović. Tom prilikom mu se obratio Pećanac i rekao da odredi još sedam vojnika i da se posao mora odraditi.¹⁶⁹ Svjedok Kos je mislio da se radi o čuvanju zarobljenika.

¹⁶⁸ Dokaz odbrane broj O-9;

¹⁶⁹ Svjedok Franc Kos je isto govorio i prilikom salsušanja u svojstvu svjedoka u sopstvenom predmetu, dokaz odbrane broj O-2;

299. Po izlasku iz kancelarije, Dražen Erdemović se javlja da ide u akciju, ostalih šest vojnika prema njegovim riječima, vjerovatno je izabrao sam Pelemiš. Sve je bilo spremljeno, misleći na opremu preuzetu od Todorovića, nakon čega njih sedmorica, sjedaju u kombi koji vozi Aleksandar Cvetković.

██████████ Kreću iz baze u Dragasevcima i zaustavljaju se u komandi zvrničke brigade u Karakaju. Iz kombija izlaze C1 i Brano Gojković, od ██████████
██████████ Izašao je i optuženi, ali je ostao da stoji ispred komande. Nakon toga Gojković i C1 se vraćaju i kažu ██████████

301. U zapisniku o ispitivanju koji je svjedoku Kosu predodčen od strane tužioca stoji da su iz kombija izašli Gojković i Cvetković. Pojašnjavajući tu razliku, svjedok Kos ostavlja mogućnost da je bilo tako, te da je Cvetković znao da treba stati pred komandom zvrničke brigade jer je vozio.¹⁷⁰

302. Prema riječima svjedoka C1, ██████████
██████████
██████████
██████████.

303. ██████████
██████████
██████████.

304. ██████████
██████████
██████████.

305. ██████████
██████████
██████████
██████████.

¹⁷⁰ U prilog objašnjenja navedenih razlika koje je dao svjedok Kos, je i sadržaj transkripta sa ispitivanjem u svojstvu svjedoka u predmetu protiv istoga od 11.11.2011., godine, u kojem navodi da je i Cvetković ušao u krug komande kako bi okrenuo vozilo; (dokaz odbrane broj O -2);

306. Svjedok Vlastimir Golijanin je izjavio da ga je 16. ujutro probudio Todorović, zvani Šanaga, te da mu je potom Kos Franc rekao da je potrebno da se jave u bazu „Standard.“ Kombijem ih je vozio Aleksandar Cvetković, a u bazi su izašli C1 i Franc Kos. Potom su se vratili u kombi. Kombi je išao iza crvenog opel kadeta. Svjedok navodi da po povratku u kombi oni nisu ništa rekli, a da ovi koji su ostali u kombiju nisu znali gdje idu.

307. Svjedoku je prezentirana fotografija farme, na kojoj je svjedok Vlastimir Golijan pokazao mjesto gdje su došli, livadu na kojoj su bili zarobljenici, te, brežuljak na kojem je bio postavljen puškomitraljez, kao i objekte u kojima se nalazila stoka.¹⁷¹

308. Svjedok Stanko Kojić, se sjaća da je njega i Goronju, kritičnog dana probudio Franc Kos. Potom su ušli u nekakav kombi. Cvetkovića nije poznavao, ali su mu rekli da je to Aco Cvetković. Ukupno ih je bilo osam. Tokom vožnje jednaput su se zaustavili. Iz kombija su izašli Franc Kos i Brano Gojković u što je siguran, ostavljajući mogućnost da je izašao i Cvetković. Nakon toga dolaze na Branjevo.

309. Svjedok Goronja je izjavio da ga je kritičnog jutra probudio Dražen Erdemović i rekao mu da se pakuje, jer idu na teren. Na taj zadatak je krenulo oko sedam, osam pripadnika. Vozili su se u crnom kombiju, putem Dragasevac, Šekovići ka Zvorniku. Tokom kretanja su se zaustavili, misli da su iz kombija izašli Brano Gojković i Kos, a da je Cvetković ostao pored kombija. Nakon toga, ispred kombija je išao crveni kadet, kojeg je kombi pratio. Kombi je vozio Aleksandar Cvetković. Zaustavili su se na Branjevu, a prije toga nisu išli do škole.

310. Prema saglasnim iskazima navedenih svjedoka, nesporno je da su osmorica pripadnika 10. Diverzantskog odreda dana 16. jula, u jutarnjim satima, krenula iz baze u Dragasevcima, zaustavljajući se ispred komande zvorničke brigade. Prema izjavama svjedoka C1, Stanka Kojića i Zorana Goronje [REDACTED]

[REDACTED] Svjedok Vlastimir Golijanin je izjavio da su u komandu ušli svjedoci C1 i Franc Kos, a prema kazivanju svjedoka Franca Kosa, to su bili C1 i Brano Gojković. Svjedok Dražen Erdemović je izjavio da su u komandu ušli Brano Gojković i Aleksandar Cvetković.

311. Iz prednjih iskaza, imajući u vidu njihovu brojnost da se zaključiti, da je Brano Gojković, bio jedan od vojnika koji su ušli u komandu. U pogledu, okolnosti ko još osim

¹⁷¹ Dokaz odbrane broj O-15, fotografija farme;

njega, ulazi u komandu iskazi svjedoka se međusobno preklapaju kao što je iz prednjeg i evidentno.

312. Međutim, Vijeće, ne nalazi da je za ovaj predmet raspravljanja od bitnog značaja ko je od pripadnika kritične prilike ušao u komandu, pažnju usmjeravajući na okolnost da li su optuženom, tu, eventualno mogli postati jasni ciljevi polaska iz Dragasevaca i odlaska na Branjevo.

313. Prije svega, Vijeće nalazi, da tokom postupka dokazi nisu pokazali, da je eventualno u komandi zborničke brigade onima koji su kritične prilike ušli u komandu saopšten glavni cilj odlaska na Branjevo. Stim u vezi, Vijeće je utvrdilo, da su pripadnici 10. diverzantskog odreda saznali da će učestovati u strijeljanju zarobljenika, tek po dolasku na farmu Branjevo, o čemu će detaljnije razloge navesti u predstojećem tekstu.

314. Imajući u vidu iskaze svjedoka koji su govorili da je optuženi ostao ispred komande, ili pak kako je to Erdemović izjavio ušao u komadu, što nije potvrdio niti jedan drugi svjedok osim Kosa na zapisniku iz istrage, o čijoj se dokaznoj vrijednosti se Vijeće očitovalo, Vijeće, ostavlja mogućnost da je optuženi kao vozač znao gdje treba da vozi, što u odsustvu dokaza koji bi to pokazali van razume sumnje, nikako ne ukazuje na to da je zapravo znao šta će se dešavati na Branjevu.

315. Vijeće, također, van razumne sumnje, u ovom predmetu nije našlo dokazanim da su se vojnici, 10. diverzantskog odreda, [REDACTED] [REDACTED] nakratko zaustavili [REDACTED] [REDACTED] jer je o tome svjedočio jedino svjedok C1.

316. Iako svjedoci koji su u jutranjim satima bili ispred škole u Pillici potvrdili prisustvo jednog oficira, te desetak vojnika koji su došli kombijem,¹⁷² Vijeće, jedino na iskazu svjedoka C1 koji tvrdi [REDACTED] [REDACTED] uslijed nedostatka drugih konkretnih dokaza u tom pravcu, nije našlo utvrđenim da su pripadnici tog odreda bili ispred škole toga jutra. Tim prije jer su ostali pripadnici odreda, svjedoci, na nedvosmislen i jedinstven način izjavili da

¹⁷² Svjedok Juroš Jurošević / transkript iz predmeta Franc Kos i drugi od 26.04.2011. godine T- 76a/, Svjedoci Rajko Babić, Dragan Jovanović, Savo Stević, Mile Tejić,

se nakon kretanja iz baze u Dragasevica, zaustavljaju samo jednaput,¹⁷³ ispred komande zborničke brigade, te nakon toga prateći vizilo opel, dolaze na farmu Branjevo.

5. Pogubljenje zarobljenih na farmi Branjevo

317. Svjedok Jevto Bogdanović je posvjedočio da je tokom rata mobiliziran u radni vod na ekonomiji Branjevo.¹⁷⁴ Za potrebe vojske, pripadnici mobilizirani u radni vod na ekonomiji su uzgajali povrće i čuvali stoku.¹⁷⁵ Ekonomija Branjevo bila je četiri kilometra udaljena od škole u Pilici.¹⁷⁶

318. Svjedok Franc Kos je izjavio da se zaustavljaju na farmi Branjevo, gdje je već parkiran crveni opel kadet. Vozilu prilaze svjedoci C1, Erdemović i Gojković. Kasnije je saznao da je u vozilu bio general Vujadin Popović, koji im je rekao da je potrebno obezbjediti taj prostor jer će doći zarobljenici.

319. Obezbjeđujući mjesto, svjedok Kos je izjavio da su na tom području, u geografskom smislu, pronašli najvišu tačku na kojoj su postavili puškomitraljez M-84. Svjedok je osobno stavio dvije bale sijena, kako bi napravio postolje za puškomitraljez, kojeg je postavio Zoran Goronja.

320. Optuženi Cvetković je prema riječima svjedoka Franca Kosa, u to vrijeme „bio gore negdje na njivi“.

321. Stižu zarobljenici, a Popović govori „ove ljude treba pobiti“. Na pitanje kome je to Vujadin Popović rekao, svjedok je izjavio „svima“ misleći na prisutne pripadnike odreda. Potom su izveli pola autobsa zarobljenika i odveli ih na njivu gdje je bio puškomitraljez. Čuje svjedoka C1, kako Goronji govori „hajde mali opleti,“ i kako kaže „mali je opleo“ pucajući iz puškomitraljeza ubio ih.

322. Tužilac je svjedoku potom predočio izjave¹⁷⁷ u kojima je izjavio da je optuženi Cvetković učestvovao u postavljanju puškomitraljeza i on rekao Goronji da puca u

¹⁷³ Svjedoci Franc Kos, Stanko Kojić, Vlastimir Golijanin, Zoran Goronja, Dražen Erdemović transkript broj T-74 e;

¹⁷⁴ Transkript svjedočenja svjedoka Jevte Bogdanovića iz predmeta protiv Franca Kosa od 1.02.2011. godine, dokaz broj T-77a;

¹⁷⁵ Svjedok Milivoje Nikolić je izjavio da je bio angažovan u radnom vodu, hranio stoku, čistio na Ekonomiji za potrebe vojske;

¹⁷⁶ Svjedok Jevto Bogdanović; Fotografije farme Branjevo dokazi Tužilaštva BiH broj T-62, T-65;

¹⁷⁷ Izjave od 9.08.2010. godine i 8. 5.2010. godine (Dokazi broj T-8 i T-9);

zarobljenike. Svjedok Kos ja na to izjavio da Cvetković nikako nije mogao reći Goronji jer snjim nije bio u vodu niti je mogao znati za dešavanja u Kozarcu, gdje je ovaj navodno ubijao, pojašnjavajući da takvu izjavu ranije dao kako bi u skladu sa izjavom Erdemovića, zaštitio svjedoka C1. Međutim, kako navodi nakon toga, videći da je svjedok C1 sve što je radio, pripisao njemu (Kosu), odlučio je reći istinu, tvrdeći da je upravo C1 prisiljavao Goronju da puca.

323. Prema riječima Kosa, dok je puškomitraljez postavljan, Cvetković je bio tu, „ na livadi“ ali da nakon postavljanja puškomitraljeza, u svrhu obezbjeđenja zarobljenike, od Popovića čuje naredbu da zarobljenici trebaju biti ubijeni.

324. Nakon što je puškomitraljez korišćen za ubijanje prve polovine zarobljenika iz autobusa, između pripadnika odreda, se komentarisalo da se puškomitraljez ne može koristiti jer ostavlja puno ranjenih. Stanko Kojić je iz pištolja petorici ranjenih pucao u glavu i ubio ih.

325. Potom, zarobljenici izlaze u grupama od po deset i redaju se. Pripadnici odreda, poredani iza zarobljenika, na međusobnoj udaljenosti od 7 do 10 metara, pucaju u pravcu njihovih leđa. Pucajući, svjedok Kos pored sebe vidi Erdemovića, C1 i Golijanina. Zarobljenike, na mjesto pogubljenja dovodi Golijanin, a i on je išao par puta. On je shvatio da su svi morali pucati, iako su se nastojali izvući, naročito Dražen Erdemović. Svi koji su tu bili iz automatskih pušaka pucaju u zarobljenike. Pucao i on.

326. Svjedok je bio decidan da nije vidio Cvetkovića kako puca, navodeći da je tada bio u jednoj od štala i da ga je tu vidio.

327. Svjedoku su prezentirane fotografije farme Branjevo na kojima je pokazivo gdje su se nalazili pripadnici odreda, gdje su stajali autobusi sa zarobljenicima, mjesto gdje je postavljan puškomitraljez.¹⁷⁸ Prema njegovoj percepciji došlo je šest autobusa sa po pedeset zarobljenika, tako da je njegova grupa strijaljela oko tristo osoba. Potom dolazi još jedan autobus zarobljenika, ali u njihovom ubijanju učestvuje neka druga jedinica.

¹⁷⁸ Fotografije farme, dokazi T-10 i T-11;

328. Oni su, strijeljanje završili oko pola tri i otišli do kafane, preko puta doma u Pilici, u kojoj je bio Ljubiša Beara.¹⁷⁹

329. Svjedok C1, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED].

330. Potom su se Franc Kos i Brano Gojković vratili i rekli im da će zarobljenici koji su bili u školi u Pilici, biti dovezeni autobusima na farmu i tu biti strijeljani. Prvi autobus sa 40 do 50 zarobljenika je došao nakon dvadesetak minuta. U tom trenutku njih svih osam, pripadnika odreda su tu.

331. Od autobusa do mjesta stjeljanja je oko pedeset metara. Iz autobusa dolazi oko deset zarobljenika. Prati ih iz autobusa, a potom ih oni (pripadnici odreda) preuzimaju i vode do linije pogubljenja.

332. Kos im govori da se okrenu leđima, a potom im pucaju u glavu, potiljak. Svih osam pripadnika stoji paralelno sa zarobljenicima i učestvuju u strijeljanju. U jednom momentu Erdemović je rekao, „ljudi jeste li svjesni što radimo.“ Od Franca Kosa i Brane Gojkovića, dobio je odgovor ako ti se ne sviđa i ako nećeš da radiš, stani i ti u vrstu sa njima“. I Cvetković je imao automatsku pušku i pucao u zarobljenike.

333. Imali su i puškomitraljez 84. Cvetković je nakon strijeljenja prvog ili drugog autobusa, rekao da ga upotrijebe kako bi strijeljanje brže išlo, ali se on ne sjeća da je uopšte korišten. Svjedok je izjavio da je laž da je on rekao Goronji da okrvavi ruke do lakata.

334. Prema njegovoj percepciji došlo je oko deset, jedanaest autobusa. Strijeljaju u grupama od po osam do deset ljudi, a u jednom autobusu je bilo do četrdeset zarobljenika. Brano Gojković je izveo jednog vozača i naredio mu da strijelja zarobljenika, kako vozač ne bi bio svjedok strijeljanja.

335. Svjedok C1 je izjavio da su na ekonomiji bile neke štale, ali da on tamo nije ulazio.

¹⁷⁹ Fotografija Doma kulture u Pilici i Ljubine kafane, dokaz broj T-11;

336. Svjedok Stanko Kojić je izjavio da je teško reći da li je na Branjevu Aco imao pušku, a čini mu se da je „hodao“ bez puške. Od druge vojske, tu je bio neki stari čiča u maskirnoj uniformi koji je nešto pričao sa Kosom.

337. Vidio je farmu krava, išao sa Erdemovićem na farmu. Bili kod nekog starca, pili rakiju. Mislio je da će zatvorenike držati u štali.

338. Dok je kod štale sa Erdemovićem, čuje mitraljesku pucnjavu. Pucalo se, mislio je da su napadnuti. Kad je pucnjava prestala dotrčao je i vidio kako Goronja leži pored mitraljeza. Vidio je da leže ljudi, možda cijeli autobus. Potom, Franc uzima pušku i puca, Erdemović, kao i C1. Nije vidio Goronju da puca, ali ga je C1 prisiljavao na to, u što je 100% siguran, ističući da je tako izjavio i kad je svjedočio u svom predmetu.

339. Potom dolazi, drugi autobus sa zarobljenicima, Franc Kos im govori da se okrenu leđima, vojnici stanu u stroj i izdaje im naredbu za paljbu. I on je bio u stroju i pucao. Gađali su u predjelu glave. Po njemu na farmu Branjevo je došlo 6 autobusa zarobljenika.

340. Ne zna je li vidio Cvekovića da puca, misli da nije. Kada su pošli našao ga je u kombiju, a usput, dok su se vraćali pričao je o neakvim svinjama, čiči, koji im je dao rakiju. Ne zna jel ko tjero vozače autobusa da pucaju. Nakon toga odlaze u kafanu u Pilici gdje je Beara držao govor.

341. Prema riječima svjedoka Vlastimira Golijanina, oko deset i 15, pola jedanaest zaustavljaju se na farmi svinja. Tada im je Kos rekao da dolaze neki zarobljenici i da treba da ih obezbjede, postavio je 84 na nekom brežuljku.

342. Svjedoku je prezentirana fotografija- satelitski snimak na kojem prepoznaje farmu Branjevo i obilježava mjesto gdje su se zaustavili, gdje su trebali doći zarobljenici, mjesto gdje je postavljen puškomitraljez i objekte- štale.¹⁸⁰ Franc Kos zajedno sa C1 postavlja puškomitraljez i govori da čekaju zarobljenike, a i on je tu. Zoran Goronja je također bilo tu.

343. Cvetković je otišao u neku štalu i nije se pojavljivao pored puškomitraljeza. Nema saznanja da je Aleksandar izdao neku naredbu, niti je po njegovom mišljenju on kao

¹⁸⁰ Fotografija broj O-15;

vozač pored poručnika, potporučnika Franca i Erdemovića i C1 vodnika, mogao nekome izdavati naredbe.

344. Navodi da je izmišljotina svjedoka C1 da [REDACTED]. Sto posto je siguran da se Cvetković tu nije pojavljivao, ističući da tu nije mogao biti, a da ga on ne vidi. Bio je u štali, a poslije je bila priča da je vidio svinju tešku 400 kg, na što su mu se smijali.

345. Zarobljenici se pojavljuju,¹⁸¹ Franc Kos naređuje da ih pogube. Po završetku toga, Franc je poslo Erdemovića po Cvetkovića u štalu. Otišao je, zovnuo ga i krenuli su. Došli su do Ljubine kafane.¹⁸² Tu popili po piće i krenuli za Dragasevce. Cvetković je pričao o svinji od 400kg, u što nije vjerovao, smijao se.

346. Tužilac je tokom glavnog pretresa Golijaninu prezentirao izjavu koju je ovaj napisao prilikom pregovaranja o priznanju krivnje¹⁸³ u kojoj stoji da su svi učestovali u pogubljenju zarobljenika.

347. Svjedok Zoran Goronja, je izjavu da po dolasku na Branjevo vidi vozilo crveni kadet. Misli da je Slovenac kontaktirao sa ljudima iz tog vozila i dobio uputstvo šta da se radi. Potom im je on, rekao da trebaju doći muslimanski zarobljenici koji će biti pobijeni. Osamdesetčetvorka je postavljena da bi se lakše taj prostor kontrolisao. Prilikom postavljanja puškomitraljeza Cvetković nije bio tu, jer se po dolasku udaljava prema jednom od objektu na ekonomiji. Misli da ga je postavio Franc Kos i C1. Prvo je rečeno da će zarobljenici biti čuvani, a potom pred sam njihov dolazak, Slovenac kaže da će biti ubijeni.

348. Nakon postavljanja puškomitraljeza „naglabalo se, ko će tu dežurati. On ostaje pored puškomitraljeza, a nedugo potom dolazi prvi autobus sa zarobljenicima. Počelo je njihovo izvođenje i egzekucija. Cvetković nije izdavao naredbe vezano za puškomitraljez, niti mu je on rekao „ajde mali, okrvavi ruke, pokaži se kako si to radio u Kozarcu“, već svjedok C1, u što je sto posto siguran.

¹⁸¹ Iskaz svjedoka Vlastimira Golijanina sa glavnog pretresa;

¹⁸³ Dokaz Tužilaštva BiH broj T-82;

349. Na Branjavu ostaju do dva, možda pola tri tog dana. Za to vrijeme dok je vršeno strijeljanje nije vidio Cvetkovića naoružanog, niti je učestvovao u strijeljanju. Vidi ga tek kada su trebali krenuti nazad.

350. Tužilaštvo je svjedoku predočilo izjavu,¹⁸⁴ u kojoj je nasuprot kazivanju sa glavnog pretresa napisao da Golijanin dolazi i govori da će ubrzo početi stizati muslimanski zarobljenici koji će biti strijaljani. Na tu izjavu odbrana je, kao kontradokaz uložila izjavu¹⁸⁵ Zorana Goronje u kojoj stoji da im je Slovenac rekao da tu trebaju doći zarobljenici koje će obezbjeđivati, a nedugo potom, rekao da će biti strijaljani. Odbana je isticala da se radi o dvije verzije izjava koju je tokom suđenja u sopstvenom predmetu Zorana Goronje koncipirala odbrana.

351. Svjedok Dražen Erdemović, u svom iskazu je izjavio da po dolasku na ekonomiju Branjevo, Brano Gojković razgovara sa jednim od oficira, a potom ostalim pripadnicima odreda govori da će dolaziti zarobljenici iz Srebrenice i da ih treba ubiti. Nedugo potom stiže prvi autobus, zarobljenici izlaze, a pripadnici odreda iz automatskog oružija pucaju u njih.

352. Aleksandar Cvetković je rekao da smaknuće sporo napreduje i da treba koristit mitraljez M-84. Potom je mitraljez korišćen za ubijanje dvije grupe zarobljenika. Međutim, kako to svjedok Erdemović navodi, pošto je to moćno oružije, zarobljenici su ranjavani, uslijed čega su jaukali, molili da ih neko ubije, pa je strijeljanje nastavljeno kako je prvobitno i započeto. Svjedok procjenjuje da je toga dana na ekonomiji ubijeno 1000 do 2000 ljudi zaključujući to po broju autobusa koji su učestvovali u njihovom dovoženju, a kojih je prema njegovoj procjeni bilo 15 do 20.¹⁸⁶

353. Analizirajući iskaze, svjedoka pravosnažno osuđenih za zločine na Branjevu, prvenstveno svjedoka C1 i Dražena Erdemovića, Vijeće primjećuje određena odstupanja u pogledu opisivanja samog načina pogubljenja zarobljenika na ekonomiji Branjevo, pri tom nalazeći, da izvedeni dokazi jasno ukazuju da su, ubistva počinjena na način što su zarobljenici izvođeni iz autobusa, vođeni do jednog dijela livade, na kojem bi im naredili da se postroje okrenuti leđima prema pripadnicima odreda, koji su ih ubijali prvo iz puškomitraljeza M-84, sa kojim je prvo pucao Zoran Goronja, a kada su primjetili da je ovo

¹⁸⁴ Dokaz Tužilaštva BiH T-83;

¹⁸⁵ Dokaz odbrane O-56;

¹⁸⁶ Dokaz broj T-74 e, Tužilac protiv Vujadina Popovića;

oružje samo povrijeđivalo ljude, odlučili su da će u daljem toku pogubljenja sistematično izvoditi manje grupe muškaraca iz autobusa, dovoditi ih do mjesta strijeljanja i tu ih pogubiti po kratkom postupku, pucajući iz automatskih pušaka.

354. Dakle, navedeno utvrđenja jasno i nedvosmisleno prozilazi iz iskaza svih navedenih svjedoka izuzev svjedoka C1, u djelu u [REDACTED], i djela iskaza svjedoka Erdemovića koji je izjavio da je nakon pogubljenja dvije grupe zarobljenika, kao oružje pogubljenja korišćen puškomitraljez, nasuprot iskazima ostalih svjedoka da je egzekucija započeta puškomitraljezom, a nastavljena pucanjem iz automatskog oružja.

355. Vijeće cijeneći navode prednjih iskaza svjedoka u obzir je uzelo i razmotrilo sve bitne okolnosti subjektivne i objektivne prirode na strani ovih svjedoka, dovodeći ih u vezu sa sadržajem njihovih svjedočenja, te kao takve cijeneći ih samostalno, te u međusobnoj povezanosti sa ostalim dokazima.

356. Činjenica je, a kao što je to i u situaciji pri obrazlaganju dvije prethodne situacije,¹⁸⁷ da pouzdane informacije bitne za procjenu krivnje optuženog u ovom predmetu imaju upravo lica -svjedoci na čijoj strani postoje specifične okolnosti prema kojim su i oni sami učesnici tih događaja, te da stoga, prirodno mogu imati određene motive i razloge da činjenice pokazuju drugačijima od onoga kakve su one zaista bile, jer se naprosto, ne radi o svjedocima posmatračima ili oštećenima, već akterima događaja, u konkretnom slučaju strašnog zločina.

357. Osim toga, Vijeće je u obzir i uzelo i cijenilo, da su svjedoci Dražen Erdemovića i svjedok C1, sklopili sporazume o priznanju krivnje za navedene zločine, u pregovorima sa tužilaštvima za sebe ishodujući povoljniji položaj, odnosno manje kazne nego je to slučaj sa ostalim osuđenim u ovom predmetu.

358. Međutim pored toga, na iskaze ovih svjedoka, primjenjljiva su osnovna načela krivičnog procesnog prava, kao što su brižljiva i savjesna ocjena dokaza pojedinačno i u međusoboj vezi, te princip *in dubio pro reo*.¹⁸⁸ Iako, iskazi ovakvih svjedoka često mogu biti nepouzdana, to samo po sebi nije razlog da se iskazu takvog svjedoka ne pokloni vjera,¹⁸⁹

¹⁸⁷ Prvi napad na Srebrenicu i Drugi napad na Srebrenicu;

¹⁸⁸ Odluka Ustavnog suda BiH, AP-661/04 M.Š., stav 38;

¹⁸⁹ Ibid, stav 37;

ali, je prema ocjeni ovog Vijeća pri tom, uslijed postojanja okolnosti koje su prethodno navedene i koje ostavljaju prostora za sumnju u vjerodostojnost prezentovanja određenih činjenica, neophodno je postojanje i drugih dokaza potkrijepljujuće prirode.

359. Stoga je neophodno bilo analizirati dokaze sa aspekta prihvatljivosti, činjenične utemeljenosti i potkrjepljenosti drugim provedenim dokazima, izbjegavajući pri tom zaključke koji se temelje na jednostranom prikazu događaja od strane svjedoka koji na svojoj strani mogu imati razloge i motive koji dovode u sumnju njegovu pouzdanost.

360. Primjenjujući prednji stav, a kako je to bio slučaj i prilikom obrazlaganja dokaza u pogledu učešća optuženog u događajima označenim kao „Prvi i Drugi napad na Srebrenicu“, Vijeće će dati razloge činjeničnih utvrđenja i u pogledu učešća optuženog Cvetkovića u egzekuciji zarobljenika na Ekonomiji Branjevo.

361. Vijeće nije prihvatilo navode iz iskaza svjedoka Erdemovića, da je pogubljenje započelo strijeljanjem od strane pripadnika, pa potom korišćenjem mitraljeza, budući da iz iskaza drugih svjedoka, [REDACTED] proizilazi da strijeljnje započeto pucanjem iz istoga. Također, Vijeće, imajući u vidu da nisu potkrijepljeni niti jednim drugim dokazom nije prihvatilo navode svjedoka Erdemovića i [REDACTED], da je korišćenje puškomitraljeza predložio optuženi Cvetković. U tom pravcu, Vijeće primjećuje da ni sam Erdemović nije konzistentan u pogledu tih navoda jer je tokom saslušanja u svojstvu osumnjičenog izjavio da su Brano i Cvetković predložili korišćenje puškomitraljeza,¹⁹⁰ a dajući iskaz u svojstvu svjedoka u predmetu protiv Vujadina Popovića, da je to predložio samo Cvetković.

362. Označavanje optuženog kao osobe koja uzima učešća u ubistvima na Branjevu od strane svjedoka Erdemovića, Vijeće je razmatralo i sa aspekta navoda odbrane prema kojima Erdemović i Cvetković tokom djelovanja u 10 diverzantskom vodu nisu bili u dobrim odnosima.¹⁹¹ Upravo iz tog razloga odbrana je potencirala da je svjedok Erdemović imao motiv da inkriminiše optuženog i tako mu napakosti. I navedenu okolnost, imajući u vidu

¹⁹⁰ Dokaz Tužilaštva BiH, Transkript broj T-74 a.... „Brano i Cvetković su predložili da se puca iz puškomitraljeza“;

¹⁹¹ Prema iskazima brojnih svjedoka Tužilaštva BiH i odbrane (svi pripadnici 10.D.O.) Dražen Erdemović je motivisan na lažno svjedočenje protiv Cvetkovića zbog ljubomore prema supruzi, a što proizilazi iz priča saboraca da se Cvetković jedne prilike dovozeći drva u kući supruge Erdemovića, duže zadržao, dok Erdemovića nije bio tu. Svjedoci Tužilaštva i odbrane su izjavili da je Erdemović „zbog toga, prijetio osvetom Cvetkoviću“;

njenu potkrijepljenost iskazima brojnih svjedoka,¹⁹² Vijeće je cijeno u sklopu cjelokupne ocjene izjava svjedoka Erdemovića i njihove ograničene dokazne vrijednosti.

363. Osim pojedinične ocjene, Vijeće je iskaze svjedoka Erdemovića cijeno dovodeći ih u vezu i sa drugim provedenim dokazima, iskazima svjedoka Franca Kos, Zorana Goronje, Vlastimira Golijanina, Stanka Kojića, koji su svjedočili da je pogubljenje započelo pucanjem iz puškomitrleza, a potom nastavljeno pucanjem iz automatskog oružija, nalazeći ga nesaglasnim.

364. Kako su iskazi svjedoka Erdemovića, prihvaćeni u skladu sa odredbama Zakona o ustupanju predmeta, u skladu sa odredbom člana 3. stav 2., istoga, ograničene dokazne snage, usljed odbijanja svjedoka da neopsredno svjedoči pred Sudom,¹⁹³ i na taj način da pojašnjenja izjava u djelu koji se odnose na optuženog, Vijeće je bilo dužno njegov sadržaj uzeti u obzir i tumačiti ga primjenjujući princio „ *in dubio pro reo*“ ne prihvatajući ga u djelu u kojem je nepotkrijepljen ostalim provedenim dokazima.

██████████ Vijeće nije poklonilo vjeru niti iskazu svjedoka C1, koji nasuprot iskazima i Erdemovića i svih ostalih svjedoka učesnika pogubljenja, te preživjelog svjedoka C5, koji je osobno potvrdio da je puškomitraljez korišćen, ██████████

366. Odgovor zašto C1 ██████████ dali su drugi svjedoci koji su upravo njega označili kao osobu koja je nagovarala Zorana Goronju da ga koristi, što je sam Goronja u svom iskazu na glavnom pretresu potvrdio.

██████████ Vijeće cijeni da svjedok C1 ima pravo da se neinkriminiše, ali i Vijeće obavezu, da ispravno utvrdi činjenično stanje, pri tom nalazeći da svjedok C1 ██████████, jer to nije potvrdio niti jedan drugi svjedok, već nasuprot, iz iskaza svjedoka Franca Kosa, Stanka Kojića, Vlastimira Golijanina, te samog Zorana Goronje sa glavnog pretresa prozilazi da je upravo svjedok ██████████

¹⁹² Svjedok Zijad Žigić je izjavio da je osobno bio prisutan kada je prijetio da će se osvetiti Cvetkoviću . „Dražen je bio previše ljubomoran , a neko mu je rekao da se Cvetković prilikom dovoženja drva, dok je on bio na terenu , duže zadržao u njegovoj kući. Svi su imali priliku da čuju kada je on prijetio osvetom Cvetkoviću,. Iskaz Žigića je podudaran sa sa iskazima Franca Kos, Vlastimira Golijan, Zorana Goronja, Momira Ostojić i Srđana Brezo koji su svjedočili na iste okolnosti kao i Žigić;

¹⁹³ Dokaz broj T-73-, Pismo tužiocu kojim se obavještava da svjedoka Dražen Erdemović odbija da svjedoči u predmetu protiv optuženog;

368. Ukoliko bi se pokazalo da je prema kazivanju svjedoka Erdemovića i C1, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED], to bi zapravo značilo potvrdu činjeničnih navoda optužnice, u što se Vijeće izvan razumne sumnje nije uvjerilo, Vijeće je pri utvrđivanju ove vrlo bitne činjenice u vidu imalo i iskaz svjedoka Kosa iz istrage gdje navodi da je Cvetković učestvovao u postavljanju puškomitraljeza i rekao Goronji da puca.

369. Međutim, kako se prethodno očitivalo po pitanju iskaza koje su svjedoci tokom istrage davali u svojstvu osumnjičenih,¹⁹⁴ i ovoga puta razložnim i razumnim je našlo, da svjedok Kos, tada kao osumnjičeni nije bio dužan govoriti istinu, pri tom prihvatajući njegovo obrazloženje iskaza iz istrage, prema kojem je shodno sadržaju izjava koje je davao Erdemović, i on htio pomoći svjedoku C1, izjavljujući da je Cvetković govorio Goronji da puca. Osim toga, svjedok Kos, je osim na glavnom pretresu u ovom predmetu, i u izjavi koju je dao u svojstvu svjedoka u sopstvenom predmetu¹⁹⁵ izjavio da je svjedok C1, rekao Zoranu Goronji: „*hajde mali moraš okaljati ruke do lakata,*“ čime je dodatno učvrstio uvjerenje Vijeće, prema kojem je ovaj svjedok okolnosti bitne za procjenu učešća i odgovornosti optuženog, vjerodostojno iznio tokom svog svjedočenja na glavnom pretresu.

370. Osim toga, Vijeće se slaže, a kako su to i pojedini svjedoci isticali, da usljed prisustva Franca Kosa, Erdemovića i svjedoka C1, optuženi Aleksandar Cvetković po poziciji i statusu u odredu, nije bio osoba koja može izdavati bilo kakve naredbe.

371. Imajući u vidu brojnost dokaza, prema kojima optuženi nije bio osoba koja je kritične prilike „naređivala“ Zoranu Goronji da puca iz puškomitraljaza, posebno iskaz samog Gornje koji je to izričito negirao, ističući da ga je na to tjerao svjedok C1, Vijeće, činjenične navode optužnice da je optuženi naređivao Goronji da puca iz puškomitraljeza nije našlo dokazanim.

372. U pogledu prisutnosti optuženog Cvetkovića, na livadi gdje su zarobljenici ubijani, njegovom aktivnom učestvovanju u istima, svjedok C1 je izjavio [REDACTED]
[REDACTED]

¹⁹⁴ Navedeni stav, Vijeće je imalo u vidu i pri analizi iskaza svjedoka Erdemovića iz istrage, dokazi broj T-74a i T-74 b i svjedoka Kos Franca T-8 i T-9; Svjedoka C1, O-7 i O-9;

¹⁹⁵ Dokaz odbrane broj O-2, Transkript sa suđenja u predmetu Kos Franc, saslušanje svjedoka Franca Kosa od 11.11.2011. godine;

██████████ Nasuprot tome, svjedok Kos je izjavio da nije vidio Cvetkovića da puca, navodeći da je bio negdje gore na livadi kada je postavljan puškomitraljez, a kasnije ga ne vidi da puca, ističući da je bio u jednoj od štala koje su tu bile. Svjedok Kojić navodi da misli da Cvetković nije pucao, a svjedoci Vlastimir Golijanin i Zoran Goronja su sa stopostotnom sigurnošću tvrdili da on za vrijeme strijeljanja zarobljenika, nije bio tu, niti je u učestovao u strijeljanju zarobljenika. Odmah po dolasku na farmu, svjedok Golijanin vidi kako se Cvetković udaljava prema štalama, što je u saglasnošću i sa iskazom svjedoka Kosa koji navodi da je prilikom postavljanja puškomitraljeza bio „gore negdje na livadi.“ Svjedok Kos je izjavio da je nakon obavljenog zadatka, neko otišao u štalu gdje je Cvetković bio, dok je Golijanin izjavio da je po završetku strijeljanja u štalu po Aleksandara Cvetkovića, otišao Erdemović.

373. Niti jedan od njih nije potvrdio da je optuženi kritične prilike imao automatsko naoružanje, a brojni svjedoci su izjavljivali da ga vozači uopšte nisu zaduživali.¹⁹⁶

374. Svi oni, potvrdili su da je nakon, počinjenih ubistava na Branjevu, Cvetković pričao o ogromnoj svinji, koju je vidio dok je bio u štali na Branjevu.¹⁹⁷

375. Da je, 16. jula, dok su napolju vojnici desetog diverzantskog odreda stijeljali zarobljenike u štali bio jedan njihov vojnika potvrdio je svjedok Milivoje Nikolić, koji je bio zadužen za poslove na ekonomiji i te prilike, također bio u štali.

376. Ovaj svjedok je na glavnom pretresu izjavio da je u štali svo vrijeme pucnjave s njim bio vojnik koji je gledao svinju. On je također, ranije, i to 2010 i 2011., godine,¹⁹⁸ tokom suđenja u predmetu Franc Kos i Momir Pelemiš, također pominjao vojnika koji je snjim u vrijeme strijeljanja bio u štali. Vijeće iskaz svjedoka Nikolića, sa glavnog pretresa u cjelosti prihvata, nalazeći ga vjerodostojnim i tačnim jer niti ijednim drugim dokazom nije doveden u pitanje, a saglasan je sa njegovim iskazima koje je ranije davao. Tim prije, jer je, o vojniku koji je svo vrijeme bio s njim u štali govorio i tokom suđenja u predmetima protiv Kosa i Pelemiša, kada, bar kada je u pitanju predmet protiv istoga, nije bilo saznanja da bi taj vojnik mogao biti upravo optuženi Cvetković.

¹⁹⁶ Svjedoci Dragan Todorović, Željko Vuković, Milosav Tomić, Ratko Tomić, Bobar Nemanja, nije primjetio da je Cvetković nosio naoružanje kad ih vozio u akcije, i dr;

¹⁹⁷ Svjedoci Franc Kos, Stanko Kojić, Zoran Goronja, Vlastimir Golijanin;

¹⁹⁸ Dokazi odbrane-Transkript svjedočenja Milivoja Nikolić sa suđenja u predmetu Franca Kosa od 12.04.2011. godine (O-3), Transkript svjedočenja Milivoja Nikolića od 24.11.2010. godine (O-4);

377. Tako je svjedokinja Ozrenka Jakšić tokom svog svjedočenja pred sudom potvrdila da je svjedok Milivoje Nikolić, dobrovoljno dana 11.02.2011.g došao u njenu kancelariju i dao izjavu na Zapisnik u kojoj je potvrdio da je 16.7.1995. godine radio na Ekonomiji Branjevo kada su kombijem došli vojnici, njih 6,7,8... . Jedan od njih je došao kod njega u štalu. Vojnik je bio bez oružja i svo vrijeme ga zapitkivao o svinji koju su tu hranili, a koja je bila težine oko 400 kg, izjavio je tada Nikolić.¹⁹⁹

378. Osim pripadnika odreda svjedoka koji su osuđeni za zločine na Branjevu, i drugi svjedoci su na glavnom pretresu posvjedočili o pričama o ogromnoj svinji koju je Cvetković vidio i razilčitim šalama u tom pogledu.²⁰⁰

379. Svjedok Nikolić, istina na glavnom pretresu sa sigurnošću nije mogao potvrditi da je vojnik koji je bio u štali upravo optuženi Cvetković. Međutim, potvrđujući da je snjim svo vrijeme dok traje strijeljenje u štali vojnik koji je došao kombijem sa grupom vojnika toga dana, dovodeći to u vezu sa iskazima svjedoka prema kojima Cvetković nije učestovao u strijeljanjima jer je bio u štali, pa potom pričao o svinji, pri čemu se prema kazivnju Nikolića, „vojnik koji je tu“ raspitvao o svinji, u razumnu sumnju je dovelo činjenične navode optužnice prema kojim je optuženi zajedno sa ostalima pripadnicima odreda pucajući iz automatskog naoružanjapo prijekom postupku pogubio najmanje devet stotina zarobljenih muškaraca i dječaka Bošnjaka iz enklave Srebrenica.....“

380. Imajući u vidu ovakvo stanje sadržaja dokaza, Vijeće, nasuprot sadržaju inkriminišućih iskaza C1 i Erdemovića, poklonilo je vjeru iskazima svjedoka Kosa, Kojića, Goronje, Golijanina i Nikolića koje su dali na glavnom pretresu. Pri tom, Vijeće je imalo, u vidu njihovu brojnost, usaglašenost u pogledu okolnosti prema kojoj optuženi dok stjeljenje traje, nije tu, ne učestvuje u istima ili ga svjedoci tu ne vide. Vijeće, preispitujući mogućnost da ovi svjedoci govoreći o tome možda nisu bili iskreni, na njihovoj strani nije našlo razumnog objašnjenja zašto bi, isti eventualno štitili Cvetkovića od inkriminacije, imajući u vidu da su svjedoci Kos, Kojić, Goronja i Golijanin, osuđeni za isto krivično djelo na višegodišnje kazne zatvora, a da pri tom svjedok Nikolić nema nikakvog interesa da bilo koga štiti, posebno imajući u vidu da je o prisustvu vojnika u štali dok su napolju zarobljenici ubijani, govorio mnogo prije nego što je predmet protiv optuženog Cvetkovića aktueliziran. Također, evidentno je da se tokom postupka nije pokazalo da su svjedoci Kos, Kojići,

¹⁹⁹ Zapisnik o saslušanju svjedoka Milivoja Nikolića od 11.02.2011. godine, Dokaz odbrane broj O-5;

²⁰⁰ Svjedoci Željko Vuković, Miloš Matić, Nemanja Bobar, Ratko Tomić, Milosav Tomić, Veselin Došlić;

Goronja, Golijanin, u međusobnom odnosu prijateljstva ili prsnog poznanstva sa optuženim, koji bi eventualno ukazivao na razlog prikrivanja činjenica koje su na štetu optuženom, osim kontakata koje su imali dok su zajedno, prije dvije decenije bili pripadnici istog odreda, a pri tom samo neki od svjedoka²⁰¹ kao i optuženi Cvetković pripadnik istog voda.

██████████ Nasuprot prednjem, pored toga što nije saglasan niti ijednom drugom iskazu svjedoka u djelu u kojem govori o učešću optuženog u ubistvima, Vijeće primjećuje da iskaz svjedoka C1 u pogledu predstavljanja drugih okolnosti nije saglasan sa drugim iskazima. Naime, tako je svjedok C1 je jedni svjedok koji je izjavio ██████████

382. Ove navode, nisu potvrdili, čak ni svjedoci koji također nisu srpske nacionalnosti bez obzira da li su osuđeni za ovo djelo ili ne,²⁰² naprotiv, svi govoreći da su upravo oni imali veće privilegije, kako se ne bi osjetili diskriminisanim. Pored toga, svjedok Zijad Žigić, je ukazivao na negativne osobine karaktera i ponašanja svjedoka C1²⁰³

383. U ovakvim okolnostima, imajući u vidu da se radi o svjedoku koji je sklopio sporazum o priznanju krivnje, činjenicu da njegov iskaz u pogledu brojnih okolnosti ostao usamljen i nepotkrijepljen drugim provedenim dokazima, u određenim okolnostima dijametralno različit od iskaza svjedoka i sadržaja materijalne dokumentacije, Vijeće istome u djelu u kojem inkriminiše optuženoga, nije poklonilo vjeru.

384. U datoj situaciji, kada su iskazi svjedoka C1 i Dražena Erdemovića koji inkriminišu optuženog posmatrani pojedinačno usljed navedenih okolnosti manjkavi,²⁰⁴ u pojedinim djelovima i međusobno nesaglasni,²⁰⁵ nepotkrijepljeni drugim pouzdanim dokazima, prema ocjeni Vijeća nedovoljni su i nepouzdana za afirmativan zaključak o krivnji optuženog.

²⁰¹ Svjedok Željko Vuković;

²⁰² Iskazi svjedoka Franca Kosa i Zijada Žigića, kao i svjedoka Kos Franc, Stanko Kojić, Golijan Vlastimir, Goronja Zoran, Žigić Zijad, Momir Ostojić, Veselin Došić, Tomić Ratko i Milosav, Nemanja Bobar, Srđan Brezo;

²⁰³ Svjedok Zijad Žigić je da je C-1 je bio lice koje je sklonu vršenju krivičnih djela, izmišljanju događaja i samoisticanju. Zna da je iz Tuzle pobjegao zbog krivičnih djela koja je počinio. Čuo da je i u Americi počinio neka krivična djela. U Bijeljini je presretao djevojke i otimao novac. Zbog toga je privođen u policiju;

²⁰⁴ Paragrafi 357,361, 362,363, 364,365,381,382,383, ove presude;

385. Vijeće je, cijeneći iskaze svjedoka Gornje i Golijanina sa glavnog pretresa, prihvatajući ono što su izjavili na glavnom pretresu, razmotrilo i materijalne dokaze, odnosno njihove izjave koje su tokom postupka uložene u sudski spis.

386. U pogledu izjave Vlastimira Golijanina,²⁰⁶ Vijeće također nalazi da je ista u bitnim djelovima saglasna sa njegovim iskazom sa glavnog pretresa pri tom, nalazeći da za razliku od njegovog iskaza sa glavnog pretresa u kojem negira učešće optuženog u strijeljanju zarobljenika, u istoj navodi da su u tome svi učestovali. Imajući u vidu da je ista sačinjena u postupku pregovaranja zaključivanju sporazuma o priznanju krivnje svjedoka Golijanina i Tužilaštva BiH, Vijeće primjećuje da je Izjava koncipirana na način da uopšteno opisuje djelovanje pripadnika 10.Diverzantskog odreda, sa tendencijom umanjavanja sopstvene odgovornosti u datim događajima, te ishოდovanja što povoljnijeg položaja za sebe. Osim toga, primjećujući uopštenu koncipiranost izjave Vijeće cijeni da iste decidno ne proizilazi da je optuženi Cvetković učestvovao u likvidaciji na farmi Branjevo 16.jula 1995. godine, niti u bilo kojoj drugoj akciji u Srebrenici, na koji je u ovom djelu saglasna sa njegovim iskazom sa glavnog pretresa. Ipak, kako je sačinjena za potrebe drugog postupka u svrhu zaključivanja sporazuma o priznanju krivnje, Vijeće je mimo sadržaja iste, prihvatilo sadržaj njegovog iskaza koji je dao na glavnom pretresu.

387. U izjavi o činjenicama koju je sastavio svjedok Zoran Goronja, koju je Tužilaštvo BiH uložilo²⁰⁷ stoji da je svjedok Kos rekao da će ubrzo početi stizati muslimanski zarobljenici koji će biti strijeljani, dok u izvjavu koju je također sastavio svjedoka Goronja koju je uložila odbrana²⁰⁸ stoji da je provobitno rečeno da će se zarobljenici obezbjeđivati, a potom biti pogubljeni. Imajući u vidu da je riječ o radnim verzijama izjava o činjenicama sačinjenim u postupku koncipiranja odbrane, tada optuženog Goronje, pri tom osim razlike u pogledu saopštavanja da će zarobljenici biti ubijeni, imajući u vidu njegov iskaz sa glavnog pretresa prema kojem optužni odmah po dolasku na farmu, odlazi u pravcu štale i ne učestvuje u likvidacijama, Vijeće u razlikama u pogledu pisanih izjava, ne nalazi

²⁰⁵ Napr., Svjedok C1 je tvrdio da su pripadnici odreda i između ostalih i Dražan Erdemović 15 jula odlazili do komade, dok prema iskazu svjedoka Erdemović, pripadnici odreda 15-og nigdje nisu išli. On osobno se vratio sa sahrane iz Trebinja i bio je umoran;

²⁰⁶ Ovo se posebno odnosi na dio zarobljenika u čijem pogubljenju je Golijan osobno učestvovao, za razliku od broja ubijenih zarobljenika za koje je pravosnažno utvrđeno da je učestvovao (pogledati izjavu, Prvostepenu i drugostepenu presudu Franc Kos i drugi;

²⁰⁷ Dokaz Tužilaštva BiH T-83;

²⁰⁸ Dokaz odbrane O-59;

odlučujućeg uticaja na konačan zaključak koji se odnosi na učešće optuženog u djelima za koje se inkriminiše, niti na prihvatljivosti iskaza svjedoka Goronje sa glavnog pretresa.

388. Dakle, posmatrano sa aspekta dokazanosti, da li je optuženi učestvovao u izvršenju krivičnog djela Genocida, imajući u vidu provedene dokaze, njihovu svestranu ocjenu, uz poseban osvrt na ključne dokaze date u tom pravcu, Vijeće van razumne sumnje u dokazima predočenim od strane Tužilaštva BiH nije našlo dokazanim da je optuženi počinio djelo za koje se tereti.

i. Zaključak

389. Oslobođanje optuženog od odgovornosti ne dovodi u pitanje postojanje strašnog zločina počinjenog u Srebrenici,²⁰⁹ u što nema sumnje. O tome su govorili i dokazi izvedeni u ovom predmetu, a za ubistva počinjena na Branjevu donijete su pravosnažne osuđujuće presude.

390. Vijeće je u ovom predmetu dalo osvrt, analizu i ocjenu brojnih dokaza subjektivne i objektivne prirode i razloge zbog kojih neku činjenicu prihvata ili ne prihvata dokazanim kada je zaključivalo da se određeni događaj desio i da optuženi nije poduzimao zabranjene radnje koje mu se optužnicom stavljaju na teret. Forenzički nalazi, Izvještaji, te izvještaj vještaka Kešetovića,²¹⁰ nedvosmisleno pokazuju da je više stotina muškaraca, različitih životnih dobi, od strane pripadnika desetog diverezantskog odreda pogubljeno na Branjevu dana 16.07.1995. godine. O tome su govorili mnogi svjedoci optužbe i odbrane koji su bili neposredni akteri i očevici strašnih događaja, a posebno svjedoci C2 i C5, koji su preživjeli strahotu strijeljenja i spasavanje, te svjedoci koji su nakon pogubljenja zarobljenika učestvovali i u prevoženju leševa, njihovom ukopu i premještanju u sekundarne

²⁰⁹ Da je počinjen Genocid u Srebrenici utvrđeno je presudama MKSJ-a, protiv Popovića i Beare, Krstića, Blagojevića i Jokića; Presudama Suda BiH, protiv Milorada Trbića, Miloša Stupar;

²¹⁰ Dokazi Tužilaštva BiH, Dopuna izvještaja o ažuriranim podacima za period od 13.04.2010. godine, 25.05.2011. godine do 1.02.2014. godine iz primarne masovne grobnice u Pilici povezanih sekundarnih grobnicabroj T-75; Iskaz vještaka Kešetovića dat na glavnom pretresu od 25.03.2014. godine; Izvještaji Dean Manning dokaz broj T-52; Sažeti izvještaji Međunarodne komisije za nestale koji se odnose na ekshumacije sekundarnih grobnica na putu na lokalitetu Pilica od 15.06.1998. broj T-50; Izvještaj Čančarski put T-51, Rezime sudsko medicinskog dokaznog materijala – stratišta I masovine grobnice T-52a, T-52c; Ekshumacije provedene u Istočnoj Bosni tokom 1998. godine broj T-53a i T-53b; Lista nestalih T-56; Sažeti izvještaj ICMPMeđunarodna komisija za nestale;

grobnice.²¹¹ Istina, među nekim iskazima saslušanih svjedoka pojedinačno i međusobno, postoji određeni stepen odstupanja, ali je Vijeće uvijek nakon njihove analize cijenilo uočene razlike, te došlo do utvrđenja da optuženi Aleksandar Cvetković, na način opisan u optužnici, nije učestvovao u izvršenju krivičnog djela,.

391. Vijeće podsjeća na zakonske principe i pravila, odnosno da sve činjenice koje idu na štetu (in peius) optužene osobe moraju se sa sigurnošću dokazati, a ako se to ne postigne, uzima se kao da one i ne postoje. S druge strane, sve činjenice koje idu u korist (in favorem) optužene osobe, uzimaju se da postoje i onda kad su utvrđene sa vjerovatnošću. Ako se i nakon savjesne ocjene dokaza “pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima” dileme ne razjasne, onda se prema članu 3. stav 1. ZKP BiH “svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivnja”. Stav 2. istog člana zakona, utvrđuje princip *in dubio pro reo* prema kome kad postoji “sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog“. U situaciji kada postoji dileme oko neke pravno relevantne činjenice, odnosno elementa krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret, ovaj princip podrazumjeva primjenu ne samo blaže kazne, nego i oslobađajuću presudu. Nadalje, odredba člana 284. tačka c) ZKP BiH propisuje da “ako nije dokazano da je optuženi učinio krivično djelo za koje se optužuje, sud će donijeti presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe“.

392. Kako Tužilaštvo van razumne sumnje nije dokazalo da je učinilac navedenog krivičnog djela optuženi Aleksandar Cvetković, rukovodeći se naprijed navedenim zakonskim odredbama i principima, Vijeće je i odlučilo da usljed nedostatka dokaza, optuženog oslobodi od optužbe za krivično djelo Genocida iz člana 171. tačke a) i b) u vezi sa članom 29. KZ BIH

²¹¹ Svjedoci Tužilaštva BiH, Svjedok C-3 je od majora Jokića, načelnika Inženjerske čete Zvorničke brigade, dobio naređenje da u Orahovcu, Kozluku i na Branjevu radi na ukopu ubijenih Bošnjaka. Svjedok Cvijetin Ristanović, također iz Inženjerske čete, je 14. i 15. jula iskopavao grobnice u Lazetama za ubijene Bošnjake u Orahovcu, prije nego je upućen 17. jula na Branjevo. Svjedok C-4, iz iste jedinice je na brani Petkovci dva dana kopao i zatrpavao grobnice, nakon čega je to isto radio u Kozluku i na Branjevu; svjedok Jevto Bogdanović, je bio očevidac utovara leševa ispred škole u Pilici dana 13.07, a dana 14.07., učestvovao u utovaru leševa u domu u Pilici;

V. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

Optuženi se u skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH oslobađa naknade troškova postupka, tako da isti padaju na teret budžetskih sredstava.

VI. ODLUKA O IMOVINSKO PRAVNIM ZAHTJEVIMA

Na osnovu člana 189. stav 1. ZKP BiH oštećeni se sa eventualnim imovinsko-pravnim zahtjevom upućuju na parnični postupak.

Zapisničar

Pravni savjetnika - asistent

Tanja Curović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Darko Samardžić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branioci mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpavka presude. U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećeni presudu mogu pobijati žalbom, samo u dijelu koji se odnosi na odluku Suda o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinsko pravnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka.